

Dúbravka

v súčasnosti

Demokratické zmeny po roku 1989 sa prejavili vo všetkých sférach života Dúbravky. Vzniká nová samospráva volená v demokratických voľbách, na ktorú postupne prechádzajú právomoci z centrálnych orgánov, rozvíja sa súkromný podnikateľský sektor, obyvatelia bytových domov si za výhodných podmienok môžu odkúpiť obecné byty, môžu cestovať do zahraničia, zveľaďovať svoje vedomosti i majetok. Nová sloboda

a fakt, že štát prestal občana vodiť za ručičku, však prináša zodpovednosť za spravovanie vecí verejných. Vo vlastnej slobodnej krajine si volíme starostu a poslancov, aby sa čo najlepšie starali o obecné záležitosti, spravujeme si školy, kultúru i možnosti športového vyžitia. Len na nás záleží, ako sa v našej Dúbravke budú mať naše deti, čo zachováme a odovzdáme našim vnukom.

Dúbravská

O ozajstnej samospráve v dnešnom zmysle slova môžeme hovoriť až po roku 1918, keď vznikla prvá Československá republika. Demokratická samospráva za prvej republiky sa v mnohom ponášala na dnešný spôsob riadenia obce.

samospráva

O dejinách samosprávy v Dúbravke sa mnoho dokumentov nezachovalo. Možno predpokladať, že aj počas stredoveku jestvovala nejaká forma v tom čase obvyklej samosprávy (richtár, prisažní), je však celkom prirodzené, že až do zrušenia poddanstva boli kompetencie v dnešnom zmysle slova minimálne. O všetkom

Miestny úrad sídli na Žatevnej ulici 2 v bývalej základnej škole

rozhodoval zemepán, či už priamo, alebo prostredníctvom na to ustanoveného úradníka (pozri spor Dúbravčanov s notárom na str. 53). Mená niektorých richtárov sa zachovali na starých listinách (urbár, listina stanovujúca plat prvému farárovi), ale v súčasnosti nie je možné kompletne zrekonštruovať spôsob spravovania obce a právomoci jej orgánov. Nezachovali sa ani údaje o tom, ako bola obec spravovaná po zrušení poddanstva roku 1848, domnievame sa však, že spôsob riadenia obce kopíroval vtedajší zaužívaný systém.

O ozajstnej samospráve v dnešnom zmysle slova teda môžeme hovoriť až po roku 1918, keď vznikla prvá Československá republika. Z tých čias poznáme už aj mená richtárov a niektorých prisažných, ktoré sa zachovali v zápisniciach zo zasadnutí obecnej rady. Demokratická samospráva za prvej republiky sa v mnohom ponášala na dnešný spôsob riadenia obce, dokonca mala vyššie právomoci. Možno povedať, že i vďaka vtedajšiemu riadeniu dosiahla v medzivojnovom období stará Dúbravka najväčší rozkvet.

Po zmene režimu v roku 1989 bolo riadenie Bratislavy a 17 mestských častí decentralizované a právomoci sa delia medzi bratislavský magistrát a miestne zastupiteľstvá jednotlivých mestských častí.

MESTO A MESTSKÁ ČASŤ

Mestská časť Dúbravka je v zmysle Zákona o Bratislave jednou zo sedemnástich mestských častí hlavného mesta. I keď rozlohou a počtom obyvateľov mnohokrát presahuje väčšinu obcí a miesteciek Slovenska, kompetencie jej samosprávy sú menšie. Politickou „obcou“ totiž je hlavné mesto SR Bratislava, ktorej postavenie (podobne ako postavenie Košíc) je definované špeciálnym zákonom. Samospráva Dúbravky sa teda riadi nielen Zákonom SNR o obecnom zriadení (369/1990), ale aj Štatútom hlavného mesta SR Bratislavy. Právomoci sa delia medzi mesto (mestské zastupiteľstvo a primátor) a medzi mestské časti (miestne zastupiteľstvo a starosta. V prípade Dúbravky to znamená, že napríklad o mestskú hromadnú dopravu, o letnú a zimnú údržbu komunikácií I. a II. triedy a o ostatné celomestské záležitosti sa stará magistrát ako výkonný orgán mesta a o čistotu sídliska, letnú a zimnú údržbu ciest III. a IV. triedy a zverených plôch sa stará miestne zastupiteľstvo prostredníctvom príslušného oddelenia miestneho úradu. Medzi mestskou a miestnou samosprávou nie je vzťah nadriadenosti. Táketo (niekedy dosť komplikované) rozdelenie kompetencií občas spôsobuje nedorozumenia, ale v zásade možno povedať, že systém funguje.

ORGANIZAČNÝ PORIADOK SAMOSPRÁVY

Samosprávu by sme mohli krátko definovať ako slobodné a nezávislé spravovanie verejných vecí občanmi, ktorí žijú na určitom území. Pre samosprávu (ako aj pre jej občanov) platí ústavná zásada „čo nie je zakázané, je povolené“ (na rozdiel od štátnych orgánov, ktoré môžu „konať len na zákla-

Zasadnutia miestneho zastupiteľstva sú verejné a môže sa ich zúčastniť každý občan

Dúbravskí richtári a starostovia

Prvým známym dúbravským richtárom bol Joachim Milossovits (Zámoravkin), ktorý podpísal v roku 1768 ustanovenia dúbravského urbáru. Na listine z roku 1807, ktorou Dúbravčania ustanovujú plat svojmu prvému farárovi Ignácovi Navrátilovi, je podpís starostu Pavla Martanovitsa, ôsmich prisažných a notára. Na začiatku 19. storočia bol na čele obce Bartolomej Zselermaoyes (Žernovič). V revolučných rokoch 1848-49 bol richtárom Matúš Mikletič a v roku 1856 Ján Lučanič, s ktorým Dúbravčania prežili pohnuté časy prusko-rakúskej vojny, požiare, mor dobytka i ľudí. V roku 1902 bol richtárom Michal Granec, počas prvej svetovej vojny Michal Lučanič. Prvé zastupiteľstvo v novej Československej republike bolo zvolené v roku 1921 a starostom sa stal Ján Zajíček, otec dvoch synov, ktorý tragicky skončil pri orbe. Po ňom nastúpil Vincent Granec, ktorého vystriedal Nikodém Husák. Ten starostoval až do roku 1927, keď nastúpil Ignác Šimeček (starostoval v rokoch 1928-1930). V rokoch 1930-1932 viedol obec Michal Lučanič a od roku 1933 až do roku 1939 bol starostom Martin Granec, po ktorom funkciu prevzal Peter Lučanič ako komi-sár obce.

Hneď po oslobodení správu obce prevzal Revolučný národný výbor, ktorý pôsobil do 11. mája 1945, keď bol zvolený prvý miestny národný výbor v obci. Mal osemnásť členov, jeho predsedom bol Martin Granec a podpredsedom Viktor Sedlák. V apríli 1946 bola obec pripojená k Bratislave a v ďalšom období teda nemala vlastnú samosprávu.

Po zmene režimu v roku 1990 bola dúbravská samospráva v prvých slobodných voľbách obnovená, jej prvým starostom sa stal Ján Rössel, ktorý pôsobil do roku 1994. Po ňom starostoval v rokoch 1994-1998 Otto Riesz. V súčasnosti je už dve volebné obdobia starostom Peter Polák.

Dúbravku riadi 31-členné miestne zastupiteľstvo, ktoré si zriadilo 12 odborných komisií. Výkonným orgánom starostu a miestneho zastupiteľstva je miestny úrad, ktorý má v súčasnosti 13 oddelení. Sídlí v bývalej škole na Žatevnej ulici 2 v starej Dúbravke.

de ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobilom, ktorý ustanoví zákon“).

KTO ROZHODUJE

Rozhodovacie právo v demokracii vždy vychádza od občana - voliča. V samospráve voliča zastupujú priamo volené orgány, čiže v našom prípade miestne zastupiteľstvo a starosta. Zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce, ktoré sú vymenované napríklad v § 11 Zákona o obecnom zriadení. Starosta je štatutárnym orgánom obce a rozhoduje o všetkých veciach, ktoré nie sú zákonom alebo organizačným poriadkom obce vyhradené zastupiteľstvu. Miestne zastupiteľstvo si môže zriadiť z radov poslancov a občanov komisie, ktoré plnia funkciu poradnú, iniciatívnu i kontrolnú.

Výkonným orgánom miestneho zastupiteľstva a starostu je miestny úrad, na čele ktorého stojí prednosta. Úrad je rozdelený na oddelenia (tie sa delia na referáty) podľa jednotlivých oblastí.

ORGANIZAČNÝ PORIADOK

Základným dokumentom, ktorým sa riadi miestna samospráva, je Organizačný poriadok Mestskej časti Bratislava - Dúbravka. Ten upravuje postavenie a pôsobnosť mestskej časti a jej obyvateľov, miestneho zastupiteľstva a jeho poslancov, miestnej rady, komisií miestneho zastupiteľstva, starostu a jeho zástupcu, miestneho kontrolóra, miestneho úradu a jeho prednostu, delbu práce medzi týmito orgánmi, ich vnútornú organizačnú štruktúru, zásady organizácie, formy a metódy práce.

ROKOVACÍ PORIADOK

Rokovací poriadok miestneho zastupiteľstva upravuje prípravu a obsah rokovania, spôsob uznášania sa a prijímania uznesení miestneho zastupiteľstva. O otázkach, ktoré rokovací poriadok, neupravuje, napr. prezentácia poslancov, miesto a rozsah rokovania, spôsob určovania organizačných opatrení, rozhoduje miestne zastupiteľstvo vždy formou hlasovania na zasadnutí.

VŠEOBECNE ZÁVÄZNÉ NARIADENIA

Zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce. Okrem iného rozhoduje o veciach týkajúcich sa hospodárenia so zvereným obecným majetkom a príjmami, o zavedení a zrušení miestnych poplatkov, o veciach týkajúcich sa ochrany a tvorby životného prostredia a pod. K tomu, aby tieto úlohy mohol plniť, prijíma (mení alebo ruší)

miestne zastupiteľstvo všeobecne záväzné nariadenia, ktoré sú akýmiisi miestnymi zákonmi. Tie musia byť v súlade s vyššími zákonnými ustanoveniami a Ústavou SR.

Takýmito nariadeniami v súčasnosti dúbnavské miestne zastupiteľstvo reguluje napr. poskytovanie dotácií, miestne dane, ceny nájomného z nebytových priestorov, prevádzkový režim a predajnú dobu obchodov a reštaurácií, umiestňovanie volebných plagátov, podmienky držania psov, dodržiavanie čistoty a poriadku na verejných priestranstvách, podmienky predaja výrobkov a poskytovania služieb na trhovách miestach či užívanie alkoholu na verejných priestranstvách a pod.

DECENTRALIZÁCIA

Po roku 1989 v rámci demokratických zmien nastáva decentralizácia štátnej správy i samospráv. Tento proces sa ešte neskončil a o výslednej podobe štátnej správy a samospráv sa stále vedú diskusie. Hovorí sa o novom zákone o Bratislave, kde by hlavné mesto bolo definované ako samostatný vyšší územný celok, spomína sa rušenie krajských úradov a prechod niektorých jeho činností na obce. Z toho vyplýva, že obce spolupracujú so štátnymi orgánmi na svojom území, dokonca že za istých podmienok môžu prevziať kompetencie štátnych úradov. Takto v nedávnej minulosti Dúbravka prevzala správu materských a základných škôl na svojom území a v súčasnosti vykonáva aj činnosti spojené s územným konaním a stavebným poriadkom.

MÉDIÁ

Od roku 1992 vydáva dúbnavská samospráva Dúbnavské noviny. V súčasnosti vychádzajú v náklade 16 tisíc výtlačkov a sú distribuované do každej domácnosti v Dúbravke. Od roku 1999 v Dúbravke vysiela miestny televízny kanál.

Starosta a poslanci MZ v Dúbravke v rokoch 2002 - 2006

Vo voľbách v roku 2002 bol zo šiestich kandidátov za starostu zvolený Ing. Peter Polák, ktorý kandidoval ako nezávislý. Zo 106 kandidátov bolo do miestneho zastupiteľstva zvolených 31 poslancov.

Pavel
ADAMÍK

Ing. Jozefína
BARANOVÁ

Ing. Jozef
BARBORÍK

Miroslav
BARTOŠ

Ing. Štefan
BEDNÁR

Ing. Marta
ČARNOGURSKÁ

Ing. Peter
CECHO

Ing. Ján
DRAGŮN

Ing. Yveta
ERDÉLYIOVÁ

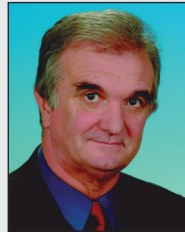
Andrej
GUZY

Ing. Peter
HANULÍK

RNDr. Jozef
HRABINA

Ing. Boris
HRADECKÝ

Ing. Arch. Jelena
HUDCOVSKÁ

Eva
JANDOŠOVÁ

Mikuláš
KESZI

Ing. Miroslav
KOVÁČ

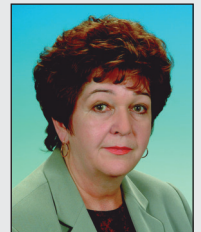
Ing. Albert
LIPTOVSKÝ

MUDr. Igor
MIČIETA

Mgr. Oliver
MIKŠÍK

Ľubica
NAVRÁTILOVÁ

Daniel
PETRUŠKA

MUDr. Ján
PORUBSKÝ

Ing. Daniel
PRIESOL

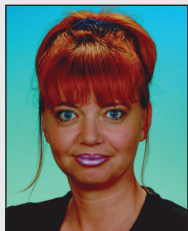
Mgr. Peter
PUŠKÁR

Ing. Ján
SANDTNER

MVDr. Miroslav
ŠPEJL

Alena
TOBIAŠOVÁ

Bohdan
VAVRINEC

Ing. Juraj
VESELSKÝ

MUDr. Mário
ZBOJA

Peter
KOŘÍNEK

Emília
BAČÍKOVÁ

Ako náhradníci počas volebného obdobia nastúpili: Peter KOŘÍNEK za J. Porubského a Emília BAČÍKOVÁ za P. Adamíka

Dúbravské

Vzdelávanie a kvalitné školstvo patrí medzi prioritné záujmy mestskej časti Dúbravka, a to počnúc starostlivosťou o najmenších občanov v materských školách cez základné školy, ktorých je mestská časť zriaďovateľom, až po nadväzujúce stredné školy, ktoré v Dúbravke pôsobia.

školstvo

S účastou občianskej vybavenosti novopostaveného sídliska v Dúbravke bolo začiatkom osemdesiatych rokov 20. stor. aj deväť nových objektov základných škôl a dva objekty stredných škôl (Gymnázium na Bilíkovej a Stredná priemyselná škola elektrotechnická na Adlerovej ulici), určených na saturovanie vzdelávacích potrieb prevažne mladých rodín s deťmi, ktoré sa do Dúbravky sťahovali. Všetky tieto školy nahradili dovtedy jestvujúcu jedinou základnú školu postačujúcu pre málopočetnú starú Dúbravku minulosti.

ZÁKLADNÉ ŠKOLY „PRASKALI VO ŠVÍKOCH“

Základné školy v prvých rokoch svojej existencie „praskali vo švíkoch“ a počty detí v nich si vyžadovali v niektorých prípadoch aj dvojzmenné vyučovanie. Prevažne mladé kolektívy pedagogických a ostatných zamestnancov škôl však vynikajúcim spôsobom zvládli všetky počítačové problémy v nových školách a vďaka úsiliu a obetavosti väčšiny z nich sa všetky dúbravské školy vyprofilovali na školy poskytujúce požadované vzdelanie na zodpovedajúcej úrovni. Po niekoľkých rokoch sa počet detí stabilizoval a počet základných škôl

Ocenili najúspešnejších dúbravských žiakov

Tridsaťjeden najúspešnejších žiakov zo všetkých dúbravských škôl ocenil vecnými darmi starosta Dúbravky Peter Polák v piatok 10. júna. Na slávnostnom akte, ktorý zorganizovalo oddelenie školstva miestneho úradu sa zúčastnili aj niektorí učitelia a riaditelia dúbravských základných škôl. Kolektívy a jednotlivci boli odmenení v oblasti ekológie, cudzích jazykov, športu, literatúry a geografie. V krátkom príhovore starosta zdôraznil, že práve kvalitné a všestranné vzdelanie a znalosť jazykov sú tými atribútmi, ktoré v súčasnosti i v budúcnosti umožnia mladej generácii uplatniť sa v európskom priestore. Taktiež vyzdvihol úlohu učiteľov, ktorých práca je čoraz ťažšia a stále finančne a spoločensky nedocenená. V mene učiteľských kolektívov a žiakov sa za ústretový prístup poďakovala poslancom, starostovi a oddeleniu školstva riaditeľka ZŠ na Sokolíkovej ul. Anna Mazúrová.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 7-8/2005

sa znížil na sedem, pričom sa tento počet škôl udržal až do roku 2004, t.j. takmer 30 rokov. Zo základnej školy na Bullovej ulici vznikla ďalšia stredná škola na území Dúbravky, a to Stredná pedagogická škola s hlavným zameraním na učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo a základná škola na Dolinského ulici sa reprofilovala na školu určenú len pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Základnými, ale aj strednými školami Dúbravky za roky ich existencie prešli tisíce žiakov, z ktorých mnohí zostali doposiaľ obyvateľmi tejto mestskej časti a tak do tých istých škôl začínajú v súčasnosti chodiť už ich deti. Pedagógovia, ktorí celoživotne pôsobia v dúbavských školách už vzdelávajú deti svojich prvých žiakov, čo je nesmierne krásne a ľudsky dojímavé.

ŠKOLY PO ROKU 1989

Zmeny v spoločnosti v roku 1989 zasiahli aj školstvo a samozrejme aj školstvo v Dúbravke. Činnosť obcí (mestských častí) určujúcim spôsobom modifikoval kompetenčný zákon z roku 2002, ktorým štát na obce okrem iného preniesol aj riešenie ťažkého problému s rozsiahlou sieťou základných škôl, kde v školských objektoch volajúcich po zásadných rekonštrukciách učilo príliš mnoho učiteľov príliš málo žiakov. Demografický vývoj Slovenska, Dúbravku nevyvímajúc, začal totiž postupne korenšpondovať s dlhodobou nepriaznivými tendenciami celoeurópskeho vývoja vyznačujúcimi sa nízkou pôrodnosťou a značným úbytkom detí. Veď len za roky 1999 až 2005 sa celkový počet 3767 žiakov zaznamenaný v roku 1999 znížil v dúbavských základných školách o 1359. V období prechodu kompetencií v poloprázdnych základných školách (čo do počtu žiakov) pretrvávala platobná neschopnosť, neuhrádzanie faktúr za energie a iné služby bez perspektívy na zmenu stavu, tiež mimoriadne nízke platy učiteľov bez výhľadu na ich zlepšenie. Jediným možným riešením situácie bol radikálny rez, ktorý ostal v rukách obcí – zníženie počtu škôl, zvýšenie počtu žiakov v triedach a z toho vyplývajúce zníženie počtu učiteľov. Len tieto riešenia mohli zachrániť aspoň niektoré školy a viesť ich hospodárenie zo slepej uličky.

SÚČASNOSŤ

V súčasnosti má Dúbravka štyri plne funkčné základné školy a približne 2400 žiakov. Hospodárenie škôl je omnoho lepšie, aj keď ešte nie bezproblémové. Z prenajatých priestorov v objektoch

Prišiel aj Majster N

V piatok 6. septembra sa odohralo slávnostné otvorenie súkromnej jazykovej škôlky s názvom Wonderland. Škôlka sídli v Dúbravke na Bazovského ulici a je prvým zariadením pre deti tohto typu nielen v mestskej časti, ale v celej Bratislave. Zahraničné lektorky tu vyučujú nemčinu a angličtinu, pretože majiteľka tvrdí,

Prvú súkromnú jazykovú škôlku slávnostne otvorili v septembri roku 2002. Na snímke zakladateľka a majiteľka škôlky Soňa Halászová a Majster N, ktorý prišiel pobaviť deti.

že je dôležité, aby si deti vytvárali vzťah k cudzím jazykom už v útlom veku.

Okolo 9. hodiny si deti posadali na vopred pripravené stoličky a čakali, čo sa bude diať. Pod záhradným altánkom sa zrazu zjavil obľúbený a na rannú hodinu prekvapivo aktívny Majster N, ktorý samozrejme všetkých divákov počastoval svojimi trikmi, kúzлами a fyzikálnymi úlohami. Deti nadšene tleskali a všetky boli odmenené cenami. Potom sa chytila mikrofónu majiteľka „krajiny zázrakov“ pani Halászová. Poďakovala starostovi mestskej časti Dúbravka Petrovi Polákovi za pomoc pri budovaní škôlky. Starosta vyslovil veľkú spokojnosť s projektom: „O dôležitosti podpory myšlienky jazykovej škôlky som neuvažoval ani chvíľu a v rámci svojich možností som sa usiloval pomôcť pri jej štarte. A teraz, keď vidím výsledok, som veľmi rád, že sa zariadenie, ktoré môže byť vzorom pre celé Slovensko, podarilo realizovať práve v Dúbravke.“

DÚBRAVSKÉ NOVINY 10/2002

bývalých škôl sú získavané doplnkové finančné zdroje, ktoré sa môžu použiť na revitalizáciu objektov škôl, resp. ich vnútorného vybavenia.

Prirodzene, nie všetky vykonané zmeny je možné hodnotiť len pozitívne – zvyšovaním počtu žiakov v triedach sa môže znížiť kvalita vyučovania, ale aj napriek tomuto faktoru v súčasnej fáze vývoja iné riešenia nie sú možné. Tiež výška normatívu, ktorým štát v súčasnosti financuje základné školstvo nepostačuje na vykonanie veľkých rekonštrukčných prác, opráv či náročnejšej údržby, ktorá je v objektoch škôl nevyhnutná. Z uvedeného dôvodu Miestne zastupiteľstvo Dúbravka rozhodlo opraviť a zrekonštruovať objekty základných škôl z obecných prostriedkov a tak sa obnova základných škôl stala veľkou investičnou akciou mestskej časti posledných štyroch rokov. V základných školách sa vykonala rekonštrukcia všetkých plochých striech, sociálnych zariadení, vymenili sa staré okná za nové plastové a plánované sú ešte ďalšie aktivity v oblasti revitalizácie týchto objektov.

DÚBRAVSKÉ ZÁKLADNÉ ŠKOLY

Prvou zo základných škôl pri vstupe do Dúbravky v smere od centra je **Základná škola na Beňovského ulici**. Škola vznikla 1. septembra 1971 a nachádza sa v krásnom tichom prostredí rozsiahleho parku, ktorý sa budoval už od čias jej vzniku, ba žiaci a pedagógovia školy sa vlastnou brigádnickou činnosťou pričínili v tom čase aj o výsadbu zelene a úpravu parku, ktorý v súčasnom období nesie názov Park Družby. Základná škola Beňovského sa už od svojho vzniku orientovala na rozšírené vyučovanie cudzích jazykov a svoje dobré meno v tejto oblasti si udržiava už viac ako tridsať rokov. V súčasnosti sa tu vyučuje jazyk anglický a ja-

Bezprostredná blízkosť parku Družby umožňuje na ZŠ Beňovského organizovať každoročné cyklistické preteky o Pohár olympijského víťaza Antona Tkáča

Poslanci sa rozhodovali pod ekonomickým tlakom

Podľa prepočtov miestneho úradu pri novej koncepcii financovania škôl na žiaka môže zo siedmich dúbavských škôl reálne prežiť maximálne päť. Školské priestory vybudované pri stavbe sídliska počítali totiž s takým množstvom mladých rodín a žiakov, ktoré je na našom sídlisku už dávno minulosťou. Do škôl dimenzovaných až na sedemsto žiakov dnes v niektorých prípadoch dochádza sotva polovica. Pri súčasných nákladoch samospráva jednoducho nedokáže financovať sedem škôl a ak by poslanci neboli včas urobili potrebné kroky, ohrozili by ďalšiu existenciu nie dvoch, ale všetkých dúbavských škôl.

Poslancov čakali pred budovou žiaci a pedagógovia zo ZŠ Pekníkova s protestnými transparentmi

I keď sa zdalo všetko jasné, januárové zasadnutie Miestneho zastupiteľstva MČ Dúbravka sa začalo búrlivým a neobvyklým spôsobom. Poslancov čakali pred budovou žiaci a pedagógovia ZŠ Pekníkova. Transparenty boli reakciou na uznesenie MZ z 9. 12. 2003, ktorým sa zlúčili základné školy Pri Kríži a Pekníkova, pričom zanikajúcim subjektom je ZŠ na Pekníkovej ulici. Podľa niektorých poslancov rozhodnutie zlúčiť tieto dve ZŠ smeruje k ich efektívnejšiemu riadeniu a využitiu priestorov. Zastupiteľstvo sa preto nevrátilo k opätovnému prerokovaniu tejto záležitosti a platným zostalo pôvodné rozhodnutie z decembra 2003, ktoré medziasom podpísal aj minister školstva.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 2 A 3/2004

zyk nemecký, pričom jeden cudzí jazyk sa vyučuje už od 1. ročníka. Od roku 2004, po príchode žiakov zo zrušenej základnej školy na Batkovej ulici, pokračuje škola aj v prevzatej tradícii - v rozšírenom vyučovaní matematiky a prírodovedných predmetov. Na tejto škole nájdu žiaci so záujmom o prírodné vedy tie najlepšie podmienky pre svoj rozvoj. Škola disponuje modernou výpočtovou technikou a získavanie zručností pri práci s počítačmi a oboznamovanie sa s poznatkami z oblasti informačno-komunikačných technológií je pre žiakov školy samozrejmosťou. Aktivity školy sa úspešne zameriavajú aj na účasť v rozličných projektoch, kde najmä účasť žiakov v nich znamená významný prínos v prehĺbovaní ich vzdelávania.

Základná škola Sokolíkova sa nachádza v západnej časti Dúbravky na ulici súběžnej s hlavnou komunikáciou a počtom žiakov je v súčasnosti najväčšou základnou školou v mestskej časti. Vznikla v roku 1974 a po celý čas svojej existencie si udržuje veľmi dobré meno v oblasti poskytovaných služieb. Počas viac než 30 rokov svojho pôsobenia je školou s rozšíreným vyučovaním dvoch cudzích jazykov, v súčasnom období sa tu vyučuje jazyk anglický a nemecký. Škola je zapojená v experimente rozšíreného vyučovania cudzích jazykov s podporou informačno-komunikačných technológií (IKT) už od 1. ročníka. Za zavádzanie IKT do výchovno-vzdelávacieho procesu bola ocenená Výročnou cenou Infoveku Slovensko ako najaktívnejšia škola a nominovaná bola na cenu za šírenie digitálnych technológií. Škola pôsobí ako Školiace centrum Infoveku, v rámci ktorého za posledný rok odborní lektori z radov učiteľov tejto školy preškolili celkom 400 pedagogických zamestnan-

*Otvorenie školského roka býva na všetkých dúb-
ravských školách milou slávnosťou*

*Ako perníkovú chalúčku si vyzdobili rodičia
a učiteľky škôlku na Bazovského ulici*

cov základných a stredných škôl z Bratislavy a blízkeho okolia v oblasti IT. Od roku 2005 je škola Microsoft IT Academy a bola tiež vybraná do projektu Škola budúcnosti. Žiakom školy slúžia štyri multi-mediálne počítačové učebne napojené na rýchlostný internet a odborné jazykové učebne. Patrí medzi projektovo zamerané školy a má vysoké skóre úspešnosti v tejto oblasti.

Základná škola Nejedlého a Základná škola Pri kríži sú lokalizované na konci sídliska, pri pohľade v smere od centra mesta z oboch strán hlavnej komunikácie.

Základná škola Nejedlého vznikla v roku 1975. Aj táto škola má rozšírené vyučovanie cudzích jazykov už od 1. ročníka, na druhom stupni sú vyučované cudzie jazyky dva, a to jazyk anglický a nemecký. Od roku 2004, keď škola prijala žiakov zo zrušenej základnej školy Bilíkova, pokračuje aj v prevzatej tradícii rozšíreného vyučovania výtvarnej výchovy. Osobitosťou tejto školy je snaha o poskytovanie špeciálnych foriem vzdelávania žiakom so špecifickými poruchami učenia. Prvá špeciálna trieda na tejto škole bola otvorená už v školskom roku 1993/1994 a táto dlhoročná snaha školy je korunovaná dobrými výsledkami. V súčasnom období došlo v tejto oblasti k profilácii a na škole budú pôsobiť len špeciálne triedy II. stupňa ZŠ, kým prvý stupeň bude zabezpečovať partnerská škola na ulici Pri kríži. Škola z titulu účasti v projekte Infovek je vybavená modernou výpočtovou technikou a žiaci tak majú možnosť získavať poznatky v oblasti informačno-komunikačných technológií. Aj táto základná škola sa aktívne zapája do rozličných projektov v snahe mobilizovať aktivitu pedagógov i žiakov, ako aj v snahe zviditeľňovať dobré tradície školy aj navonok. Základná škola Nejedlého má pred sebou budúcnosť

aj z pohľadu svojej lokalizácie, nakoľko v jej blízkosti sa nachádza prevažná časť nielen súčasnej, ale aj plánovanej bytovej výstavby v Dúbravke.

Základná škola Pri kríži je druhou najväčšou školou v Dúbravke a jedinou školou, ktorá má elokované pracovisko, a to v objekte zrušenej školy na Pekníkovej ulici. Škola pôsobí od 1. septembra 1976. Tak ako všetky základné školy v našej mestskej časti má rozšírené vyučovanie cudzích jazykov (jazyk anglický a nemecký), pričom je aj táto škola zapojená v experimente rozšíreného vyučovania cudzích jazykov s podporou informačno-komunikačných technológií už od 1. ročníka. Počítačové učebne a získavanie poznatkov z oblasti informačno-komunikačných technológií sú aj pre žiakov tejto školy samozrejmosťou. V školskom roku 2005/2006 boli na škole otvorené prvé špeciálne triedy pre žiakov so špecifickými poruchami učenia a v rámci dohody s partnerskou školou na Nejedlého ulici budú v budúcnosti na elokovanom pracovisku otvárané špeciálne triedy pre I. stupeň ZŠ a triedy II. stupňa bude zabezpečovať partnerská škola. Na elokovanom pracovisku školy je tiež otváraný „nultý“ ročník, ktorý je určený deťom, ktoré dovŕšili vek pre nástup do školy, nedosiahli však školskú zrelosť. Aktivity školy sa prejavujú jej zapájaním sa do rôznych projektov, kde dosahuje dobrú úspešnosť. V súčasnom období získala škola v rámci projektu SFZ s podporou MŠ SR a UEFA finančné prostriedky na výstavbu futbalového miniihriska s umelým povrchom vo vlastnom športovom areáli.

VYNIKAJÚCE VÝSLEDKY

Výsledky výchovno-vzdelávacej práce, ktoré všetky dúbavské základné školy dosahujú sú vynika-

Dúbavské základné školy sa každoročne zúčastňujú na príprave programu osláv Dňa učiteľov

Čo vedia o Dúbravke žiaci zo školy Pri kríži

Všetky dúbavské školy dbajú o to, aby ich žiaci ovládali aspoň základné údaje z dejín Dúbravky. Základná škola Pri kríži však dlhodobo a systematicky mapuje miestnu históriu, čo je na prvý pohľad vidieť už pri vstupe do školy. Chodby sú ozdobené údajmi a obrázkami od najstarších dejín Veľkej Lúky až po novodobé dejiny obce a sídliska. Na medziposchodí si našla miesto dokonca aj časť exponátov Dúbavského múzea. Historické vedomie a zdravý lokálpatriotizmus upevňujú aj vedomostnými súťažami z dejín Dúbravky, ktoré už tradične prebiehajú na mimoriadne vysokej technickej i znalostnej úrovni.

Na Základnej škole Pri kríži sa každoročne koná vedomostný kvíz Čo vieš o Dúbravke

Cieľom projektu Dúbravka moja je dozvedieť sa, spoznať a priblížiť žiakom, aké významné osobnosti žili a žijú v našom obvode, po kom sú pomenované dúbavské ulice. Zaujímavou úlohou bolo zistiť čo najviac informácií o ľuďoch v minulosti navštevujúcich školu, ktorí sa zviditeľnili na Slovensku v rôznych spoločenských oblastiach. Prácu na projekte uzatvárajú koncoročným kvízom Čo vieš o Dúbravke?, v ktorom si medzi sebou aj tentoraz zmerali sily trojčlenné družstvá žiakov piatych až siedmich ročníkov. Okrem teoretických vedomostí museli vylúštiť krížovku z obrázkov, odhaliť a pomenovať sakrálné a kultúrne pamiatky a vymyslieť pútavý slogan na prilákanie turistov do tejto mestskej časti.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 7-8/2006

júce. Kompetentnými štátnymi orgánmi sú v niektorých prípadoch hodnotené až nad celoslovenský priemer. Umiestnenia dosahované žiakmi základných škôl našej mestskej časti na rozličných vedomostných súťažiach, olympiádach, ale tiež v športových súťažiach dokumentujú vysokú úroveň pedagogickej práce dúbavských učiteľov. Rozhodne nemôžu byť považované len za zásluhu talentu, nadania a snaženia samotných žiakov, ale v každom prípade sú aj výsledkom každodennej profesionálnej činnosti, ktorá je na našich základných školách poskytovaná a odvádzaná.

ŠPECIÁLNE ŠKOLY

Okrem už uvedených základných škôl sú v Dúbravke aj ďalšie dve základné školy. Je to Špeciálna základná škola a Praktická škola na Dolinského ulici, slúžiaca dúbavským a mimodúbavským žiakom, ktorí pre svoju úroveň rozumových schopností nie sú schopní zvládnuť učivo predpísané učebnými osnovami základnej školy. Za najdôležitejšiu úlohu tejto školy je možné považovať prípravu žiakov na praktický život tak, aby sa mohli prirodzene integrovať do spoločnosti. Škola nie je v zriaďovateľskej kompetencii mestskej časti Dúbravka. Do výpočtu základných škôl ďalej ešte patrí súkromná základná škola Harmónia na Batkovej ulici určená pre žiakov 1.-4. ročníka.

STREDNÉ ŠKOLY

Rozvoj sa nezastavil ani v oblasti stredných škôl. Tu okrem dlhoročne pôsobiacich stredných škôl na území Dúbravky, u ktorých sa stalo už tradíciou poskytovanie vysoko kvalitných služieb, a to Gymnázia na Bilíkovej, Strednej priemyselnej školy elektrotechnickej na Ul. K. Adlera, Pedagogickej a sociálnej akadémie na Bullovej ulici a Združenej strednej školy potravinárskej na Harmincovej ulici, je ďalšou strednou školou v Dúbravke súkromné Gymnázium Alkana, ktoré navštevujú predovšetkým talentované deti so záujmom o muzikál, súkromná Stredná veterinárna škola na Bullovej ulici a súkromné Gymnázium Cogitatio, ktoré začalo svoju činnosť na Batkovej ulici.

Napriek tomu, že počty žiakov na základných školách klesajú, stredné školy poskytujúce úplné stredné vzdelanie s maturitou, a v tom najmä gymnáziá, majú opačný problém - prejavuje sa u nich zvyšovanie záujmu žiakov získať tento typ vzdelania a školy tak môžu rozširovať svoje pôsobenie, čo prirodzene mestská časť v rámci svojich možností podporuje a do budúcnosti hodlá podporo-

vať. Je výhodou Dúbravky, že počet stredných škôl tu narastá, potešujúce je najmä rozširovanie sa Gymnázia na Bilíkovej ulici, čím sa zvyšujú možnosti kvalitného stredoškolského vzdelávania bez nutnosti cestovania do iných mestských častí.

BRITSKÁ MEDZINÁRODNÁ ŠKOLA

Za osobitnú zmienku stojí etablovanie sa Britskej medzinárodnej školy v Dúbravke. Škola európskeho významu, v ktorej sa vzdelávajú najmä deti zamestnancov diplomatických zborov pôsobiacich v Slovenskej republike, by bola príjemným partnerom pre každú obec, nakoľko prináša nielen spostenie ponuky vzdelávacích možností, ale najmä zviditeľnenie regiónu aj mimo rámca vlastného štátu. British International School poskytuje vzdelávanie deťom od 2 do 18 rokov veku, pričom získať vzdelanie na tejto prestížnej škole je umožnené aj záujemcom zo Slovenska, aj samotnej Dúbravky. Škola sídli v objekte zrušenej základnej školy na Pekníkovej ulici, ktorý si pre vlastnú potrebu s vynaložením nemalých finančných prostriedkov zadaptovala. V objekte sa naďalej nachádza elokované pracovisko Základnej školy Pri kríži a sú tu umiestnené špeciálne triedy I. stupňa ZŠ, ako aj triedy nultého ročníka. Je potrebné konštatovať, že doterajšia spolupráca s British International School bola pre mestskú časť Dúbravka bezproblémová a veľmi podnetná, pričom vzájomné vzťahy sa vyznačujú patričnou dávkou vzájomnej úcty a tolerancie.

MATERSKÉ ŠKOLY

Aj keď v súčasnosti platný školský zákon neupravuje činnosť materských škôl ako dôležitého stupňa predškolskej výchovy, je u nás dlhoročnou tradíciou, ba dá sa povedať až historickou súčasťou nášho geopriestoru, kvalitné predškolské zaškolenie detí v materských školách a ich príprava na vstup do základnej školy. V rámci výstavby sídliska Dúbravka bolo vybudovaných okolo 20 objektov pre predškolskú prípravu, z ktorých však mnohé v súvislosti so znižovaním populácie zmenili svoj pôvodný účel využitia. Pri prechode kompetencií za oblasť školstva na obce v roku 2002 prevzala Dúbravka do svojej zriaďovateľskej pôsobnosti celkom 11 materských škôl.

Vzhľadom na dlhodobý sa prejavujúci úbytok v počte detí sa postupom času ukazuje byť tento počet materských škôl ako predimenzovaný. Veď len v školskom roku 2005/2006 bolo v zariadeniach celkom 773 detí oproti školskému roku

2003/2004, keď to bolo 1006 detí. Ako jediná mestská časť v Bratislave sme však doposiaľ, a to aj napriek poklesu počtu detí, nepristúpili k zrušeniu žiadnej materskej školy s tou víziou, že v blízkom horizonte môže dôjsť k nárastu počtu detí spojenému s práve prebiehajúcou resp. plánovanou bytovou výstavbou v Dúbravke. Túto víziu čiastočne podporuje tiež skutočnosť, že matkami sa v súčasnom období stávajú mladé ženy z veľmi „silných“ ročníkov 80-tych rokov 20. stor. s „odloženým“ materstvom, čo by sa mohlo o pár rokov kladne prejavíť v počte prihlásených detí na zaškolenie v materských školách.

V roku 2004 na základe požiadavky rímskokatolíckeho farského úradu v Bratislave – Dúbravke, ktorý z poverenia Arcibiskupského úradu Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy požiadala o užívanie budovy Materskej školy na Bilíkovej ulici a jej materiálneho vybavenia na základe rozhodnutia stať sa jej zriaďovateľom, bola materská škola vyradená zo siete štátnych materských škôl, objekt bol vrátený Magistrátu hl. m. SR a od 1. 8. 2004 je jej zriaďovateľom cirkev.

Zostávajúcich 10 materských škôl spravuje mestská časť. V záujme efektívneho vynakladania finančných prostriedkov na ich spravovanie bolo vzhľadom na aktuálne klesajúci počet detí nutné vykonať niektoré opatrenia, týkajúce sa útlmu činnosti vo vybraných zariadeniach. Pri rozhodovaní o útlme boli rozhodujúce dve kritériá – aktuálna naplnenosť a technický stav budov. Všetky uvoľnené priestory po utlmení činnosti boli v jednotlivých materských školách prenajaté záujemcom, ktorí tam vykonávajú činnosť, súvisiacu s daným účelom zariadení. V dvoch zariadeniach vznikli súkromné materské školy, čím sa celkový počet súkromných zariadení pre deti predškolského veku v Dúbravke zvýšil na tri.

Starostlivosť o objekty materských škôl v správe mestskej časti je na veľmi dobrej úrovni, veď za posledné tri roky sa do údržby a rekonštrukcie investovalo z prostriedkov obce asi 20 mil. korún. Prevažná časť prostriedkov bola určená na obnovu striech, fasád a nových okien v plnotriednych materských školách, útlmové zariadenia sú zatiaľ len udržiavané v dobrom a prevádzkyschopnom technickom stave a až čas ukáže, aký bude ich ďalší účel využitia v prípade, že vízie nebudú naplnené. Okrem technickej údržby a rekonštrukcií bola v každej materskej škole bez výnimky vykonaná obnova interiérov v hodnote vyše štvrtí milióna korún na škôlku, čím boli vytvorené veľmi priaz-

Princ Andrew v Dúbravke

Britská medzinárodná škola vznikla v septembri 1997 za účelom poskytnúť kvalitné vzdelanie domácim a zahraničným záujemcom. Asi tretina žiakov je zo Slovenska, zvyšok tvoria deti zamestnancov zahraničných firiem, veľvyslanectiev a pod. Školu navštevujú deti vyše dvadsiatich národností zo všetkých kontinentov sveta. Učí sa podľa britských osnov (*English National Curriculum*) s prihliadnutím na špecifiká

Jeho kráľovská výsosť Princ Andrew, vojvoda z Yorku (na fotografii v strede) medzi žiakmi Britskej medzinárodnej školy v Dúbravke

Slovenska, ktoré sa prejavujú napríklad v tom, že všetci žiaci majú povinnú slovenčinu. Vznikom školy sa Dúbravka dostáva i do medzinárodného povedomia. V oficiálnom farebnom katalógu sa popri Prahe, Berlíne, Budapešti, Šanghaji a Ho-Či-Minovom meste hovorí aj o budove bratislavskej Britskej medzinárodnej školy, „ktorá leží v atraktívnej mestskej časti Dúbravka“.

Britská medzinárodná škola mala česť v októbri 2005 privítať Jeho kráľovskú výsosť Princa Andrewa, vojvodu z Yorku. Druhý syn kráľovnej Alžbety slávnostne otvoril časť školy, ktorej rekonštrukcia sa uskutočnila počas leta. Vojvoda si prezrel triedy a areál školy a mal možnosť hovoriť so žiakmi, učiteľmi a rodičmi. Deti spolu s učiteľmi pripravili program, v ktorom formou scénok, piesní a národných krojov reprezentovali kontinenty sveta a poukázali tak na rozmanitosť národností zastúpených v škole.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 11/2004 A 11/2005

nivé podmienky pre príjemný pobyt detí v týchto zariadeniach.

Vo všetkých materských školách v zriaďovateľskej kompetencii mestskej časti pôsobia kvalifikované učiteľky a zodpovedný nepedagogický personál. Výsledky výchovnej a vzdelávacej činnosti sú pri kontrolách kompetentnými štátnymi orgánmi vysoko hodnotené. Najmenší Dúbravčania tak majú zabezpečenú bezpečnú, kvalitnú a odborne erudovanú starostlivosť v čase pracovnej zaneprázdnenosti ich rodičov.

VZDELANÁ DÚBRAVKA

Rôzne typy predškolskej výchovy, ktoré mestská časť Dúbravka vytvorila, umožňujú rodičom detí vybrať pre ne ten typ výchovy, ktorý najviac vyhovuje ich predstavám a požiadavkám.

Do celkového výpočtu vzdelávacích aktivít nie je možné zahrnúť záujmové vzdelávanie a v ňom najmä, už desiatky rokov v Dúbravke pôsobiacu, Základnú umeleckú školu E. Suchoňa, ktorá dlhodobo úspešne rozvíja talenty dúbavských detí. Základnú umeleckú školu E. Suchoňa, rovnako ako aj v Dúbravke pôsobiace Centrum voľného času Klokán, ktoré tiež významným spôsobom napomáha v zmysluplnom využívaní voľného času detí, financuje Magistrát hlavného mesta SR.

Vzdelávanie a kvalitné školstvo patrí medzi prioritné záujmy mestskej časti Dúbravka, a to počnúc starostlivosťou o najmenších občanov v materských školách, cez základné školy, ktorých je mestská časť zriaďovateľom, až po nadväzujúce stredné školy, ktoré v Dúbravke pôsobia.

Pre súčasnosť, ale aj budúcnosť je trvalou úlohou a záväzkom mestskej časti vytvárať pre školstvo podmienky, ktoré budú optimálne pre výkon tej najlepšej výchovnej a vzdelávacej práce škôl a školských zariadení.

Dôstojné oslavy

Deň učiteľov sme si tento rok opäť slávnostne pripomenuli v Dome kultúry Dúbravka. Podujatie pripravilo Oddelenie školstva, kultúry, mládeže a športu Miestneho úradu Dúbravka pod záštitou starostu. Okrem všetkých pedagogických zamestnancov základných a materských škôl boli pozvaní aj učitelia – dôchodcovia a zástupcovia pedagógov zo stredných škôl pôsobiacich na území Dúbravky.

Osemnásť najlepších dúbavských pedagógov ocenil starosta Dúbravky Peter Polák a vedúci oddelenia školstva Milan Trstenský

Deň učiteľov je sviatok neobyčajný v tom, že hoci sa týka najmä oslavovaných, v tento deň si na svoju skúsenosť so školou zvyčajne rozpočítame skoro každý z nás. Všetci sme v živote prešli aspoň jednou školou, mali sme možnosť spoznať mnoho učiteľov. V utorok 28. marca sa teda kinosála Domu kultúry zaplnila tými, ktorí sa každodenne snažia naučiť naše deti novým poznatkom, ukazujú im cesty na spoznávanie sveta, učia ich mnohému čo by mohli potrebovať v ďalšom živote.

V úvode programu slávnostného večera prítomných najskôr pozdravili veľmi milým vystúpením deti z Materskej školy Pri kríži, potom nasledovali vystúpenia žiakov zastupujúcich každú z našich základných škôl.

Už tradične sú pri tejto príležitosti najlepší pedagógovia škôl verejne oceňovaní. Tak tomu bolo aj tento rok a starosta mestskej časti rozhodol o udelení čestných uznaní pedagogickým zamestnancom základných a materských škôl podľa návrhov z jednotlivých pracovísk.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 5/2006

Dúbravská

Kultúra v Dúbravke v mnohom nadväzuje na ľudové tradície z minulosti, na tradičné remeslá, zvyky či ochotnícke predstavenia prvej polovice minulého storočia, ale kultúrne inštitúcie sa usilujú prezentovať aj najnovšie prúdy vo výtvarnom, hudobnom, filmovom a divadelnom dianí.

kultúra

Dúbravskú kultúru zabezpečujú príspevkové organizácie Dom kultúry Dúbravka s Miestnou knižnicou a referát kultúry pod Oddelením kultúry, mládeže, vzdelávania a športu Miestneho úradu realizujúci výkon miestnej samosprávy v príslušnej oblasti. Referát kultúry zároveň riadi a realizuje činnosť kultúrneho centra Fontána

Trhy umeleckých remesiel budia záujem detí i dospelých. Dom kultúry ich organizuje počas hodov, veľkonočných a vianočných sviatkov.

a Dúbravského ateliéru. Organizačne tiež zabezpečuje niekoľko podujatí pre širokú verejnosť. Najvýznamnejším je oslava Medzinárodného dňa detí v Parku „Peknička“.

Poradným orgánom miestneho zastupiteľstva a kultúrnych ustanovizní je komisia kultúry. V komisii zasadá päť poslancov, ktorí sa vyjadrujú najmä k realizácii miestnej kultúry, koordinujú kalendár podujatí, vydávajú stanoviská k rozličným materiálom, odporúčajú udeľovanie dotácií a iniciujú rozvoj miestnej kultúry v kultúrno-spoločenskej, výchovno-vzdelávacej a informačno-propagačnej oblasti.

DOM KULTÚRY

Centrom kultúry, ale i samotnej Dúbravky, je dom kultúry na Saratovskej ulici. Zo širokej programovej ponuky je najnavštevovanejšia najmä kvalitná česká divadelná scéna a hudobné programy. V divadelných predstaveniach boli na javisku také osobnosti ako Iva Janžurová, Karel Roden, Ivana Chýlková či Petr Nárožný. Medzi koncertmi je obľúbená rocková a metalová scéna, folk zastúpený Karлом Plíhalom a hudobní zabávači Senzi Senzus. Deti rady prichádzajú na nedeľné divadielka, školy zasa na výchovné koncerty. Hlavnou vlastnou produkciou domu kultúry sú Dni mexickej kultúry, Čerešňový juniáles spojený so súťažou v

pečení čerešňovej štrúdle, spevácka súťaž pre deti špeciálnych škôl Dúbravský zlatý dukát, tanečné zábavy pre strednú a staršiu generáciu Tancujeme v Dúbravke, Fašiangový ples a Silvester. Zaujímavosťou sú trhy umeleckých remesiel počas veľkonočných a vianočných sviatkov. Súčasťou domu kultúry je aj kino a filmový klub Igric a Galéria Villa Rustica. V tanečnej zrkadlovej sále prebiehajú nácviky úspešných súborov Klnka, Latinico, Magisteriál a Right direction, ktoré reprezentujú Dúbravku aj za hranicami. Na priestranstve pred domom kultúry je rušno najmä počas dúbravských hodov. Práve tam totiž vrcholí hodová zábava, koncerty a súťaž vo varení gulášu.

KULTÚRNE CENTRUM FONTÁNA

Možnosti spoločenského vyžitia sú doplnené Kultúrnym centrom Fontána na Ožvoldíkovej ulici. Organizačne sa orientuje najmä na bezplatné podujatia pre seniorov a deti počas významných sviatkov ako je Mikuláš, advent, fašiangy, Veľká noc a Deň matiek. Pre materské školy a družiny základných škôl je určená ponuka výchovných koncertov, divadielok, besied, diskotiek. Verejnosť tu nájde jazykové kurzy, cvičenia a výstavy detských výtvarných prác. V priestoroch ďalej prebiehajú stretnutia a podujatia dúbravských dôchodcovských organizácií, politických strán, rozličných združení i zasadnutia miestneho zastupiteľstva.

Ambíciou Dúbravského ateliéru je naučiť deti skĺbiť tradičné techniky s modernými. Séria snímok, na ktorej deti pózujú s vlastnoručne vyrobenými batikovanými šatkami, je ďalším umeleckým artefaktom, na ktorom deti študujú princípy kompozície digitálnej fotografie a happeningu.

Štvrtá Stonožka

História prvých troch Stonožiek nebola spísaná a žije len vďaka ústnemu podaniu. Udalosti sa totiž mleli vždy tak rýchlo, že ani najlepší reportér ich nestihol zaznamenať (haha). Takže zo súťaží vždy zostával len dobrý pocit, pekná

Les plný zázrakov alebo boj o náhodne pohodenú žltú igelitku plnú hračiek. Bežalo sa ozlomkrky a nevadila ani odreninka na kolene.

spomienka a nejaká trofej. Organizátori Stonožiek Peter Hanulík a Albert Liptovský si spomínajú takto: „Svojho času sme spoločne uvažovali, ako by sme zorganizovali akciu, do ktorej by sa zapojili všetky dúbravské školy, deti, rodičia i priatelia škôl. Nápad nám nakoniec dala istá pani doktorka, ktorá čosi podobné videla v Čechách.“

Počas štyroch ročníkov sa na podujatiach Stonožky vystriedalo okolo tisícristo detí, niekoľko stoviek rodičov a učiteľov, rozdal sa metrák sladkostí a nákladiak hračiek.

Podstatou Stonožky je, že deti súťažia v najrozličnejších disciplínach so svojou školou a rodičmi, ale aj individuálne. Musia napríklad vytvoriť čo najdlhšiu živú reťaz, nalepiť obrej Stonožke čo najviac brušiek, aby bola čo najdlhšia, namaľovať Stonožku, bežať po zázračnom lese plnom hračiek, slovom vyniknúť, byť najlepší. A čo je najväčšia výhoda Stonožky. Len veľmi zriedka sa stane, že by niekto odišiel bez odmeny. Päťdesiatistisícový šek, hlavnú cenu posledného štvrtého ročníka podujatia si odniesla Základná škola na Batkovej ulici.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 7-8/2002

Najfrekventovanejšími návštevníkmi v dopoludňajších hodinách sú členky materského centra Macko s vlastnou ponukou aktivít. V zaujímavom programe pre mamičky s deťmi sú vzdelávacie kurzy, tvorivé dielne, masáže, burzy detského ošatenia a hračiek, bábkové divadlá a odborné prednášky.

Koncentrácia voľnočasových aktivít referátu kultúry je sústredená do Dúbravského ateliéru na Bazovskej ulici. Prebieha tu celoročná krúžková činnosť, tvorivé dielne a denné letné tábory s výtvarným a umelecko - remeselným zameraním. Frekventanti všetkých vekových kategórií si rozvíjajú kreativitu v tradičných i moderných technikách. Učia sa remeslu paličkovanej čipky, keramiky, drotárstva, sledujú nové a netradičné voľné i úžitkové výtvarné materiály a postupy.

Medzi významné mimoškolské inštitúcie sídlia v Dúbravke sa zaraďuje aj Základná umelecká škola Eugena Suchoňa a Centrum voľného času Klokan patriace pod bratislavský magistrát. V základnej umeleckej škole Eugena Suchoňa na Batkovej ulici môžu žiaci materských a základných škôl, študenti stredných a vysokých škôl a dospelí nadobudnúť umelecké vzdelanie v hudobnom, literárno-dramatickom, tanečnom a výtvarnom odbore. V Centre voľného času na Pekníkovej ulici si záu-

Malba valčekom. Deti si v letnom tábore môžu vyskúšať množstvo výtvarných techník.

Lampiónová spomienka na bývalý spoločný štát

Parádnym ohňostrojom sa v deň vzniku I. Československej republiky skončil lampiónový sprievod, ktorý už po piaty raz zorganizovali poslanci Peter Hanulík a Albert Liptovský. Osemdesiate piate výročie vzniku bývalého spoločného štátu Čechov a Slovákov prišlo

Spomienka na vznik spoločného štátu Čechov a Slovákov v Dúbravke má podobu lampiónového sprievodu

osláviť asi tisíc Dúbravčanov s lampiónmi najrôznejších tvarov a veľkostí. *"Som rád, že nám vyšlo počasie a že prišlo dosť detí s rodičmi a starými rodičmi,"* povedal po sprievode Peter Hanulík. Podujatie moderovala jeho manželka Iveta a zúčastnených prišla pozdraviť aj kultúrna atašé Českého veľvyslanectva na Slovensku Petra Procházková, ktorá pre Dúbravské noviny povedala, že verí, že spoločná Európa znova zblíži Čechov a Slovákov. Uviedla tiež, že je príjemne prekvapená, pretože v Čechách sa podobné akcie neorganizujú.

Prítomných pozdravil aj starosta Dúbravky Peter Polák a podstarostka Alena Tobiašová, ktorí potom spolu s dúbravskými poslancami rozдали ceny. *"Spolu sme rozдали stopäťdesiat menších a dvadsať hodnotnejších cien. Usilujeme sa, aby si z lampiónového sprievodu čo najviac detí vzalo domov aspoň čokoládku. A, samozrejme, veľa zážitkov,"* uviedol poslanec Liptovský.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 11/2003

jemcovia môžu vybrať z kolekcie športových, tanečných, tvorivých, jazykových, prírodovedných a technických krúžkov a klubov. Z rozvrhu možno spomenúť zaujímavé krúžky leteckých modelárov, požiarnikov, rybársko-chovateľský, slovenský bejzbal, gitarový klub trampskej piesne, klub detského parlamentu, či inštruktorov detských táborov. V lete sa koná letný denný turisticko-poznávací tábor.

LETNÝ UMELECKÝ TÁBOR DÚBRAVSKÉHO ATELIÉRU

V Dúbravskom ateliéri prebieha počas letných prázdnin tábor s programom výtvarného a umelecko-remeselného zamerania. Letný tábor je rozdelený do týždňových turnusov a koná sa denne od siedmej do piatej. Deti vytvárajú mnoho zaujímavých výrobkov a diel. V ateliéri majú rozličné materiály, pomôcky a nástroje, s ktorými sa stretávajú po prvýkrát. Podaktoré techniky si doma nemôžu vyskúšať, preto je pre nich vzácné batikovať alebo valčekovať veľkorozmerné plochy, stretnúť sa s výrobou paličkovanej čipky, šperkov, keramiky, profesionálnou technikou fotografa. Oblúbené sú aj maľba na sklo, dekoračné fľaše, závesné ozdoby, náramky, sviečky, mramorový papier, textilné a interiérové doplnky, sprejovanie, práca s drôtom a mnoho ďalších. Deťom sa venujú odborní lektori na jednotlivé aktivity. Tvorivé okruhy sú spestrené aj súťažnými hrami a dňom v prírode. Ukážky prác z tábora a z celoročných krúžkov Dúbravského ateliéru sú inštalované v stálej expozícii v Kultúrnom centre Fontána, väčšina však zdobí príbytky malých umelcov.

Jednou z najobľúbenejších činností v letnom tábore Dúbravského ateliéru je batikovanie tkanín

Deti z ateliéru poslali plagát hviezdny finalistom

V denníku SME sa v polovici marca objavila fotografia netradičného transparentu, s ktorým pózovali porotcovia súťaže Slovensko hľadá super star II. Laco Lučenič a Julo Viršík s podtextom: „*Toto poslali súťažiacim fanúškovi. V zákulisí sa s megaplagátom všetci fotili...*“

Finalisti Mária Bundová, Peter Bažík, Martin Krausz, Ivan Štroffek a Peter Cmorík s megadarčekom od detí z Dúbravského ateliéru

Tento megadarček v skutočnosti poslali najlepším piatim finalistom decká z Dúbravského ateliéru. Plagát bol dlhý dva metre a bol vyrobený z množstva kolorovaných kópií fotografií. Zo zákulisia sme sa dozvedeli, že ich dielo súťažiacich i porotcov zaujalo. Natáčali si ho aj kameramani z magazínu. Na transparente sa mohol nájsť nielen každý z tohtoročných finalistov, ale i tí minuloroční spolu s porotcami a moderátormi. Išlo skôr o obraz s mnohými detailmi na pozorovanie ako o klasický transparent so sloganom pre svoj idol. Počas tvorby plagátu bolo v ateliéri veselo. Decká vo veku okolo 10 rokov najskôr zaujali samotné fotografie. „*Jéj, tu je Adela s Pycom... ja chcem maľovať Cmoríka...*“, ozývalo sa. Na stoly i na zem si rozložili dve stovky fotiek, ktoré pomocou valčekov pofarbili. Všetky potom polepili na jednu spoločnú koláž tak, aby detaily a farby spolu ladili.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 4/2006

SENIORI

Pestrý kultúrny a spoločenský život si organizujú i dôchodcovské organizácie. Na niektorých podujatiach sú vystupujúci príjemne prekvapení, ako sa naše seniorské publikum dokáže zapojiť spevom a zábavou. Najdôležitejšou základňou je dúbavská miestna organizácia Jednoty dôchodcov na Slovensku.

V Dúbravke oficiálne pôsobia tri kluby dôchodcov – Klub dôchodcov na Bazovského, Žatevej a Ožvoldíkovej (KC Fontána). V kluboch je poskytnutý priestor pre rozličné záujmové skupiny a aktivity. Pri Klube dôchodcov Bazovského pôsobí napríklad spevácko-recitačný zbor Dúbravanka a pri Klube dôchodcov Ožvoldíkova kresťanskí dôchodcovia. Pri KC Fontána tiež vznikol Klub dúbavských turistov. Ich prvý výlet sa uskutočnil v máji roku 2003. Jeho členovia za tri roky pôsobenia zorganizovali 143 výletov na rozličných trasách. Dúbravka má tiež Územný spolok Slovenského Červeného kríža s činnosťou Senior-klubu či Protifašistických bojovníkov č. 40 a 47.

Oddelenie sociálnych vecí a zdravotníctva Miestneho úradu Bratislava - Dúbravka organizuje každý štvrtrok podujatie pre seniorov Stretnutie s jubilantmi.

Miestna organizácia Jednoty dôchodcov na Slovensku vydáva štvrťročník Informátor, ktorý poskytuje užitočné údaje pre občanov.

O atrakcie

Jedno z najväčších podujatí roka pre deti v Dúbravke zorganizoval miestny úrad 1. júna v Parku „Peknička“. Dopoludnie začalo pre tých najmenších - pre deti z dúbavských materských škôl. Pri animačno-diskotékovom programe sa mali možnosť po prvýkrát realizovať budúci kultúrno-výchovní pracovníci z Pedagogickej a sociálnej akadémie na Bullovej ul. Žiaci 1. B. za pomoci triednej učiteľky Zuzany Štefanskej a Janky Varadinkovej sa snažili vytvoriť pestrý program. Deti sa tešili, že sa môžu vyblázniť a vytancovať. Prispel k tomu DJ vhodným výberom hitoviek šitých na mieru.

Decká sa skamarátili s viacerými rozprávkovými postavami. Navštívila ich Červená čiapočka s vlkom z divadelného dua „Rozprávko“ a hrdý kráľ s princeznami a bláznivým šašom z druhého ročníka hudobno-dramatického odboru na Cirkevnom konzervatóriu na Beňadickej ul. pod vedením Hany Gajdošovej. Bláznivý šašo rozosmial aspoň deti, keď už slniečko ostalo zamračené. Mladí herci sa ukázali ako veľmi talentovaní ľudia.

Popoludnie pokračovalo s družinármi. Pomyseľný štart k zábave odtrúbili moderátori klauni z divadla „Dunajka“, ktorí okrem moderovania a divadelných vstupov deti držali v permanentnej dobrej nálade. Decká mohli získať množstvo sladkých odmien pri rôznych súťažiach. Úspech mali najmä vodné pištole. Vodnou spľškou sa deťom darilo „zostreliť“ nielen slad-

Spolok šermu historickými zbraňami „Sirius“ predviedol šermiarsky duel vojaka s markytánkou

v parku Peknička nebola núdza, deťom prialo aj počasie

kosti, ale svoje si so smiechom odniesla i krásna princezná – animátorka. Rušno bolo aj pri stanovišti vodníka a kráľa.

Ďalšie zaujímavé súťaže a športové hry pripravilo občianske združenie Dúha s členmi oddielu T. O. Carrigo, ktorý má svoju klubovňu v Dúbravke. Zorganizovali niekoľko súťaží pre jednotlivcov ako hádzanie krúžkov a lietajúcich tanierov na terč, štvorcový beh, skákanie cez obrovské švihadlo, nahadzovanie lasa na koňa, indiánsky beh a netradičné športy – ringo, indiaku a lakros. Okrem súťaží sa deti mohli pri stánku so šašom a princom premeniť pomocou farieb na tvár na tigre, motýle, dalmatíncov, spidermanov či strašidelných kostlivcov. Dvorná dáma s rytierom zasa rozdávala farebné balóny.

Hasiči museli pre veľký úspech protipožiarneho útoku opakovať niekoľkokrát

Doslova osviežujúce boli „zásahy“ Obecného hasičského zboru Dúbravka. Klauni s deťmi sa rozbehli k založenému ohňu, aby mohli naživo vidieť ukážku hasičského zásahu. Pozreli si ich techniku, auto a protipožiarne obleky. Pre veľký úspech a aplauz „opakovať!“ sa hasiči predviedli ešte niekoľkokrát.

V neskoré popoludnie prišli oslavovať deti v sprievode rodičov a starých rodičov. K spomínanému programu sa pridalo divadlo „Piraňa“ s klasickými marionetami. P. Jirásek so svojimi zvieratkami zachránili vodníkovi vyschnutý rybník. Nielen bábkové zvieratká boli v ten deň na

Pri stánku so šašom a princom sa mohli deti pomocou farieb na tvár premeniť na motýle, tigre, dalmatíncov či strašidelných kostlivcov

„Pekničke“. Deti sa mohli povozit' na skutočných poníkoch. I keď si pre veľký záujem museli vystáť rad, dúfame, že napokon radosť z jazdy stála za to.

Návšteva prišla aj zo stredoveku. Už z diaľky bolo počuť sprievod mušketerov s bubeníkmi a zástavníkom. Spolok šermu historickými zbraňami „Sirius“ predviedol šermiarske duely a scény z obdobia baroka, v ktorých obratne nebojovali len muži – mušketeri, ale i žena – markytánka. Po ich vystúpení roztancovali publikum žiačky z tanečného odboru ZUŠ Eugena Suchoňa na Batkovej ul. pod vedením Libuše Šetinovej a Aleny Kováčikovej. Rozveselení klauni na záver zapojili všetkých tancujúcich do disko-hada. I keď počasie nebolo najľúdnnejšie, na rozohriatie mali deti dosť aktivít počas celého dňa. Podujatia pripravované pre deti sú radosťou nielen pre ne, ale tiež pre organizátorov, pretože detský divák je tým najvďačnejším.

Tento rok sa aj domu kultúry napriek nepriazni počasia mimoriadne vydarilo podujatie k MDD. Pozvanie prijali populárne osobnosti, akými sú Tomáš Bezdeda, Adela Banášová, Patrik Herman a samozrejme deti, nielen zo špeciálnych škôl, ale aj z celej Dúbravky. Pripravená bola detská karaoke show pre odvážnejších, ktorú moderovali Adela s Patrikom, pesničky v podaní Tomáša Bezdedu a na záver diskotéka a, samozrejme, sladké odmeny.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 7-8/2006

Dúbravský

Dejiny organizovaného športu v Dúbravke sa píšu od roku 1948. S výstavbou sídliska a najmä škôl športový život v Dúbravke nabral na obrátkach. Dnes pôsobia v mestskej časti desiatky športových klubov a úspešne ju reprezentujú doma i v zahraničí.

šport

Sport mal, má a bude mať výrazné postavenie v životnom štýle človeka. V dnešnom uponáhlanom spôsobe života sa stal významným sociálnym javom a voľný čas čoraz viac ľudí využíva na rôzne športové aktivity. Nie je tomu inak ani v Dúbravke. Ako to však bolo v minulosti? Pochopiteľne všetko sa väčšinou točilo okolo futbalu.

TRI ROKY V DRUHEJ FUTBALOVEJ LIGE

Futbal sa stal fenoménom 20. storočia a úspešne vkročil do tretieho tisícročia. Prekonal všetky spoločenské zábrany, rasizmus a iné prekážky. Stal sa masovou záležitosťou, udomácnil sa nielen vo veľkých mestách, ale aj v najmenších dedinkách, v ktorých žilo aspoň jedenásť chlapcov. V roku 1948 zavítal aj do Dúbravky, aby sa tu zakorenil a odovzdával sa z pokolenia na pokolenie. Ihrisko sa nachádzalo tam, kde dnes (štadión FK CRA), ale podľa pamätníkov bolo vraj inak otočené.

Prví dúbravskí priekopníci tohto športu na čele s Vojtechom Marekom, Jozefom Nemčekom a Stanislavom Zajíčkom si v zime z vlastných ušetrovaných halierov kúpili prvý futbalový výstroj a koženú loptu. Kolektív tvorili chlapci zo všetkých sociálnych vrstiev. S veľkým oduševneným začali tré-

novat a nebojácne sa pustili do nerovného boja s mužstvami, ktoré sa už dlhšie venovali futbalu a mali lepšie podmienky pre tento šport.

Niektoré výsledky boli aj dvojciferné v neprospech Slovana Dúbravka, ako sa volal prvý futbalový klub v našej mestskej časti, vtedy obce, ale nadsenie neopadávalo. V druhej polovici šesťdesiatych rokov prichádza nová futbalová krv a výsledky sa výrazne zlepšili. Ďalšie roky boli v našom štáte obdobím hľadania systému a správnej organizácie v telovýchovnom hnutí a neobišlo to ani Dúbravku.

Novú etapu vo vývoji futbalu v Dúbravke prináša rok 1985, keď sa 17. októbra Slovan Dúbravka zlúčil s TJ BAZ. Vytvoril sa nový futbalový klub pod názvom TJ BAZ Dúbravka a na jeho čelo bol zvolený Miroslav Janky, ktorý funkciu predsedu vykonáva dodnes. Vtedy pod telovýchovnú jednotu patrili aj iné športy, ale tie postupne zanikali. Naopak vo futbale sa rozširovala členská základňa a pribúdali mládežnícke mužstvá. Momentálne má klub dve dorastenecké, rovnaký počet žiackych mužstiev, prípravku a mužov, ale v minulosti ich bolo aj viac.

Po zlúčení v roku 1985 hralo mužstvo Dúbravky v prvej triede, no o päť rokov neskôr dosiahol klub svoj doteraz najväčší úspech, keď sa muži prebo-

jovali do druhej slovenskej ligy, skupiny západ. Pôsobili tam tri roky a stretávali sa s mužstvami ako napríklad Dubnica, Púchov či Trenčín, ktoré neskôr postúpili až do najvyššej slovenskej súťaže, ale aj so Štúrovom, Novými Zámkami, Topoľčanmi, Bánovcami či s Rapidom Prievoz.

Každé mužstvo, ktoré prišlo na majstrovské stretnutie do Dúbravky, bolo nadšené z krásneho prostredia na kopci v lese. Avšak nie všetky prišli na ihrisko včas. Prečo? Miroslav Janky si aj dnes s úsmevom spomína na toto obdobie:

„Každému mužstvu, ktoré k nám zavítalo po prvý raz, sme podrobne vysvetlili, kde sa naše ihrisko nachádza. Niektoré mužstvá napriek tomu zabľúdili, lebo neverili, že sa môžu úzkou uličkou a cestou do kopca dostať autobusom až na štadión. Nikdy sme však nežiadali kontumáciu, i keď mužstvo súpera chýbalo viac ako povoľujú futbalové normy. Všetky zápasy sme napriek tomu odohrali. Niektoré stretnutia sledovalo aj tisíc divákov.“

Prvého apríla 1991 ako druhý futbalový klub na Slovensku po Prešove bol založený samostatný právny subjekt pod názvom FK Dúbravka. Po troch rokoch mužstvo z druhej ligy vypadlo a až na posledné dva roky striedavo hralo tretiu a štvrtú ligu. Momentálne sú muži účastníkmi piatej ligy. V klube boli také známe trénerske osobnosti ako Štefan Kohút, Jozef Čurgáli, Pavol Hudcovský, Ladislav Hudec, Rudolf Tauber, Vojtech Varadín, Jaroslav Červenán, Peter Molnár, Peter Kuchárek, Kamil Susko st. či Karol Kögl, dlhoročný obyvateľ Dúbravky, ktorý bol prvým trénerom mužstva v druhej lige.

V klube dlhé roky pôsobili, alebo ešte stále pracujú ako tréneri, hráči či funkcionári Jozef Kralovič, Michal Zajíček, Cyril Matlovič, Michal Brankovič, Ján Rössel, Zlatko Matrka, Jaroslav Ducháček, Milan Sandtner, Milan Služanič (neskôr predseda Slovenského futbalového zväzu), Jozef Pavlakovič, Vladimír Pavlakovič, Lubomír Brenčíč, Miloš Šimeček, Štefan Sandtner, Peter Neštrák, Michal Lukáč, Miroslav Karel, Jozef Marek, Ján Sandtner, František Taraba, Alojz Boháček, Ondrej Podkonický, Jaroslav Martiško, František Čavoj, Viliam Morár, Ivan Kánovský, Imrich Ďurčo, Jaroslav Horáček či Ján Kováčik.

Z mládežníckych mužstiev, ktorých je vo FK Dúbravka momentálne päť, dosiahli najväčší úspech starší dorastenci pod vedením Miloša Fijalku, ktorí v sezóne 2005/06 skončili v tretej lige šesť bodov za postupujúcou Artmediou Bratislava na druhom mieste.

Definitívna rozlúčka so zimou

Vonku nás už síce v stredu 21. apríla ohrievalo slniečko, ale na dúbpravskom zimnom štadióne boli priam ideálne podmienky na korčuľovanie, jedno z posledných v tejto sezóne.

Rozlúčku so zimou v maskách každoročne organizuje referát športu v spolupráci s ŠHK HOBA

Dúbpravský športový klub a hokejový oddiel KŠK HOBA tu totiž už po štvrtý raz zorganizovali rozlúčku so zimou v maskách. Spresrením bolo aj vystúpenie L. Kuzmiaka, účastníka ME v krasokorčuľovaní.

Do 150 detí z prvého stupňa zo základných škôl z Batkovej, Beňovského, Bilíkovej, Nejedlého, Pri kríži a Sokolíkovej krúžilo po ľadovej ploche v rôznych zaujímavých maskách, ktoré im pripravili mamičky či pani učiteľky. Tak sme videli niekoľko čertov, princezien, kúzelníkov, baletiek, ježibáb, hokejistov, ale aj českého futbalistu Nedvěda či neúspešného kandidáta na funkciu prezidenta Mečiara.

O zábavné súťaže nebola núdza, a čo bolo hlavné, každý vyhral nejakú sladkosť. Najnapaditejšie masky ocenil peknými cenami vedúci oddelenia školstva MÚ Dúbravka Milan Trstenský. Je len škoda, že vedenie ZŠ Pekníkova akosi pozabudlo poslať svojich žiakov na toto, po každej stránke vydarené podujatie, čo skonštatovali všetky prítomné pani učiteľky.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 5/2003

KRÔČIK OD POSTUPU MEDZI ELITU

V roku 1990 dobudovali na začiatku Dúbravky futbalový štadión, ktorý sa stal domovom Športového klubu polície (ŠKP) Bratislava, vtedy účastníka druhej futbalovej ligy. FK ŠKP mal jedno mužstvo mužov a jedno mužstvo dorastencov. Klub postupne budoval mládežnícku základňu a dnes má jedno mužstvo mužov, prípravky, žiakov a dorastencov. Spolu deväť mládežníckych mužstiev.

O sedem rokov neskôr prichádza k zlúčeniu FK ŠKP a Tatranu Devín a nový klub začína od sezóny 1997/98 pôsobiť pod názvom FC ŠKP Devín. V sezóne 1998/99 futbalisti FC ŠKP Devín skončili na druhom mieste, keď do posledného kola bojovali s Púchovom o postup do najvyššej súťaže. Práve najtesnejšia prehra ŠKP na pôde Púchova znamenala, že do prvej ligy sa prebojoval ich premožiteľ. Pekný stánok FC ŠKP sa stal v minulých rokoch miestom významných futbalových podujatí. Na vynovenom štadióne sa odohralo v júni 1998 finále Slovenského pohára - Pohára Zlatého bažanta vo futbale medzi Trnavou a Košicami. Štadión ŠKP vzišiel víťazne z konkurzu na miesto finále medzi Prešovom, Podbrezovou a Humenným. V hľadisku

Záber z futbalového zápasu FK Dúbravka s Čunovom

Dve prvenstvá pre Beňovského a Bilíkovu

Dúbravský športový klub má ambíciu prispievať k športovému vyžitiu detí rôznymi súťažami. Preto sa rozhodol zapojiť aj do jedného celoslovenského projektu a usporiadal Národnú cyklistickú súťaž žiakov základných škôl o Pohár olympijského víťaza Antona Tkáča.

Olympijský víťaz Anton Tkáč odovzdáva diplom účastníkovi pretekov

Preteky, ktoré sa konali 24. mája v parku Družby so štartom a cieľom pred ZŠ Beňovského, pripravoval organizačný výbor dva mesiace. „Som rád, že funkciu predsedu organizačného výboru prijal samotný Anton Tkáč. Na zasadnutiach výboru nám veľmi pomohol svojimi skúsenosťami a radami,“ povedal poslanec MZ Dúbravka a podpredseda organizačného výboru Miroslav Kováč.

Ďalší poslanec a riaditeľ súťaže Andrej Guzy na margo súťaže poznamenal: „Ako bývalý cyklista som privítal, že môžem pomôcť organizovať v Dúbravke preteky pre mládež. Ich cieľom bolo, aby sa čo najviac detí a mládeže zapojilo do aktívneho trávenia voľného času prostredníctvom športu a aby sa bicyklovanie stalo ich pravidelným koníčkom.“

Najviac sa darilo súťažiacim zo základných škôl Beňovského a Bilíkova. Obe školy si vybojovali po dve prvenstvá. Víťaz každej kategórie má právo štartovať na celoslovenskom finále v Ražejkých Tepliciach.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 6/2004

bolo vyše osemtisíc divákov, ktorí vytvorili mužstvám výbornú kulisu.

V roku 2000 v Dúbravke odohrala svoje kvalifikačné stretnutia o postup na majstrovstvá Európy slovenská dvadsaťjednotka vedená Dušanom Radolským. Treba povedať, že úspešne, lebo sa prebojovala na európsky šampionát v roku 2001, ktorého dejiskom bolo Slovensko a kde obsadila konečné štvrté miesto.

Bolo len otázkou času, kedy sa FC ŠKP Devín premenuje na FC ŠKP Dúbravka. Stalo sa tak v júli 2003. Je potešujúce, že ani v jednom z dúbavských futbalových klubov, napriek zložitým ekonomickým podmienkam, nerušia mládežnícke mužstvá, ale práve naopak, pribúdajú. Momentálne trénuje v Dúbravke dovedna do 400 chlapcov od 6 do 19 rokov. Starší a mladší dorastenci FC ŠKP sú účastníkmi druhej futbalovej ligy, skupiny západ, žiaci donedávna hrali prvú ligu.

Zo známejších trénerov pôsobili v FC ŠKP Juraj Szikora, Marián Novotný, Vladimír Goffa, Ladislav Hudec a Vladimír Koník, z hráčov Dušan Rupec, Marián Tomčák, bratia Peter a Pavol Majerníkovci, Ján Šlahor, Andrej Burza, Peter Polgár a ďalší. V klube už dlhé roky pracuje ako tajomník či asistent trénera Ján Čapkovič, majster Európy z Belehradu v roku 1976.

PESTRÁ PONUKA ŠPORTOVÝCH AKTIVÍT

O tom, či sa zároveň s futbalom v päťdesiatych rokoch venovali v Dúbravke aj iným športom, sa žiaľ nezachovali takmer žiadne zmienky či písomnosti. Určite sa využívali okolité lúky na kratšie či dlhšie prechádzky, na sánkované a organizovali sa tu rôzne bežecké súťaže pre mladších i starších.

Tie sa naplno rozvinuli na začiatku deväťdesiatych rokov, keď ich pod patronátom miestneho úradu organizovali mladí telocvikári Juraj Pružinec a Ján Dobiáš. Postupne sa k nim pridávali ďalší organizátori a to Pavol Bernát, Ľubomír Kocmunda, Jana Kuřková, Lenka Kampmillerová, Richard Kováč, Libor Meravý, Miroslav Varga, Ivetta Mikšíková či Marian Daniel. Bežecké podujatia sa najskôr organizovali pod Devínskou Kobylou, neskôr v rekonštruovaných areáloch základných škôl a dnes aj v Parku družby. Medzi najlepšimi sa často objavovali mená ako L. Findl, A. Berešová, K. Klatt, P. Nižňanský, A. Marek, J. Mráz, P. Klatt, P. Petřík, M. Baranová, J. Mižúr, L. Jaško, I. Fiamín, V. Slávik, J. Proffa, V. Škoricková, K. Radošovská, L. Zdeneková, M. Mareková, R. Vachuna, V. Hromádková, J. Betáková, M. Nižňan, R.

Sviatok oslávili športom a hrami

Na futbalové ihrisko FK ŠKP Dúbravka v Dúbravke sa začali v stredu ráno 1. júna schádzať deti z dúbavských základných škôl. Pracovníci mestského úradu rozhodli usporiadať pre poldruha tisícky žiakov Deň detí v netradičnom športovom duchu. Na hlavnej ploche štadióna sa rozbehli vylučovacie zápasy futbalového turnaja starších žiakov o pohár starostu Dúbravky.

Takto sa tešili dievčatá zo ZŠ Beňovského z futbalového úspechu svojich spolužiakov

Vedľajšie ihrisko zaplnili tí mladší, aby pod patronátom neziskovej organizácie Dúha a v spolupráci s kultúrnymi pracovníkmi mestského úradu súťažili v netradičných športových disciplínach. Pri trávinatej ploche farbili deťom tváre pracovníčky zo strediska kultúry miestneho úradu „Fontána“. Podaktorí oddychovali v trávinatej zákutiach športového areálu a pojali tento deň ako relax, čo tiež nebolo na zahodenie.

Tým však oslavy Dňa detí nekončili, pretože v parku na Pekníkovej ulici usporiadalo Centrum voľného času „Klokan“ popoludnie hier a súťaží, kde sa mohol zúčastniť každý. Okrem detí sme tak zastihli i celebrity. Tí najmenší sa mohli zblízka pozrieť na medvedíka čistotného, hadov i sovu. Do parku ich priviezli pracovníci bratislavskej zoologickej záhrady. Veľkej pozornosti sa tešila skupina dievčat, tancujúcich hip-hop. Nedávno totiž dosiahli významný medzinárodný úspech obsadili na majstrovstvách Európy prvé miesto.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 7-8/2005

Brunovská, J. Potočný, F. Brunovský, J. Baláž, V. Tordaji, B. Stahlová a ďalší.

V roku 1993 sa uskutočnili prvé majstrovstvá Dúbravky v stolnom tenise a tenise. Víťazom stolnotenisového turnaja sa stal B. Rysuľa pred J. Sládkom a J. Marušinom. V tenise bol najlepší R. Morávek, druhý skončil L. Emmer a tretí M. Kulcsár. Ďalej sa organizovali turnaje vo volejbale, basketbale, zápasení, šachu a hokejbale.

O dva roky neskôr v rámci tradičných dúbravských hodov konali sa štafetové preteky rodinných dvojčlenných družstiev. V jednom družstve mohli súťažiť napríklad dvaja súrodenci, manželia, otec s dcérou či so synom, alebo babka s vnukom. Víťazom rodinného dúbravského behu sa stali otec a syn Alexander Vajgelovci pred Jozefom a Braňom Bánskymi a Romanom a Jánom Cigašovcami.

Veľkým medzníkom športu v Dúbravke bolo otvorenie tretieho zimného štadióna v Bratislave 9. novembra 1998 na Harmincovej ulici, ktorý bol niekoľko rokov rozostavaný. Na jeho dobudovanie totiž neboli finančné prostriedky. Dokonca sa uvažovalo o jeho dokončení pre iné účely ako pre športové. Nakoniec zvíťazil zdravý rozum, ale najmä sa našiel investor a objekt slúži už niekoľko rokov svojmu pôvodnému zámeru. Štadión je domovom hokejového klubu ŠHK HOBA, ale najmä počas víkendov ju využíva na voľné korčuľovanie aj verejnosť, najmä mládež.

Šport mal a má najmä v posledných rokoch v Dúbravke zelenú. Miestny úrad cestou svojho referátu športu Oddelenia školstva, kultúry, mládeže a športu ročne zorganizuje 40 až 50 športových akcií pre dospelých, mládež, deti predškolského veku a najmä pre žiakov základných dúbravských škôl.

Veľkej obľube sa tešia šachové turnaje, ktoré organizuje ŠO Tatran

Beh olympijského dňa v Dúbravke

V pondelok 20. júna prezident republiky Ivan Gašparovič za prítomnosti popredných slovenských športovcov slávnostne odštartoval Beh olympijského dňa. Potom sa už konali behy v týždni od 20. do 24. júna v jednotlivých mestách a obciach Slovenska. V Dúbravke sa usku-

Štart kategórie mladších žiakov, ktorá je každý rok najpočetnejšia

točil v rámci tohto podujatia Beh mladých Dúbravčanov v piatok 24. júna. Zúčastnili si ho chlapani a dievčatá zo základných a materských dúbravských škôl. Dejiskom podujatia bol Park Družba, keď štart a cieľ bol pred ZŠ Beňovského. „Prvý ročník Behu mladých Dúbravčanov sa uskutočnil v príjemnom počasí, ale za veľkej horúčavy. Preto všetkým účastníkom prišla vhod čapovaná kofola. Všetci si pochutili aj na chutných cukríkoch a keksíkoch, ktoré im pripravil referát športu MÚ,“ povedal riaditeľ pretekov Miroslav Varga. „Najviac účastníkov bolo v kategórii mladších žiakov, kam sa prihlásilo 42 chlapcov. Bežali v dvoch rozbehoch na čas. Ten druhý bol rýchlejší a preto najlepší traja boli z tohto rozbehu. Zaujali viacerí súťažiaci, ale najviac Sára Polyaková z MŠ Bazovského, ktorá v kategórii predškolský vek najprv vyhrala suverénne rozbeh a potom s veľkým náskokom aj finále. Je to talent na pohľadanie. Ja som ju pomenovala slovom víchrica, lebo bežala fantasticky,“ hovorí hlavná rozhodkyňa podujatia Jana Kuťková.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 7-8/2005

Z tých najznámejších sú to futbalové turnaje O pohár starostu Dúbravky, cyklistická súťaž O pohár olympijského víťaza Antona Tkáča, olympiáda základných škôl O pohár starostu, Olympiáda materských škôl, Beh mladých Dúbravčanov, hokejové turnaje O pohár starostu a Jozefa Golonku, majstrovstvá Dúbravky v zjazdovom lyžovaní na Babe, turnaje v basketbale, volejbale, hádzanej, vybíjanej, šachu, hokejbale či majstrovstvá Dúbravky v plávaní na Rosničke.

KLUBY A JEDNOTLIVCI

Okrem dvoch futbalových oddielov sídlia v Dúbravke aj ďalšie kluby.

Volejbalový Školský športový klub pri Gymnáziu Bilíkova 24 (ŠŠK Bilíkova) založili v roku 1991 a patrí už dlhé roky medzi najlepšie kluby na Slovensku v mládežníckych kategóriách. Od založenia až dodnes je predsedom klubu Ján Dančík. Kadetky, žiačky i dorastenky získavajú pravidelne medaily na majstrovstvách Slovenska. Viaceré odchovankyne klubu sa už presadili aj v extralige, ako napríklad Jana Magátová, Zuzana Mačurová, Martina Veiglová, Júlia Vávrová, Iveta Môciková, Veronika Krajčová a Martina Noseková je už dokonca slovenskou reprezentantkou.

V klube trénovali, resp. ešte trénujú také volejbalové osobnosti ako Pavol Schenk, Eva Koseková, Ľudmila Zapletalová, Vladimír Přídal, Veronika Dančíková, Ľubica Rezníčková, Peter Čavojský, Pavol Bílik, Michal Mašek, Tomáš Laurenčík a ďalší. Klub sa od začiatku venoval len dievčatám, ale v roku 2005 založil i družstvo mužov, ktoré tvoria väčšinou juniori. Z tohto dôvodu v roku 2006 vznikol

Hokejbalisti ŠK Dúbravky hrali ešte v nedávnej minulosti najvyššiu slovenskú hokejbalovú súťaž, dnes sú účastníkmi bratislavskej Superligy

Pohár starostu pre žiakov z Beňovského

Športový areál na detašovanom pracovisku ZŠ Pri kríži na Pekníkovej bol v polovici septembra dejiskom prvého ročníka Olympiády žiakov základných škôl o Pohár starostu Dúbravky, ktorý ju aj slávnostne otvoril. Ešte predtým odovzdal starosta spolu s vedúcim Oddelenia školstva, kultúry a mládeže Milanom Trstenským každej škole po dve sady dresov, ktoré im zakúpila naša mestská časť. Chlapci a dievčatá zo všetkých dúbravských základných škôl súťažili v atletike, minifutbale, vybíjanej, streetballe a volejbale. Každá súťaž jednotlivcov či družstiev mala svoje bodové ohodnotenie a najlepšia škola získala na rok putovný pohár a jeho menšiu kópiu, ktorá jej zostane natrvalo. Nakoniec starosta Peter Polák a Milan Trstenský odovzdali oba poháre ZŠ Beňovského, ktorú na olympiáde viedol Pavol Bernát. V atletike súbežne súťažili chlapci a dievčatá 3.-4. a 5.-6 ročníkov. Súťaž mladších ročníkov bola v rézii rodiny Gullárovcov zo ZŠ Sokolíkova. Andrej vyhral dve individuálne disciplíny a jeho brat Rasto jednu. U dievčat v tejto kategórii dominovala podľa očakávania Sandra Kujovičová zo ZŠ Beňovského. V staršej kategórii mala každá disciplína iného víťaza. V individuálnych disciplínach si po jednom prvenstve a jednom druhom mieste vybojovala Alexandra Pokorná (ZŠ Pri kríži), Klaudia Štiffelová a Adam Moravčík (obaja ZŠ Beňovského). Turnaj v minifutbale druhákov vyhrala suverénne ZŠ Pri kríži, ktorá nestratila ani bod. Dala šesť gólov a inkasovala iba jeden. Zo súťaže vo vybíjanej, ktorú hrali tiež druháčky, sa na poslednú chvíľu odhlásilo družstvo ZŠ Pri kríži, keď ráno pre chorobu neprišla do školy polovica nominovaných dievčat. V streetballe každá škola postavila po dve družstvá v kategórii chlapcov i dievčat. Abecedu tohto športu najlepšie zvládli mladí športovci zo ZŠ Sokolíkova, ktorí vyhrali obe kategórie. Vo volejbale bojovali o čo najlepšie umiestnenie miešané družstvá. Na palubovke vždy museli byť aspoň dvaja opačného pohlavia. Z prvenstva sa nakoniec tešila ZŠ Pri kríži.

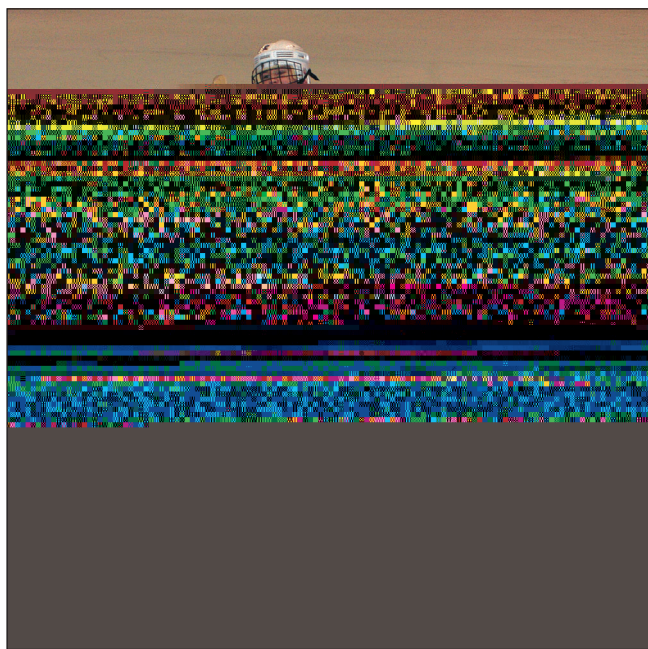
DÚBRAVSKÉ NOVINY 10/2005

kol na gymnáziu ďalší klub pod názvom **ŠVK Bílikova Dúbravka**, ktorý sa venuje len chlapcom, kým ŠŠK Bílikova dievčatám. Oba kluby trápí nevhodná telocvičňa (malé rozmery) na majstrovské stretnutia. Preto sa funkcionári oboch klubov spolu s mestskou časťou snažia o výstavbu športovej haly, ktorá by mohla slúžiť nielen volejbalu.

Hokejový klub ŠHK KŠK Hoba založili v roku 1998 a jeho dušou je od začiatku až dodnes Branislav Semančík. V slovenských a v bratislavských súťažiach má klub družstvá prípraviek, žiakov, dorastencov, juniorov a od sezóny 2006/07 po prvý raz aj družstvo mužov. Tvoria ho väčšinou odchovanci klubu.

Veľkej obľube sa tešia v Dúbravke šachové turnaje, ktoré organizuje **ŠO Tatran Dúbravka**. Klub, ktorý vedie Alexander Aubrecht, združuje žiakov, dorastencov a seniorov a má v bratislavských súťažiach niekoľko družstiev. **Hokejbalisti ŠK Dúbravky** hrali ešte v nedávnej minulosti najvyššiu slovenskú hokejbalovú súťaž, dnes sú účastníkmi bratislavskej Superligy. Klub okrem finančných problémov trápí, že svoje súťažné stretnutia musí hrať mimo Dúbravky, lebo v našej mestskej časti nemá zatiaľ vyhovujúce ihrisko.

V Dúbravke je aj niekoľko tenisových klubov, ktoré sa venujú najmä výcviku mladých adeptov tohto športu. Najznámejší z týchto klubov je **ŠK Tenis centrum Dúbravka** pod vedením Michala Vavru. Klub má aj niekoľko družstiev v súťažiach Bratislavského tenisového zväzu a organizuje rôzne

Zimný štadión je domovom hokejového klubu ŠHK Hoba, ale najmä počas víkendov ho využíva na voľné korčuľovanie aj verejnosť

Významní dúbavskí športovci

V našej mestskej časti sa narodili, dlhšie žili, resp. stále žijú bývalí vynikajúci československí či slovenskí reprezentanti, ktorí získali najcennejšie medaily na olympiáde či majstrovstvách sveta a Európy, na majstrovstvách Československa a Slovenska.

Je to predovšetkým olympijský víťaz a trojnásobný majster sveta Anton Tkáč, hokejový majster sveta Dáriuš Rusnák, volejbalový majster sveta z roku 1966, strieborný z OH 1964, bronzový z OH 1968 a tréner ČH Bratislava, víťaza Európskeho pohára klubov Pavel Schenk, futbalový majster Európy z Belehradu Ján Švehlík, majsterka sveta v kulturistike junioriek Hana Štěpánková, päťnásobná majsterka Československa v džude Dáša Melichárková, niekoľkonásobný majster Slovenska v gymnastike Martin Modlitba či trénerka športovca storočia Ondreja Nepelu Hilda Múdra.

Významné miesto medzi obyvateľmi Dúbravky patrí aj horolezcovi Jozefovi Justovi, ktorý bol členom horolezeckých výprav na Kančendžongu (v roku 1981) a trikrát na Everest (1984, 1987 a 1988). V roku 1988 vystúpil na dve osemtisícovky Lhoce a Everest. Práve druhý výstup mu bol osudný, lebo pri zostupe z vrcholu Everestu zahynul. Jeho manželka Janka Justová žije v Dúbravke.

Zaujímavou rodinou, ktorá dlhé roky býva v Dúbravke, sú Jana a Tomáš Kuřkovci. Jana je bývalá dlhoročná reprezentantka v hádzanej, dnes je úspešnou trénerkou a učiteľkou na ZŠ Nejedlého. Jej manžel Tomáš viedol v minulosti popredné české a slovenské prvoligové hádzanárske družstvá žien a bol tiež trénerom československej ženskej reprezentácie. Dnes je kormidelníkom slovenskej reprezentácie žien. Aj všetky ich tri deti sa venovali, resp. ešte venujú športu. V prípade dcér jablko nepadlo ďaleko od stromu. Staršia Petra obliekala dres niektorých prvoligových hádzanárskech ženských družstiev a mladšia Marcela to dokonca dotiahla až do slovenskej reprezentácie. Momentálne je na materskej dovolenke. Športu sa venuje aj syn Tomáš, ktorý patrí v juniorskej kategórii medzi európsku špičku v rock´and rolle.

Od trojkolky k olympijskému zlatu

Niektorí z bývalých úspešných športovcov ostali v športovom kolotoči dodnes ako funkcionári, na iných sa postupne zabúda. Určite to nie je prípad olympijského víťaza a trojnásobného majstra sveta Antona Tkáča, druhého najlepšieho športovca storočia na Slovensku, dnes predsedu Slovenského zväzu cyklistiky a od roku 1975 obyvateľa Dúbravky.

Rodákovi z Lozorna už v mladosti učarovala rýchlosť. Pre mladého chlapca bol jediným prostriedkom na jej dosiahnutie bicykel. Po presťahovaní z Lozorna býval s rodičmi v okolí Mlynských Nív. Polovica sídliska žila športom a preto sa tu organizovali pravidelné súťaže v rôznych športoch. *"Mal som štyri roky, keď ma rodičia prihlásili na preteky na trojkoľkách, na ktorej som sa začal naháňať už ako dvojročný. Preteky som suverénne vyhral."*

Týmto prvým úspechom sa začala jeho bohatá športová kariéra, ktorá vyvrcholila ziskom zlata na olympijských hrách v Montreale v roku 1976. Bolo to presne 24. júla 1976, keď vo finále šprintu zdolal legendárneho Francúza Daniela Morelona 2:1 na jazdy. Za olympijské zlato dostal Anton Tkáč odmenu 40 000 korún, čo boli v tom čase obrovské peniaze. Investoval ich na zariadenie nového bytu v Dúbravke.

"Veľmi sa mi tu páči. Sympatie k nej mám od mlada, keď môj otec bol poľovníkom a Dúbravka spadala do revíru poľovníckeho združenia. Od mojich 6 rokov sme chodievali kŕmiť zver. Poznám Dúbravku, keď nebola zastavaná a chodilo sa po starých cestách. Mám schodené celé okolie po Devínsku Novú Ves a Lamač. Bývame neďaleko lesa, a tak mám spolu s manželkou výborné možnosti na poznávanie prírody. Scenériu veľmi dokresľuje stará Dúbravka. Podvečerná prechádzka po nej, keď už nie tak teplo, je zážitkom."

Čo by z vlastnej športovej minulosti nevymenil ani za nič? *"Vtedajšiu éru elegantného šprintu, v ktorej sa vyhrávalo umom a taktikou a ktorý pripomínal šachovú partiu. Súčasný šprint je založený len na sile a je pre diváka nezaujímavý, vytratila sa z neho niekdajšia krása pozíčného boja. Zavidieť dnešným cyklistom môžem len moderné materiály. Ja som vždy túžil v šprinte dosiahnuť čo najlepší čas. Na olympiáde v Montre-*

SNÍMKA © STARTFOTO

Anton Tkáč bol známy svojou taktikou - zväčša sa „viezol“ na druhom mieste, aby v záverečnom finiši svojho súpera predbehol

ale, kde som vyhral, som utvoril olympijský rekord na letnej dvojstovke časom 10,76 sekundy, ale verím, že keby som mal vtedy dnešné vybavenie – bicykel s ultramoderným kolesom či rámom, ale aj kombinézu či prilbu, bol by som ešte o dosť rýchlejší."

Anton Tkáč je dobráčisko na prvý pohľad. Vždy bol taký. Dnešný „blahobytný“ metrák spolu s nemiznúcim úsmevom potvrdzujú dojem. Šéfuje už šiesty rok slovenskej cyklistike a stále vymýšľa nové skvelé veci. Napríklad v roku 2006 sa uskutočnil už štvrtý ročník Národnej cyklistickej súťaže O pohár olympijského víťaza Antona Tkáča, ktorého pochopiteľne on bol krstným otcom. V Dúbravke sa ho každý rok zúčastňuje okolo 80 mladých cyklistov. A nikdy nechýba na pretekoch Anton Tkáč, ktorý najlepším trom v každej kategórii odovzdáva spolu so starostom Dúbravky Petrom Polákom medaily. Pre dievčatá a chlapcov je to nezabudnuteľný zážitok.

Všetko však mohlo byť inak... *"Z Montrealu sme sa mali vrátiť domov 28. júla. Z Prahy som sa mal dostať do Bratislavy pravidelnou linkou. Našťastie nás prehovorili, aj keď sa nám veľmi nechcelo, aby sme ešte absolvovali exhibičné preteky vo Philadelphii, a tak let do Prahy odložili o niekoľko dní. To lietadlo, v ktorom som mal pôvodne rezervované miesto z Prahy do Bratislavy, totiž spadlo do Zlatých pieskov. Mohol som byť mŕtvly."*

DÚBRAVSKÉ NOVINY 7-8/2006

turnaje pre neregistrovaných tenistov. V minulosti vyvíjal veľmi úspešne činnosť **zápasnícky oddiel Danube Ursus**, ale pre postupný nezáujem chlapcov o tento šport bol zrušený.

NA LYŽIACH Z DÚBRAVKY NA PATRÓNKU

Lyžovanie sa na území Slovenska začalo šíriť v druhej polovici devätnásteho storočia. Spočiatku sa bralo len ako nový druh zábavy na snehu a nepriзнаvalo sa mu významnejšie uplatnenie. Neskôr sa začali lyže používať na praktické účely. (J. Terežčák: Dejiny lyžovania na Slovensku, 1997)

Obyvatelia Dúbravky neboli výnimkou, o čom svedčia zachované lyže rodiny Zechmeistrovcov používané na jazdu do fabriky na Patrónku v medzivojnovom období, ktoré sú v zbierkach Dúbravského múzea.

Po roku 1920 vzniklo v Bratislave viacero klubov a spolkov, ktoré sa začali venovať lyžovaniu, poväčšine na turistickej úrovni. V novembri 1925 bol založený Skiklub Bratislava, ktorý o tri roky neskôr už evidoval 300 členov. Skiklub za pomoci priaznivcov a vojska dostaval na bratislavskom Kamzíku lyžiarsky mostík na skoky do 25 metrov a rozšíril cvičnú lyžiarsku lúku. Organizoval zimnú turistiku a lyžiarsky výcvik, ale hlavnú činnosť sústredil na pretekárske lyžovanie. (J. Terežčák: Dejiny lyžovania na Slovensku, 1997)

V 70-tych až 90-tych rokoch sa bratislavské lyžovanie sústredilo predovšetkým do vysokoškolských klubov - Slávia UK, Slávia SVŠT a Slávia Filozof, v ktorých pôsobilo niekoľko dúbravských rodákov z nového sídliska. Za zmienku stoja predovšetkým viacnásobný majster Slovenska v mládežníckych kategóriách Peter Ďurana, Peter Machovič, Peter Vrtiel, Ján Trstenský, Michaela Kello a Roman Petřík.

Pokračovateľom tejto tradície je Ski Club Dúbravka, založený v roku 1994 nadšencom tohto športu Milanom Trstenským. Lyžiarsky klub patrí v mládežníckych kategóriách tradične k najúspešnejším klubom na Slovensku. Dobré reprezentuje Dúbravku doma i v zahraničí. O záujme o lyžovanie svedčia tradičné majstrovstvá Dúbravky na Pezinskej Babe, ktoré sa tešia medzi školákmi veľkej obľube.

V DÚBRAVKE SA AJ LIETALO

Viete si predstaviť v Dúbravke letisko? Asi ťažko. A predsa tu pred viacerými rokmi vládol čulý letecký ruch. Bolo to bezmotorové športové lietanie, pre ktoré Devínska Kobyla a Lamačská brána so

Na Babu by chodili aj každý týždeň

Pezinská Baba je najvýznamnejším strediskom zimných športov v Malých Karpatoch v nadmorskej výške 527 metrov n. m. V areáli strediska sa nachádzajú tri zjazdové trate s rôznou dĺžkou. V minulých dňoch ich postupne využilo do 150 žiakov zo základných škôl Pri kríži, Beňovského, Sokolíkovej a Nejedlého. „Lyžova-

Žiaci dúbravských škôl každoročne absolvujú lyžiarsky výcvik na Pezinskej Babe

nie je krásny šport. Dokonca patrí do učebných osnov základných i stredných škôl. V poslednom období však finančné možnosti nedovolia všetkým deťom zúčastniť sa lyžiarskych výcvikov. Preto naše oddelenie školstva a jeho referát športu zorganizoval pre dúbravské základné školy jednodňové lyžiarske výcviky. Pochopiteľne na výcvik je to málo, ale myslím si, že prvý pokus sa vydaril a v budúcom školskom roku sa ho pokúsime predĺžiť,“ povedal vedúci Oddelenia školstva, kultúry, športu a mládeže Milan Trstenský.

Spokojné boli deti, ale aj učitelia telesnej výchovy. Jedna z nich, Lenka Kapmillerová zo ZŠ Pri kríži k tomu hovorí: „Deti nechceli z Baby odísť. Rodičia veľmi ocenili, že autobus a lístky na vlek zaplatil MÚ Dúbravka.“ Jej kolegyňa zo ZŠ Nejedlého Jana Kutíková k tomu dodala: „Deti boli nadšené. Hovoria, že si to vedia predstaviť, že by chodili na Babu aj každý týždeň.“ Po pri základnom výcviku učitelia - inštruktori lyžovania vyberali aj najlepších na majstrovstvá Dúbravky v zjazdovom lyžovaní.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 4/2004

svojimi silnými veternými prúdmi vytvárali výborné podmienky. Hangáre pre vetrone boli postavené na dúbavských vrškoch Brižite.

Práve odtiaľto vzlietali vetrone. Rozťahovali ich za malý honorár študenti gumovým lanom. Spôsob rozťahnutia vetroňa bol jednoduchý. Na špici lana napnutého do tvaru V bolo uchytené lietadlo, ktoré za chvost držala skupina študentov. Obe ramená gumového včeka súčasne nťahovala trojica študentov. V momente dostatočného napnutia lana uvoľnili študenti chvost lietadla a ono sa vznieslo do vzduchu. Let však trval len niekoľko minút a skončil sa na poli za Technickým sklom. Rekord v Dúbravke v bezmotorovom lietaní dosiahol istý Čech (meno sa nezachovalo), člen Masarykovej leteckej légie, ktorý krúžil vo vzduchu asi dve hodiny.

Bezmotorovému športovému lietanu sa v Dúbravke darilo za prvej republiky i počas druhej sve-

tovej vojny. Ku koncu vojny to už bolo horšie. Najmä v čase prechodu frontu cez Dúbravku, Devínsku Novú Ves i Lamač sa tu odohrávali kruté letecké súboje medzi nemeckými a spojeneckými vzdušnými silami.

Po vojne sa síce tradícia lietania v Dúbravke obnovila, ale nie nadtľho. Raz v roku 1984 vzlietol zo strání Brižite jeden vetroň. Letec niekoľkokrát zakrúžil medzi Dúbravkou a Devínskou Novou Vsou, ale potom sa ľahko vzniesol k belasej oblohe, využil priaznivý vzdušný prúd a uletel cez Moravu do Rakúska. A už sa nevrátil.

To bol začiatok konca dúbavského lietania. Devínsku Novú Ves totiž vyhlásili za veľké pohraničné pásmo, kde bolo povolené zdržiavať sa len na priepustku. Lietať nad týmto územím však bolo prísne zakázané. Hangáre boli demontované, vršky osadili borovicami a to bol definitívny koniec lietania v Dúbravke...

Definitívny zákaz lietania v Dúbravke prišiel po roku 1984, keď občan na vetrone emigroval do Rakúska. Unikátny záber rogala nad Veľkou Lúkou z polovice osemdesiatych rokov však dokazuje, že i napriek prísnemu zákazu sa našli odvážlivci, ktorí sa vzniesli na oblohu, aby si z vtáčej perspektívy pozreli villu rusticu a Devínsku Kobylu.

Dúbravka

Medzi osobnosťami, ktoré bývali alebo bývajú v Dúbravke nájdeme prezidentov, ale aj množstvo významných slovenských hercov, hudobníkov, vedcov, politikov, filmárov, novinárov a športovcov.

a prezidenti

Málo známa obec Dúbravka sa zapísala do dejín viacerými menami známych osobností z politického, kultúrneho, vedeckého i športového života. Zrejme najznámejším rodákom Dúbravky bol právnik, politik a neskôr prezident Československej socialistickej republiky Gustáv Husák. Dodnes tu však býva aj prvý prezident novodobej Slovenskej republiky Michal Kováč a istý čas tu strávil aj ďalší prezident Rudolf Schuster. Medzi ďalšími osobnosťami, ktoré bývali alebo bývajú v Dúbravke nájdeme významných slovenských hercov, hudobníkov, vedcov, politikov, fil-

márov, novinárov či športovcov. Samozrejme, zostaviť kompletný katalóg osobností nie je možné a preto sa vopred ospravedlňujeme tým, ktorí sa v zozname nenájdu – nebol to zámer, len nedostatok informácií. V kapitole o prezidentoch sme čerpali z publikácie Libora Budinského Trinásť prezidentov.

GUSTÁV HUSÁK (1913 - 1991)

Husák sa v živote mnohokrát obrátil. Narodil sa v Dúbravke, kde je dodnes jeho rodný dom. Zo vzorného študenta sa postupne stal ľavicový intelektuál, ktorý nenávidel Masaryka a Beneša. Po vojne ako stalinista odstraňoval demokratickú opozíciu a sám skončil vo väzení.

„VERNE“ PO BOKU DUBČEKA

Po tvrdom desaťročnom žalári, spojenom s krutou samotkou a mučením, sa zapojil do obrodného prúdu a stál za Dubčekom. Keď však prišiel august 1968, obrátil sa znova. V službách sovietskeho vodcu Brežneva vytvoril režim plný lži a pretvárek, ktorému sa hovorilo „Husákov ticho“. Husákov cestu k moci viedla cez generálneho tajomníka Komunistickej strany Sovietskeho zväzu Leonida Brežneva. Na dvadsať rokov uchoopil kormidlo a doviedol štát do ešte hlbšej krízy ako jeho toľko kritizovaný predchodca Novotný. Husák na-

Rodný dom Gustáva Husáka na Brižitskej ulici

štartoval monštruóznou akciou - Poučenie z krízového vývoja v strane a spoločnosti - ktorej výsledkom bolo vylúčenie vyše trisot tisíc ľudí z komunistickej strany. Väčšinu z nich zároveň prepustili so zamestnaniami. Tvrdé potlačenie Dubčekových reforiem malo za následok početnú emigráciu: v priebehu niekoľkých mesiacov odišlo z krajiny vyše 100-tisíc ľudí.

FAJČIL „AMERIKY“

Husák bol dvakrát ženatý a dvakrát sa stal vdovcom. Alkoholom zniesol veľa, sám tomu hovorieval prepláchnutie mozgu. Častá konzumácia a nadmerné fajčenie nepriaznivo vplývali na jeho zdravotný stav. Nikdy nezabudol zdôrazniť, že naša životná úroveň v mnohom predstihuje najvyspelejšie štáty sveta. Napokon sám si potrpel na elegantné a luxusné oblečenie, ktoré mu dokonale padlo, a rovnako na americké cigarety.

V roku 1987 Husák odstúpil z funkcie generálneho tajomníka KSČ. V tom období už trpel artériosklerózou a vážne sa mu zhoršil zrak. V polovici marca 1989 dostal ťažký záchvat mŕtvice.

Po novembri 1989 na Hrad prišli komunistickí poslanci a uisťovali ho, že má ich dôveru. A nesmie podľahnúť tlaku ulice. Ale starnúci prezident už nemal silu. Blížili sa jeho 77. narodeniny a vedel, že je koniec. Desiateho decembra oznámil abdikáciu. Ešte vymenoval novú vládu „národného porozumenia“. Bolo to absurdné predstavenie, keď bývalí disidenti a odporcovia režimu skladali sľub do rúk svojho žalárnikára. Chorý starček s hrubými okuliarmi na očiach, ale v dokonale ušitom obleku dal po skončení formalít priniesť šampanské a bavil sa s nimi, akoby sa nič nestalo.

NA DÔCHODKU BEZ DÔCHODKU

Vrátil sa späť do Bratislavy, kde mal svoj dom. Bol vyslúžilým a chorým dôchodcom - paradoxne bez dôchodku. Od štátu nedostával nijaké peniaze a žil len zo svojich úspor. Mal zelený zákal a na konci života bol takmer slepý. Koniec sa rýchlo blížil. Husák bol celý život presvedčeným komunistom a ateistom. V čo však veril v najtajnejšom kútku svojej duše, nie je známe. Vieme len to, že krátko pred smrťou si dal zavolať katolíckeho kňaza a vyspovedal sa. Krátko po spovedi Husák zomrel v bratislavskej nemocnici na zlyhanie dôležitých životných funkcií. Príbeh posledného komunistického prezidenta sa uzavrel 18. novembra 1991, deň po druhom výročí novembrovej revolúcie. Zo známych osobností sa na pohrebe zúčast-

Husák chodil na pivo k Zajíčkovi

Pohostinstvo U Zajíčka jestvuje od tridsiatych rokov minulého storočia, patrí teda ku koloritu Dúbravky vyše sedemdesiat rokov. Dozvedáme sa o tom zo záznamov finančnej komisie z tohto obdobia. Na pivo si tu svojho času neraz zašiel aj bývalý prezident Gustáv Husák. Práve jeho maľovaný portrét sa vyníma na stene podniku.

Bývalý prezident odpočíva v Dúbravke

Bývalý československý prezident Gustáv Husák je pochovaný na dúbavskom cintoríne. Patril ku generácii, ktorá do komunistickej strany vstupovala s bezmedznou vierou v politiku ZSSR. Zaslúžil sa o federalizáciu Československa. Svoju politickú kariéru ukončil abdikáciou na post prezidenta republiky. Jeho oficiálny portrét visel v každej triede a na každom úrade.

nil aj JUDr. Ján Čarnogurský a RNDr. František Mikloško. Pochovaný je na cintoríne v Dúbravke. Jeho hrob navštívil i neskorší prezident Rudolf Schuster, ktorý istý čas aj v Dúbravke býval.

MICHAL KOVÁČ (*1930)

Život plný zmien, výsledok pokusu o skĺbenie komunistických a katolíckych ideálov. Dlhé roky ponížovania vystriedala závratná politická kariéra. Po dvoch rokoch ministrovania ho osud akoby náhodou pretlačí do skvelej úlohy – stáva sa prvým demokraticky zvoleným prezidentom Slovenska. Jeho príchod na „hrad“ neospevujú, skôr ho trpia a zo všetkých strán ho častujú posmeškami. Počas nasledujúcich rokov sa zmení na veľkú mravnú autoritu, ktorá stojí na čele boja proti autoritárskemu a nedemokratickému Mečiarovi. Keď odchádza z „trónu“, nesie si so sebou obrovský kredit.

KOMUNISTA, ALE ŽENÍ SA V KOSTOLE

Narodil sa v Lubiši neďaleko Humenného. Nemal otca, ani súrodencov. V kostole aj škole má povest

inteligentného chlapca, čo podnietilo rozhodnutie na štúdium obchodnej akadémie. Mladý Kováč sa už v Humennom stáva kandidátom komunistickej strany. Po maturite dokončil popri zamestnaní i Vysokú školu ekonomickú. Na škole sa zoznámil s Emíliou, ktorá tiež študuje ekonómiu. V roku 1954 Kováč skončil štúdiá. Pre svoj vzťah a prácu zostáva v Bratislave. Žení sa v kostole, hostina sa koná v známom hoteli Carlton. Ekonomický expert, ktorým sa Kováč medzitým stal, mieri k skvelej kariére. Dostáva ponuky do zahraničia. Po pobyte na Kube, kde prednáša ekonómiu, zastáva post námestníka riaditeľa Živnostenskej banky v Anglicku. Po Husákovom normalizačnom procese miesto slúbeného „fleku“ guvernéra Národnej banky, Kováča vylúčia zo strany a preradia na podradné miesto. Prežil dvadsať ťažkých rokov bez budúcnosti.

NA MEČIAROVEJ STRANE

O udalostiach na pražskej Národnej triede sa dozvie počas niekoľkodňového pobytu v Mníchove.

Dúbravčania Michal Kováč s manželkou Emíliou na audiencii u súčasného prezidenta Ivana Gašparoviča

Okamžite sa vracia domov a prijíma ponuku na post ministra financií. Vo vláde pevne stojí na Mečiarovej strane aj po vypuknutí sporu vo VPN v roku 1991. Na zakladajúcom zjazde HZDS sa stane podpredsedom pre ekonomické otázky.

Spory s českou stranou sa najskôr viedli o spojovník, neskôr o kompetencie a skončili rozpadom federácie. Kováč bol za samostatnosť Slovenska.

ZVOLILI HO S PODPOROU OPOZÍCIE

Prirodzenou autoritou a kandidátom na slovenského prezidenta bol Dubček. Avšak v deň, keď Slovenská národná rada prijala Ústavu Slovenskej republiky, havaroval na diaľnici D-1 a pri prevoze do nemocnice zomrel. Ďalším kandidátom bol víťaz primáriek, menovec Roman Kováč, ktorý v parlamente neprešiel a do hry vstúpil Michal ako kandidát číslo dva. Už vtedy nemal stopercentnú podporu vlastnej strany, ale zvolili ho 106 hlasmi aj s podporou opozície.

Očakávalo sa, že nový prezident bude nadržať svojmu hnutiu, ale Kováč sa od začiatku usiloval byť nezávislý a politicky neutrálny. Vnútorne napätie medzi ním a bývalým straníckym šéfom prudko vzrastalo až prerástlo do nepriateľstva. Súboj premiéra a prezidenta sa čoskoro preniesol do parlamentu. V roku 1994 po Kováčovom prejave o stave Slovenskej republiky Mečiarova vláda padla. V jesenných voľbách znova zdrvivúco zvíťazil Mečiar, ktorý nazval Kováča zradcom a nemohol mu zabudnúť svoj nedávny pád.

ÚNOS A INÉ KRUTÉ ŽARTY

Pravdepodobne najhorším okamihom prezidentskej kariéry Michala Kováča bol únos jeho syna. Po zadržaní a vypočutí v Rakúsku pomohli priatelia pri zaplatení kaucie – milión šilingov, za jeho prepustenie.

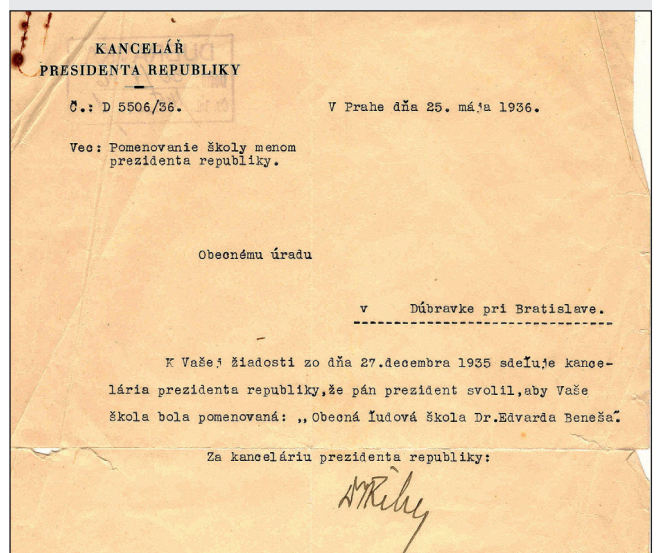
Boj prezidenta a premiéra dostal krajinu do schizofrenickej situácie. Podobný spor medzi dvomi najvyššími predstaviteľmi štátu je v demokratickej Európe unikátom. Niekoľko dní pred skončením prezidentského mandátu sa oproti oknám Kováčovej pracovne objavila veľká svetelná tabuľa, ktorá mu odratúvala zostávajúce dni do konca funkčného obdobia. To bol ďalší krutý žart, ktorý vtedajší premiér pripravil svojmu sokovi.

Z prezidentského paláca sa Kováč odsťahoval do svojho domu v Dúbravke, kde si po neúspešnej kandidatúre za prezidenta v ďalšom volebnom období užíva dôchodok s rentou od štátu vo výške 30 tisíc korún mesačne.

Dúbravčania a Beneš

V kapitolke o dejinách dúbavskej školy na Žatevnej ulici sme spomenuli príbeh o návšteve delegácie Dúbravčanov u prezidenta Edvarda Beneša. Traduje sa, že dúbavskí poslanci sa rozhodli, že novú školu pomenujú podľa vtedajšieho prezidenta, ale súčasne zažiadajú o dotáciu 6000 korún na dovybavenie školy. Príbeh sa roky šíril ústnym podaním a ne jeden Starodúbravčan je dodnes presvedčený, že škola (dnes miestny úrad) stojí len vďaka Benešovej finančnej pomoci.

Keď už sme pri tom, pôvodne sa počítalo, že škola bude stáť do 240 tisíc korún, neskôr projekt rozšírili a napokon stavba vyšla na vyše 460 tisíc korún. Obec si musela vziať pôžičku 150 tisíc korún od Mestskej sporiteľne v Bratislave a časť nákladov kryl štát. Oplotenie školy sa realizovalo z 25-tisícovej dlžoby hostinského Zajička. V zachovaných zápisniciach sa však žiadna zmienka o dotácii od prezidenta nezachovala. Zachoval sa však zápis o finančnom dare 6000 korún od manželky francúzskeho legionára vo výslužbe Anny Švehlovej. Tá žiadala o možnosť súrne odkúpiť istý pozemok v hodnote 2000 korún a na podporenie svojej žiadosti darovala obci spomínanú sumu na dostavbu školy. Poslanci jej žiadosť bez zbytočných prietahov jednohlasne schválili s tým, že keď prešetrili situáciu, zistili, že predmetný pozemok „*nedonáša obci takmer žiadneho úžitku*“.

V archíve sa zachoval súhlas prezidenta s navrhovaným pomenovaním novej školy z 25. mája 1936

RUDOLF SHUSTER (*1934)

V komunistickej hierarchii vystúpi až na čelo slovenských poslancov, ale revolúcia ho zmetie do úzadia. Potom však urobí závratnú kariéru v Košiciach. Vďaka obrovskej vôli a charizme, vzdelaniu a pracovitosti, ale aj neukojenej ctižiadosti, stáva sa prvým slovenským prezidentom, ktorého zvolili priamo občania. Ale po prvom volebnom období ukáže svoju morálnu silu. Napriek tomu, že má vo vrecku opakované víťazstvo, ako jediný muž v dlhej československej a slovenskej prezidentskej histórii, sa vzdáva svojej moci.

SEN O HERECKEJ KARIÉRE

Jeho rod pochádza z kolónie karpatských Nemcov, ktorí prišli na východné Slovensko už niekedy v 13. storočí. Narodil sa v Medzeve, v rodine lesného robotníka. Od detstva ho priťahovalo divadlo. Hral v ochotníckom súbore, miloval kino a sníval o hereckej kariére. Po vyštudovaní Stavebnej fakulty v Bratislave sa jeho cesta k profesionálnemu divadlu uzatvorila. Ako mladý inžinier v roku 1962 odišiel do Východoslovenských železniční, kde vstúpil do komunistickej strany. Potom už rýchlo stúpал po straníckom rebríčku. Stal sa podpredsedom Mestského národného výboru v Košiciach, primátorom, predsedom Krajského národného výboru, členom ÚV KSS a poslancom SNR. Za vyriešenie nedostatku vody v Košiciach dostal Rad práce.

ZA TREST DO KANADY

Krátko po revolúcii, koncom novembra 1989, sa Schuster stáva predsedom Slovenskej národnej ra-

Rudolf Schuster privítal pápeža Jána Pavla II. na bratislavskom letisku pri jeho tretej návšteve v septembri roku 2003

Prezident prišiel do Dúbravky za umením

Neočakávane a prekvapivo sa 21. marca objavil v Dúbravke prezident SR Rudolf Schuster. Tento marcový štvrtok totiž nebol len prvým jarným dňom, ale aj dňom vernisáže známeho slovenského maliara, Dúbravčana Ivana Dulanského.

Rudolf Schuster sa pri svojej návšteve roku 2002 zapísal do knihy návštev Galérie Foyer

Starosta Dúbravky Ing. Peter Polák vyzdvihol fakt, že Galéria Foyer sa v krátkom čase dostala do povedomia dúbavskej umeleckej obce a verejnosti. Prezident SR Rudolf Schuster si vystavené diela pozorne prezrel a poďakoval vedeniu mestskej časti, že napriek neradostnej finančnej situácii našlo priestor a možnosti na podporu umeleckého života. „K Dúbravke mám mimoriadne vrelý vzťah, dokonca som tu niekoľko rokov býval. Som rád, že zo skromného rozpočtu sa podarilo vyčleniť prostriedky na podporu umenia. Dielo Ivana Dulanského poznám, je to zrelý umelec a táto výstava je dôstojným reprezentatívnym prierezom jeho diela,“ vyhlásil prezident Schuster pre médiá.

Počas vyše hodinovej návštevy, ktorá prebiehala v uvoľnenej a veľmi bezprostrednej atmosfére Rudolf Schuster odovzdal akad. maliarovi Ivanovi Dulanskému a starostovi Dúbravky Ing. Petrovi Polákovi pamätnú medailu prezidenta SR a zapísal sa do knihy návštev Galérie Foyer.

DÚBRAVSKÉ NOVINY 5/2002

dy. Hneď nato sa dostáva do sporu s politikmi VPN, ktorí naňho spustili, spolu s novinármi diskreditačnú kampaň, výsledkom ktorej bolo jeho „odpratanie“ za veľvyslanca do Kanady. Predtým stihol vystúpiť z komunistickej strany, v ktorej strávil dlhých 26 rokov. Počas účinkovania v Kanade prešiel miesta, ktoré navštívil už jeho otec – nekonečný prales na brehoch Amazonky. Jeho kanadská misia bola celkove úspešná. Odvolanie po dvoch rokoch bolo z dôvodu, že ako člen ÚV KSS neprešiel lustráciami.

DVA ROKY V DÚBRAVKE

V rokoch 1992-94 žil Schuster v prenajatom byte na Tranovského ulici v Dúbravke. V novembri 1994 sa rozhodol kandidovať na primátora v Košiciach a voľby vyhral. Veľkoryso zmenil mesto podľa svojej vízie k lepšiemu. O premene dokonca napísal knihu s názvom Hlavná. Pri rekonštrukcii mesta dal ľuďom prácu, na druhej strane pripravil pre nich skvelú zábavu. Schuster poriadka v Košiciach rôzne atrakcie, námornú bitku so skutočnými loďami, predvedie najdlhšiu, 628 metrov dlhú makovú štrúdlu, realizuje vlastnú divadelnú hru, pozýva spevácke hviezdy ako Luciano Pavarotti, ktorý prichádza na pompézny košický Deň mesta.

CELÝ ŽIVOT TAJNE VERIL V BOHA

Rudolf Schuster je aj spisovateľ a spevák. Napísal 31 kníh a divadelných hier, naspieval cédečko s ľudovými piesňami. Niekoľko rokov po revolúcii sa zistilo, že dlhoročný komunista a nomenklatúrny káder je veriaci človek. Je pokrstený, dokonca sa v Modrom kostolíku tajne oženil s manželkou Irenou, ktorá pochádza tiež z veriacej rodiny. Viera v Boha mu vraj vydržala celý život. Alebo sa mu hodila na jeho nový imidž – imidž prezidenta, ktorého si vybral národ.

Schustera čoskoro postihla choroba, ktorú predtým s pomocou innsbruckého chirurga prekonal i Václav Havel. Aj tento raz po zásahu rodiny účinkoval prof. Bodner, ktorý rovnako ako v prípade českého prezidenta, bol opäť úspešný. Perforácia hrubého čreva bola zažehnaná a nastalo obdobie rehabilitácie a uzdravenia. V ďalšom volebnom období, pre svoju počiatočnú nerozhodnosť neuspel, skončil na štvrtom mieste so siedmimi percentami hlasov.

Rudolf Schuster zostane zapísaný v slovenskej histórii ako prvý prezident, ktorého priviedli na prezidentský trón hlasy voličov a nie poslancov.

Ďalšie osobnosti, ktoré bývali alebo bývajú v Dúbravke

POLITICI

JUDr. Ján Carnogurský, expremiér vlády SR, JUDr. Jozef Moravčík, expremiér vlády SR, primátor Bratislavy, MUDr. Igor Mičieta, býv. podpredseda Federálneho zhromaždenia ČSFR, Jaroslav Volf, býv. predseda SDSS, Irena Belohorská, poslankyňa Európskeho parlamentu, Ing. Jozef Kršek, býv. minister poľnohospodárstva...

VEDCI

Doc. PaedDr. Ján Kačala, DrSc., Svetozár Krno, Doc. ThDr. Stanislav Vojtko PhD., Univ. Prof. PhDr. Ján Podolák, Doc. RNDr. Matej Hanulík, CSc., PhDr. Ladislav Kubasák, Doc. PhDr. Jozef Ušák, PhDr. Veronika Plachá, CSc., Doc. PhDr. Mikuláš Písch, CSc. Prof. PhDr. Viliam Marčok, Viera Bosáková-Surová, Doc. RNDr. Ing. Jozef Lipták, Prof. PhDr. Ján Grác, Prof. Ing. Anton Puškár, Phd., Prof. Ing. Dušan Petráš, Phd., Prof. Ing. Miroslav Grznár, CSc. Prof. Ing. Viera Medelská, Phd., Prof. Ing. Emília Kováčová, CSc., Prof. Ing. Ladislav Valko, Prof. Ing. Božena Košíková, DrSc., Prof. Dr. Ivan Koza, Prof. MUDr. Milan Kriška, DrSc., Prof. Ing. Milan Buček, Prof. Ing. Sergej Labuza, Prof. PhDr. Juraj Lexmann, Prof. Ing. Ludovít Mikolášik, Prof. PhDr. Štefan Povchanič, CSc., Prof. PhDr. Ladislav Požar, CSc. Prof. MVDr. Alexander Szabó, CSc. Prof. PhDr. Jiří Seknička, Prof. PhDr. Ondrej Sliacky, Prof. Robert Hrbek, Prof. Jozef Hrčka, Prof. Eudovít Molnár, Prof. Peter Ševčík, Prof. Jozef Tiňo, Prof. Daniel Vlček, Prof. Ing. Juraj Trokan, DrSc, býv. minister stavebníctva...

HERCI

Marián Labuda, Milan Markovič, Zuzana Cigánová, Marta Sádecká, Anton Vaculík, Rasto Piško, Zuzana Fialová, Robert Roth ...

HUDOBNÍCI

Igor Bázlik, Peter Dvorský, Ondrej Lenárd, Elena Sarayová, Ondrej Saray, Ludovít Marcinger, Sergej Kopčák, Ing. arch. Vladimír Vizár, Eva Biháryová, Juraj Rózsa, Oskar Rózsa, Darina Rolincová ...

SPISOVATELIA

Jaroslav Rezník, RNDr. František Kele, Táňa Keleová - Vasilková, Katka Petkaničová, Mila Haugová, Doc. PhDr. Ján Grexa, PhDr. Ondrej Marušiak, Emil Kudlička, Miroslav Válek, býv. minister kultúry...

VÝTVARNÍCI

Akad. mal. Katarína Ševellová, Akad. mal. Ivan Pavle, Ing. arch. Koloman Leššo, Akad. mal. Július Koller, Kvetta Fulierová, Akad. mal. Stanislav Stankoci, Jaroslav Dvorský, Akad. mal. Milan Mravec, Akad. soch. Jano Ťapák, Akad. mal. Veronika Gabčová, Akad. mal. Alenka Milly, Akad. mal. Ivan Dulanský, Akad. mal. Zora Karovičová, Akad. mal. Božena Maceková, Akad. mal. Vladimír Popovič, Akad. mal. Jindřich Prášil, Akad. mal. Katarína Szabová, Akad. mal. Adriana Vicelová ...

Dúbravské

Keďže dnešná podoba Dúbravky vznikala počas stáročí a dobudovanie sídliska celkom zmenilo jej tvár, je prirodzené, že aj pri názvoch ulíc sa v rôznych obdobiach uplatňovala iná logika.

ulice

Keďže dnešná podoba Dúbravky vznikala počas stáročí a dobudovanie sídliska celkom zmenilo jej tvár, je prirodzené, že aj pri názvoch ulíc sa v rôznych obdobiach uplatňovala iná logika. Vraví sa, že nie je šťastné, keď sa ulice pomenúvajú podľa osobností (hlavne politických) pretože tie môžu časom upadnúť do nemilosti. Príkladov z Bratislavy by sme mohli spomenúť desiatky a možno aj stovky. Napríklad Námestie SNP malo od

Ústredná ulica starej Dúbravky sa po stáročia volala Hlavná. Hore pohľad na Saratovskú ulicu.

stredoveku desiatky rôznych názvov, v poslednom storočí sedem (Hydinový trh, Námestie Vilhelma II., Námestie Republiky, Námestie pred Milosrdnými, Hlinkovo námestie, Stalinovo námestie). Názvy dúbravských ulíc nepodliehali zmenám až v takej miere, hoci napríklad ústredná ulica starej Dúbravky sa po stáročia volala Hlavná a názov Jadranská dostala až v roku 1957. Zrejme v dôsledku jednoduchej (až infantilnej) úvahy, že k Dúbravke patria Chorváti a k Chorvátom Jadran. Pracovne by sme dúbravské ulice podľa názvov mohli rozčleniť do štyroch kategórií, ktoré vypovedajú aj o chronológii ich vzniku. Do prvej by sme zaradili najstaršie ulice, ktorých názov vychádza z názvov chotárnych honov (Brižitská, Dražická, K Horánskej studni, Strmý bok, Na vrátkach, Pod záhradami a pod.). Druhú skupinu by mohli tvoriť novšie ulice s „botanickými“ názvami (Agátová, Oskorušová, Tulipánová), tretiu veľmi úzku skupinku tvoria ulice s názvom podľa nejakého objektu (Pri križi, Trhová) a napokon skupina ulíc, ktoré v sedemdesiatych rokoch dostali názov podľa osobností kultúrneho, vedeckého či politického života. Medzi nimi sa nachádzajú maliari, spisovatelia, partizáni, vojaci, podnikateľ a dokonca aj svätec. O nich bude táto kapitola, ktorej základom bol seriál Dúbravských novín „Poznajte osobnosti, po ktorých sú pomenované naše ulice“.

KAROL ADLER

(20. 3. 1910 Levoča - 20. 12. 1944 Dobšiná okr. Rožňava)

Partizánsky veliteľ, v roku 1944 popravený gestapom. Pôsobil ako zubný technik v Levoči. V roku 1944, keď prevzal moc revolučný národný výbor, utvorila sa milícia, ktorá pod vedením K. Adlera zaistila exponovaných fašistov. Keď

sa v druhej polovici októbra 1944 začal mohutný nástup nemeckých jednotiek na všetkých úsekoch frontu, došlo k bojom aj v priestore Dobšinej. Nepriateľské jednotky ju obsadili a povstalci ustúpili do hôr. Karol Adler sa stal organizátorom a vedúcim činiteľom partizánskeho oddielu Karol, neskôr Sándora Petőfiho. Koncom roku 1944 prežívali obyvatelia Dobšinej veľmi ťažké časy. Perzekúcie a zaistovanie boli na dennom poriadku. V polovici decembra 1944 vo Vyšnej Slanej zajali okupanti K. Adlera, veliteľa partizánskej skupiny Sándora Petőfiho a odovzdali ho gestapu. Po surovom mučení bol 20. decembra 1944 Karol Adler obesený gestapom na námestí v Dobšinej. Pri vyšetrovaní sa Adler správal hrdinsky a pred popravou povedal: „*Ja umieram, ale nás je veľa.*“ Jeho partizánska jednotka pod vedením Jozefa Fábryho úspešne bojovala ďalej.

Sovietske jednotky v noci z 26 na 27. januára 1945 oslobodili Dobšínú. Na budove pošty je pamätná tabuľa venovaná partizánskeho veliteľovi K. Adlerovi na znak vďaky za boj a statočnosť. V roku 1964 bol K. Adler in memoriam povýšený na kapitána a vyznamenaný Radom červenej hviezdy.

JANKO ALEXY

(25. 1. 1894 Liptovský Mikuláš - 22. 9. 1970 Bratislava)

Je jedným zo zakladateľov moderného slovenského výtvarného umenia, významným maliarom, spisovateľom, národným umelcom.

Maturoval roku 1912 na gymnáziu v Lučenci. V rokoch 1919-1925 študoval na Akadémii výtvarných umení v Prahe u V. Bukovaca, M. Pitnera a M. Švabinského. V roku 1920 bol na študijnom pobyte v Paríži. Neskôr pôsobil v Bratislave, kde od roku 1937 aj žil. Spolupracoval s M. A. Bazovským, s ktorým usporadúvali putovné výsta-

vy na Orave, Liptove, Turci, Detve. Počas života sa zúčastňoval výstav celoslovenského spolku doma i v zahraničí. Jeho výtvarné dielo prešlo niekoľkými vývojovými etapami. Na začiatku dvadsiatych rokov 20. storočia rozvíjal sociálne motivovaný expresívny prejav v obrazoch z prostredia bratislavskej periferie (Zo židovskej štvrte v Bratislave, Bratislavský hrad...). Originálnym spôsobom rozvinul žánrové maliarstvo v obrazoch inšpirovaných baladickým obsahom ľudových piesní, poézie a legiend (Hôrni chlapci, Horí ohník, horí, Bača). Príležitostne sa venoval aj portrétu a krajinomalbe (Portrét Aloisa Kolíska, Krajinka z Moravy...). Prínosom sú aj jeho dekoratívne, plošné žánrové pastely jesennej farebnosti, v ktorých vyjadril charakter zeme a ľudu (Slovenská madona, Pastierka, Dievča s krčahom...). Od začiatku štyridsiatych rokov prevláda v náladových portrétnych štúdiách a krajinkách lyrický výraz (Dievčatko, Dáma v bielom...). Osobitnú pozornosť venoval Alexy historickým námetom (Bitka pri Devíne, Bratislava...). Sústavne sa zaoberal výtvarným spracovaním populárnej jánošíkovej legendy (Jánošík na šibeniči, Hôrni chlapci...). V 50-tych rokoch sa zameral na kompozície, ktoré sa uplatnili ako návrhy pre vitráže v budove banky, Divadla P. O. Hviezdoslava, PKO v Bratislave). V 60-tych rokoch pertraktoval svoje dávnejšie námety v ľudových žánrových kompozíciách a v ilustratívnom stvárnení ľudovej slovesnosti. Paralelne s maliarskou tvorbou sa venoval i literárnej práci. V zbierkach poviedok, v novelách, románoch, autobiografiách beletrizuje spomienky, píše o zaujímavých stránkach života malých miest v minulosti a o ľuďoch, ktorých poznal. Napísal viac ako 20 kníh a stovky prác v periodickej tlači. Knižne publikoval Obrázky zo Slovenska, Myjava, Na voľnej vôľuške, Zabudnutý svet, Osudy slovenských výtvarníkov a ďalšie. Jeho diela sa nachádzajú v SNG, Národnej galérii v Prahe, Galérii mesta Bratislavy, Galérii P. M. Bohúňa v Liptovskom Mikuláši, v SNM v Martine.

vy na Orave, Liptove, Turci, Detve. Počas života sa zúčastňoval výstav celoslovenského spolku doma i v zahraničí. Jeho výtvarné dielo prešlo niekoľkými vývojovými etapami. Na začiatku dvadsiatych rokov 20. storočia rozvíjal sociálne motivovaný expresívny prejav v obrazoch z prostredia bratislavskej periferie (Zo židovskej štvrte v Bratislave, Bratislavský hrad...). Originálnym spôsobom rozvinul žánrové maliarstvo v obrazoch inšpirovaných baladickým obsahom ľudových piesní, poézie a legiend (Hôrni chlapci, Horí ohník, horí, Bača). Príležitostne sa venoval aj portrétu a krajinomalbe (Portrét Aloisa Kolíska, Krajinka z Moravy...). Prínosom sú aj jeho dekoratívne, plošné žánrové pastely jesennej farebnosti, v ktorých vyjadril charakter zeme a ľudu (Slovenská madona, Pastierka, Dievča s krčahom...). Od začiatku štyridsiatych rokov prevláda v náladových portrétnych štúdiách a krajinkách lyrický výraz (Dievčatko, Dáma v bielom...). Osobitnú pozornosť venoval Alexy historickým námetom (Bitka pri Devíne, Bratislava...). Sústavne sa zaoberal výtvarným spracovaním populárnej jánošíkovej legendy (Jánošík na šibeniči, Hôrni chlapci...). V 50-tych rokoch sa zameral na kompozície, ktoré sa uplatnili ako návrhy pre vitráže v budove banky, Divadla P. O. Hviezdoslava, PKO v Bratislave). V 60-tych rokoch pertraktoval svoje dávnejšie námety v ľudových žánrových kompozíciách a v ilustratívnom stvárnení ľudovej slovesnosti. Paralelne s maliarskou tvorbou sa venoval i literárnej práci. V zbierkach poviedok, v novelách, románoch, autobiografiách beletrizuje spomienky, píše o zaujímavých stránkach života malých miest v minulosti a o ľuďoch, ktorých poznal. Napísal viac ako 20 kníh a stovky prác v periodickej tlači. Knižne publikoval Obrázky zo Slovenska, Myjava, Na voľnej vôľuške, Zabudnutý svet, Osudy slovenských výtvarníkov a ďalšie. Jeho diela sa nachádzajú v SNG, Národnej galérii v Prahe, Galérii mesta Bratislavy, Galérii P. M. Bohúňa v Liptovskom Mikuláši, v SNM v Martine.

ANDREJ BAGAR

(29. 10. 1900 - 31. 7. 1966)

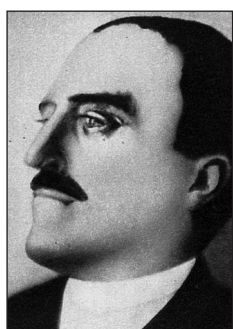
Herec, režisér, pedagóg a organizátor kultúrneho života. Základnú školu vychodil v Trenčianskych Tepliciach. V rokoch 1914-1918 sa vo Viedni učil za čalúnnika, súčasne študoval na priemyslovej škole dekoračné umenie. V rokoch

1922-23 študoval na dramatickom oddelení Štátneho konzervatória v Prahe. Pracoval vo viacerých profesiách. Od roku 1927 člen činohry SND, neskôr režisér, šéfredaktor Slovenského rozhlasu, od rokoch 1945-51 umelecký riaditeľ SND a profesor VŠMU v Bratislave. Jeho výrazný typ a herecké majstrovstvo upútalo filmových režisérov už za prvej SR.

V Bratislave popri hereckej a režijnej práci založil recitačný krúžok Dynamo. Pričinil sa o založenie vysokej školy divadla, hudby, tanca, v ktorej vychoval veľa talentovaných hercov. Navštevoval divadelné súťaže v Martine, prednášal réžiu, robil rozbery predstavení. Od roku 1929 spolupracoval s rozhlasom a vytvoril v ňom rad veľkých postáv svetového repertoáru. Bol spoluzakladateľom martinského Slovenského komorného divadla. Za aktívny odpor proti fašizmu v apríli 1939 bol zatknutý a väznený. Počas SNP sa stal zakladateľom a vedúcim frontového divadla. Po druhej svetovej vojne sa stal intendantom divadiel na Slovensku a riaditeľom SND.

Pre jeho mnohostrannú činnosť v kultúre sa od roku 1966 udeľuje Cena Andreja Bagara za vynikajúce herecké výkony, v Nitre je po ňom pomenované divadlo a v Dúbravke je inštalovaná jeho socha, ktorá do roku 2004 stála na Hviezdoslavovom námestí.

JÁN NEPOMUK BATKA

(1845 Bratislava - 1917 Bratislava)

Archivár, hudobný historik, publicista, organizátor hudobného života. Takmer pol storočia stál na čele kultúrno-spoločenského diania Bratislavy. Pochádzal zo starej českej hudobníckej rodiny. V jeho rodokmeni nájdeme členov arcibiskupskej kapely, organistu v Týnskom chráme v Prahe, hudobníkov viacerých hudobných zoskupení a skladateľa, organistu a pedagóga – Batkovo otca. Ján Nepomuk Batka starší po štúdiách filozofie vo Viedni cestoval po Európe, koncertoval, komponoval a príležitostne dával hodiny hudby.

V Bratislave sa oženil a natrvalo sa usadil. Ján Nepomuk Batka ml. sa tu narodil 4. októbra 1845. V rodnom dome na Baštovej ulici č.2, ktorý spolu s oblúkom Michalskej brány a vežou vytvára charakteristickú panorámu jednej z najstarších ulíc mesta, prežil detstvo a mladosť. Po štúdiách na Kráľov-

skom hlavnom katolíckom gymnáziu, keďže nedostal od rodičov dovolenie študovať hudbu, študoval právo. Absolvoval právnickú akadémiu, niekoľko rokov pôsobil ako zástupca mestského sudcu a od roku 1879 až do konca života ako mestský archivár. Rozšíril fondy mestského archívu o rozmerné prírastky, sústredil všetok listinný materiál a publikačnou činnosťou a sprostredkovaním informácií bádateľom prispieval k popularizácii poznatkov z oblasti histórie Bratislavy. V službách mesta zastával viaceré funkcie a popritom sa významne angažoval v oblasti ochrany architektonických pamiatok, výtvarného umenia a najmä šírenia hudby. Bol členomestskej reprezentácie, dlhé roky pracoval vo výbore divadla, bol zakladajúcim členom Umeleckého spolku, členom slobodomurárskej lóže Mlčanlivosť, sekretárom Cirkevného hudobného spolku, redaktorom novín Pressburger Zeitung. Organizoval koncerty, usporadúval prednášky, podporoval progresívne snaženia umelcov, písal kritiky operných a koncertných podujatí. Dopisoval si a osobne sa sýkal s najvýznamnejšími osobnosťami svojej doby – z hudobného sveta napríklad s Franzom Lisztom, Richardom Wagnerom, dirigentom Hansom Richterom, skladateľom Robertom Volkmannom a mnohými inými. Ján Nepomuk Batka bol mužom vysokej intelektuálnej úrovne a zároveň zvláštnej schopnosti priateľskej komunikácie – čo bolo vzácné a priťahovalo najmä ľudí z oblasti umenia. Jedným z najvýznamnejších ocenení jeho osobnosti (dostal napríklad aj Rad Franza Josefa) bolo umiestnenie jeho busty pred Dómom sv. Martina, vedľa busty Franza Liszta – klaviristu a skladateľa, ktorý významne ovplyvnil hudobné dianie mesta Bratislavy 19. storočia. Po celý život bol silne citovo spätý so svojou veľkou láskou – manželkou Máriou – keď táto v roku 1915 ako sedemdesiatročná umiera, o dva roky nato ju do večnosti nasleduje aj Ján. Obaja sú pochovaní na Ondrejskom cintoríne. Pre obyvateľov mesta Bratislavy bol pred prvou svetovou vojnou Ján Nepomuk Batka legendou. Popri tom, že stál takmer pol storočia v popredí kultúrno-spoločenského diania ich mesta, bol na verejnosti známy ako horlivý zástanca a obhajca všetkého, čo v mene spravodlivosti v rámci občianskeho života a v mene zachovania kultúrneho povedomia Bratislavy bolo potrebné obhajovať. O to udivujúcejšie znie, že Ján Nepomuk Batka, ktorého stopy pôsobenia evidentne nachádzame v hudobnom dianí mesta do dnešných čias, jeho meno je natrvalo zapísané do histórie ochrany

a obnovy Bratislavského hradu (inicioval napríklad prijatie skupiny odborníkov na cisárskom dvore s úmyslom získať súhlas a prostriedky na jeho rekonštrukciu), a rovnako do kultúrnej histórie mesta tým, že svojmu rodnému mestu podaroval zbierku výtvarných diel veľkej historickej hodnoty a hudobnú zbierku, ktorá je najväčšou zbierkou svojho druhu na Slovensku z obdobia 19. storočia, je dnešným Bratislavčanom takmer úplne neznámy. Bustu Jána Nepomuka Batku odstránili pred Dómu sv. Martina ešte za prvej ČSR, jeho meno sa dnes neobjavuje v sprievodcoch mesta ani len tam, kde spomínajú mnohých jeho súčasníkov, jeho pomník na Ondrejskom cintoríne chátra, náhrobky jeho predkov, ktoré po r. 1989 začali reštaurovať, sú v súčasnosti nezvestné a na jeho rodnom dome, kde ho navštevovali mnohé významné osobnosti kultúrneho sveta (napríklad Franz Liszt, ktorý niekoľkokrát prišiel do Bratislavy len pre to, aby navštívil rodinu Batkovcov) sa nenachádza ani len pamätná tabuľa.

MILOŠ ALEXANDER BAZOVSKÝ

(1899 Turany - 1968 Trenčín)

Maliar, grafik, patrí k zakladateľom slovenskej výtvarnej moderny. Navštevoval gymnázium v Budapešti a absolvoval Obchodnú akadémiu v Dolnom Kubíne. Neskôr študoval na Akadémii výtvarných umení v Budapešti, na Akadémii výtvarných umení v Prahe

a súčasne na súkromnej maliarskej škole A. Kalvodu. Po štúdiách odchádza do Turian, kde sa venuje maliarskej tvorbe. Od roku 1929 spolu s Jankom Alexym rozvíja tému Slovenska. Od roku 1930 je na študijnom pobyte vo Francúzsku (Paríž), Nemecku a Švajčiarsku spolu s Palugyayom. Od roku 1930 vzniká triumvirát Alexy - Bazovský - Palugyay. Maľujú v rázovitých krajoch Slovenska – na Orave, Liptove, Pohroní či Detve. Do roku 1934 usporiadala táto trojica desiatky výstav po celom Slovensku, na ktorých oboznamovala verejnosť s moderným umením. Bazovský samostatne vystavoval od roku 1929 doma i v zahraničí. Zúčastnil sa na významných kolektívnych prezentáciách: Viedeň (1934), Bienále Benátky (1936, 1942 a 1958), New York (1938), Budapešť (1957), Berlín (1965). Od roku 1962 žil v Trenčíne, kde je aj pochovaný. Na Bazovského počesť a pamiatku bola v Trenčíne zriadená stála expozícia jeho prác v galérii, ktorá

nesie jeho meno. Dielo M. A. Bazovského – maľba a kresba – nadväzovalo na výtvarné úsilia G. Malého a M. Benku v hľadaní národného slohu, ktorú ako zakladateľská osobnosť slovenskej moderny výrazne obohatil. Stalo sa príkladom a originálnou koncepciou pre mladú generáciu, osobitne pre galandovcov a fullovcov. M. A. Bazovský bol jedným z najreprezentatívnejších predstaviteľov slovenského maliarstva a grafiky 20. storočia ako jeho kontinuálny a novátorský umelecký zjav.

PAVOL BEŇOVSKÝ (BENYOVSZKY)

(25. 6. 1696 Pruské Podvažie, okr. Považská Bystrica - 28. 9. 1743 Bratislava)

Náboženský spisovateľ, pochádzal zo zemianskej rodiny, študoval na gymnáziu v Trenčíne, kde v roku 1712 vstúpil do jezuitskej rehole. Na trnavskej univerzite dosiahol hodnosť doktora filozofie a doktora teológie. Pôsobil ako profesor vo Viedni, Grazi, Trnave, kde v rokoch 1729-31 prednášal filozofiu a teológiu. V roku 1742 bol predstavený rehoľného domu v Bratislave. V rokoch 1737-42 pôsobil ako dekan Teologickej fakulty Trnavskej univerzity. Je autorom historických a náboženských prác v duchu jezuitskej ideológie. Vydal listy A. H. Andreucciho, Hungaria apostolica a iné.

KAZIMÍR BEZEK

(31. 8. 1908 Žibritov - 14. 12. 1952 Praha)

Spisovateľ, literárny kritik, syn evanjelického farára. Detstvo prežil na Orave a Liptove, gymnázium od kvinty po maturitu vychodil v Liptovskom Mikuláši. Študoval na francúzskom lýceu v Nimes. Štúdium práva absolvoval v Prahe, kde

sa zapojil do činnosti spolku Detvan. Po skončení štúdií bol zamestnaný na železničnom staviteľstve v Prahe. Počas druhej svetovej vojny pracoval na Ministerstve dopravy a verejných prác v Bratislave (1939-45). Za ilegálnu činnosť bol dlhší čas väznený. Po oslobodení sa stal šéfom prezídia a poverenikom dopravy (1946 - 49). Od roku 1949 bol generálnym riaditeľom ČSD v Prahe. Literárnu činnosť vyvíjal už v čase gymnaziálnych štúdií, posielal príspevky do študentských časopisov Nový rod a Svojeť. Verše z rokov 1926-30 vydal vlastným nákladom pod názvom Horúci deň (1930). Do jeho neskorších veršov vstupujú postupne aj silné sociálne tóny, akordy odporu a vzbury. Pribúda

v nich moderná metaforika a obraznosť, v niektorých polohách blízka surrealizmu. Básne z 30-tych rokov, ktoré uverejnil v časopisoch LUK, Slovenské smery, DAV a Elán nevydal knižne, hoci boli obohatením vtedajšej poetickej produkcie. Angažoval sa ako socialistický literárny kritik v DAV-e. Poézii zostal verný i vo svojom pokuse o avantgardnú komédiu. Jeho hra Klieťka, ktorá mala premiéru i v SND v Bratislave, je veršovanou satirou na ľudskú faloš, dvojtvárnosť a iné prejavy meštiactva. Súčasne je oslavou lásky a obranou práv zaľúbencov. Cyklickou básňou Valpurgina noc (1942) Bezek citlivo reagoval na pohnuté časy druhej svetovej vojny. Nadrealistickými obrazmi desu, hrôzy a rozkladu protestoval proti krviprelievaniu a proti fašistickej zvoli. V tomto diele sa najväčšmi prejavil jeho nesporný talent. Skladba patrí k vrcholom slovenskej vojnovéj poézie a súčasne predstavuje kulminačný bod básnikovho vývinu. Jeho posledná básnická zbierka Bol Váh čiernobiely (1948) je výberom veršov od konca 30-tych rokov do času vydania. Tematicky zhrnula protifašistické a protivojnové básne a je dokladom básnikovej cesty od zložitej metaforiky k zjednodušenému výrazu.

PAVOL BILÍK

(17. 11. 1916 Makov, okr. Čadca - 8. 9. 1944 Kežmarok)

Účastník protifašistického odboja, dôstojník slovenskej armády. V septembri 2004 si obec Makov pripomenula 60. výročie od úmrtia svojho rodáka. Otec Martin Bilík, robotník. Pavol Bilík mal brata a dve sestry. Po skončení základnej

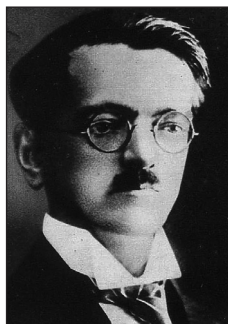
školy a po ukončení povinnej vojenskej služby bol dozorcjom finančnej stráže v Starom Smokovci. Venoval sa športovému lyžovaniu a v tejto disciplíne získal i viacero ocenení – hlavne v behu na lyžiach. Po vypuknutí Slovenského národného povstania s ďalšími príslušníkmi finančnej stráže bojoval proti nastupujúcim nemeckým jednotkám. Dňa 7. septembra 1944 padol Pavol Bilík do zajatia a o deň neskôr ho Nemci vo veku necelých 28 rokov v Kežmarku popravili. In memoriam bol povýšený na kapitána a vymenovaný za inšpektora finančnej stráže. Jeho meno nesie chata pod Hrebienkom vo Vysokých Tatrách. V jeho rodnom Makove sa na jeho počesť každoročne organizujú športovo-branné preteky Memoriál Pavla Bilíka.

ONDREJ BOŠÁNI

(13. 11. 1766 Jabloňovce, okr. Levice - 9. 11. 1831 Veľký Varadín, dnes Oradea - Rumunsko)

Fyzik, spisovateľ, literárne činný vzdelanec bernoľákovskej orientácie. Po štúdiách na Právnickej a Filozofickej fakulte Kráľovskej akadémie v Bratislave a na Banskej akadémii v Banskej Štiavnici (1794) pracoval ako banský úradník. Od roku 1807 bol profesorom gréčtiny vo Veľkom Varadíne. Popri svojich aktivitách sa sústavne venoval bádaniu vo fyzike a astronómii. Z gréčtiny preložil Lukiana. Známe je jeho dielo Gramatika gréckeho jazyka (*Lenguae graecae gramatica*). Spolupracoval s M. Hamuliakom a J. Kollárom, prispel do Národných spievaniek. Je autorom učebnice a viacerých dedičných básní venovaných J. Vurumovi, F. Zichymu, F. Lajčákovi a iným. O jeho živote a diele napísali príspevky mnohí významní dejatelia ako napr. J. Škultéty.

PAVOL BUJNÁK (PSEUDONYM SOKOL)

(23. 4. 1882 Dolný Kubín - 13. 11. 1933 Praha)

Duchovný, jazykovedec, literát, prekladateľ, reprezentant pozitivistickej literárnej vedy. Ľudovú školu navštevoval v Dolnom Kubíne, meštianku v Liptovskom Mikuláši a neskôr študoval na gymnáziu v Banskej Štiavnici a teológii

v Bratislave. V rokoch 1904-1905 študoval orientálnu filológiu v Lipsku, hungaristiku a slavistiku na univerzite v Budapešti. Rok 1926 strávil na študijnom pobyte vo Fínsku. Ako kaplán evanjelickej cirkvi pôsobil v Budapešti, od roku 1909 ako farár v Krupine a od roku 1922 ako knihovník Verejnej a univerzitnej knižnice v Prahe. Od roku 1924 je profesorom ugrofinistiky na Karlovej univerzite v Prahe a od roku 1931 na Univerzite Komenského v Bratislave. Pavol Bujnák sa zaoberal literárnou tvorbou P. O. Hviezdoslava a ďalších slovenských realistických spisovateľov. Napísal monografiu o Karolovi Kuzmánym, o slovenskom literárnom romantizme a ďalšie literárne štúdie. Významný je aj jeho prínos do teórie estetiky.

BLAŽEJ BULLA

(19. 5. 1852 Ústie nad Oravou (zaniknutá obec) - 1. 12. 1919 Martin)

Architekt, folklorista, hudobný skladateľ, dramatik. Študoval architektúru na technike v Prahe, kde zís-

kal stavebný diplom. Pôsobil v Martine, kde si otvoril stavebnú kanceláriu. Ako prvý u nás čerpal z ľudovej architektúry. Pri príležitosti Výstavy slovenských výšiviek v Martine (1887) postavil v záhrade pri dome V. Paulínyho-Tótha, kde bola výstava inštalovaná,

drevenú vstupnú bránu (tzv. Slovenskú bránu) podľa vzoru ľudových zvoníc. Projektoval a postavil Národný dom v Martine. Pracoval ako stavebný aj v Samarkande. Počas pôsobenia v Martine sa zaujímal o ochotnícke divadlo a hudbu a zapojil sa do práce v slovenskom spevokole. Skomponoval okolo 300 zborových skladieb a harmonizácií ľudových piesní. Viaceré vyšli v Slovenských štvorspevoch. Skladal aj umelé zbory na vlastné texty a texty slovenských spisovateľov (A. Sládkovič, P. O. Hviezdoslav). Písal a upravoval divadelné hry a komponoval k nim scénickú hudbu. Ako námety mu väčšinou slúžili slovenské ľudové rozprávky. Jeho hry príležitostne uvádzal Slovenský spevokol: Zlatovláska (1893), Zlatá priadka (1901), Princ Popolvár (1906), Zakliata hora (1908). Zbieral a zapisoval ľudové piesne, ktoré uverejnil v Slovenských spevoch 2 a 3 (1890, 1896). Bol signatárom Martinskej deklarácie, člen MS, Živeny a v rokoch 1886-1894 dirigent Slovenského spevokolu. Jeho architektonické diela sú roztrúsené po celom Slovensku, napr. divadelná dvorana v Liptovskom Mikuláši, evanjelický kostol vo Važci, meštianska škola v Dolnom Kubíne a ďalšie.

IZÁK CABAN

(5. 7. 1632 Brezno - 18. 3. 1707 Sibiu - Rumunsko) Filozof, pedagóg, najplodnejší autor 17. storočia. Pochádzal zo zemianskej rodiny, otec bol evanjelickým rektorom a farárom. Študoval v Prievidzi, Šoprone a na univerzite vo Wittenbergu. Po ukončení štúdií bol rektorom gymnázia v Brezne, neskôr profesorom evanjelického kolégia v Prešove a v roku 1692 sa stal metropolitným kazateľom v Sibiu. Bol popredným pedagógom pôsobiacim na evanjelických školách. V Prešove prednášal filozofiu a polemickú teológiu. Prispel k premene prešovského gymnázia na kolégium a k jeho vysokej, v slovenských pomeroch ojedinelej úrovni vyučovania. Podľa vzoru Komenského využíval v pedagogickej práci názornú výučbu i divadlo. V šklolských drámach, ktoré si sám písal, nacvičoval a predvádzal scénickou formou učebnú látku.

Vďaka svojim filozofickým názorom sústavne zápasil s existenčnými problémami. Jeho prijatie za profesora kolégia bolo vďaka slovenskému pôvodu na tie časy výnimočné. Koncom roku 1670 opustil Prešov a istý čas pôsobil v Sibiu. S novými filozofickými prúdmi sa oboznámil na univerzite vo Wittenbergu a uplatnil ich v početných dišputách. S J. Bayerom patrili k najvýznamnejším predstaviteľom prešovskej filozofickej školy a k najplodnejším autorom. Uverejnil 60-70 prác, zväčša polemické traktáty s bežným dobovým teologickým a metafyzickým obsahom. Vo svojom hlavnom diele z filozofického atomizmu sa opieral o D. Sennera, J. Sperlinga a P. Gassendiho. Novoveký atomizmus pomáhal narúšať autoritu feudálnych inštitúcií. V Sibiu prispel barokovými básňami do zbierky Rosetum Frankianum. Z rozsiahleho diela uvádzame: *Exercitatio physica de intellectu a Existentia atomorum*.

ONDREJ ČERVENÁK

(7. 10. 1823 Pliešovce - 22. 2. 1887 Martin)

Slovenský národohospodár, osvetový pracovník. Priekopník slovenskej národohospodárskej vedy, autor moderných koncepcií ekonomického rozvoja Uhorska. Po štúdiách v Bratislave a Banskej Štiavnici cestoval po Belgicku a Anglicku, kde sa zaujímal hlavne o hutníctvo. Po návrate pracoval ako bankový úradník martinskej sporiteľne a krátko bol aj pokladníkom Matice slovenskej. Vypracoval a tlačou vydal návrhy na hlavnú železničnú sieť v Uhorsku. Jeho koncepcie sa týkali vybudovania železničného systému, vodnej dopravy, železiarskeho priemyslu, regulácie Dunaja a zavlažovacích sústav v poľnohospodárstve.

JÁN DAMBORSKÝ

(12. 8. 1880 Kopčany - 19. 6. 1932)

Kňaz, národovec, profesor, jazykovedec, archivár. Narodil sa v Kopčanoch. Bol nadaný a preto ho rodičia dali študovať. Začal v Skalici a Bratislave, maturoval v Ostrihome. Teológiu študoval vo Viedni. Ako kaplán pôsobil na viacerých miestach, naposledy v Nitre, kde je i pochovaný. Túžil po národnej a sociálnej slobode a za svoje národné presvedčenie bol prenasledovaný uhorskými úradmi. Venoval sa jazykovede, zbieral rukopisy a materiály k životopisom slo-

venských literátov. Prekladal z nemčiny a maďarčiny.

Pred koncom I. svetovej vojny bol jedným z osno-
vateľov Martinskej deklarácie. V roku 1918 v za-
čiatkoch prvej republiky bol poverený organizo-
vaním slovenského stredného školstva. Dr. Štefá-
nek mu dal za úlohu vzkriesiť nitrianske gymná-
zium. Istý čas bol aj jeho správcom a neskôr až do
smrti jeho profesorom. Určitý čas bol aj správcom
Spolku sv. Vojtecha a redigoval Katolícke noviny.
Pracoval v jazykovednom odbore obnovenej Mati-
ce slovenskej. Spolupracoval na vydaní prvých
pravidiel slovenského pravopisu, ktoré vyšli v ro-
ku 1931. Už v roku 1919 vyšla prvýkrát jeho Slo-
venská mluvnica so zreteľom na pravopis. Použí-
vala sa ako stredoškolská učebnica, ktorá bola až
do roku 1940 jednou z najucelenejších gramatík.
Vyšla v piatich doplnených a rozšírených vyda-
niach.

Ján Damborský zanechal vo svojom testamente fi-
nančnú čiastku na podporu sociálne slabších štú-
dentov a svoju unikátnu zbierku starých rukopi-
sov daroval Spolku sv. Vojtecha.

Pri príležitosti 110. narodenín Jána Damborského
bola na Masarykovej ulici v Kopčanoch na jeho
rodnom dome odhalená tabuľa. So zvláštnou úc-
tou na Damborského spomínajú tisíce študentov
a pedagógov staršej generácie.

EUDOVÍT ŠTEFAN DROBNÝ (PŔV. GÉCI)

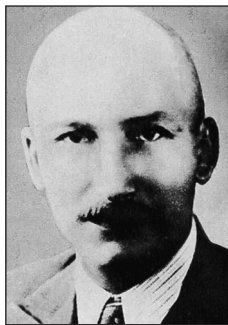
(16. 10. 1907 Kálna nad Hronom - 12. 8. 1966)

Účastník protifašistického odboja, dôstojník. Je-
ho prvá manželka Mária (1913 - 1945) bola za-
vrazená nacistami a In memoriam vyznamena-
ná Ćs. vojnovým krížom. Pôvodom robotník, po
skončení základnej vojenskej služby ďalej slúžia-
ci poddôstojník - delostrelec. V roku 1938 dô-
stojník, 1954 preradený do zálohy. Skúsenosti zís-
kané v slovenskej armáde najmä počas pôsobea-
nia na východnom fronte v rokoch 1942-43 upev-
nili jeho odhodlanie postaviť sa fašizmu na od-
por. Udržoval styk s odbojom v armáde i mimo
nej. Od júla 1944 bol veliteľom zbrojného skladu
a posádky v Bošanoch, pomáhal vyzbrojovať par-
tizánske skupiny na Hornej Nitre. Po vypuknutí
SNP so svojim oddielom obsadil kasárne v To-
polčanoch, prispel k zapojeniu sa tamojšej po-
sádky do SNP a postavil sa v boji proti okupač-
ným jednotkám v priestore Zbehy - Topolčany.
Od 15. 9. 1944 je veliteľom zbrojného parku
4. taktickej skupiny I. ěsl. armády na Slovensku.
Po ústupe SNP do hôr je naďalej vo veliteľských

funkciách v Nitrianskej partizánskej brigáde,
s ktorou sa v noci z 13 na 14. 2. 1945 v priestore
Tekovská Breznica - Orovnica prebojoval cez roz-
vodnený Hron k vojskám Ćervenej armády.

Po oslobodení pôsobil naďalej vo veliteľských
funkciách v Ćeskoslovenskej ľudovej armáde. Ro-
ku 1945 bol vyznamenený Radom SNP I. triedy,
Ćeskoslovenským vojnovým krížom 1939 a meda-
ilou Za chrabrosť pred nepriateľom.

JÁN FEDÁK

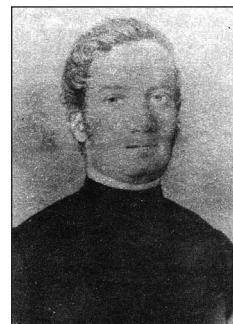

*(11. 7. 1912 Cejkov, okr. Trebi-
šov - 30. 9. 1944 Dolná Lehota,
okr. Banská Bystrica)*

Dôstojník, účastník protifašis-
tického odboja. Do roku 1932
študoval na reálnom gymná-
ziu v Michalovciach, neskôr
na škole záložných dôstojní-
kov v Levoči. Krátko pracoval
ako učiteľ v Cejkove a od roku

1939 pôsobil ako dôstojník z povolania na rozlič-
ných miestach. V roku 1944 štábny kapitán, veli-
teľ náhradného práporu 5. pešieho pluku a po-
sádkový veliteľ v Levoči. Vojenské ústredie SNR
ho poverilo prípravou povstania v levočskej po-
sádke. Pod jeho vedením sa posádka pridala
k Povstaniu. Od 1. 9. 1944 veliteľ 5. pešieho pluku
I. ěsl. armády na Slovensku, ktorý držal nepriateľ-
ský nápor v priestore Poprad - Kvetnica - Dobši-
ná. Po reorganizovaní povstaleckej armády a zria-
dení taktických skupín (v septembri - októbri
1944) veliteľ práporu Astra v 2. taktickej skupine,
súčasne veliteľ v Dobšinej, potom pracovník štá-
bu 3. taktickej skupiny. Ako veliteľ jednej z jej rôt
prevelený posilniť 2. taktickú skupinu v bojoch o
Ćervenú skalú 20. - 21. 10. 1944. Po čiastočnom
ústupe SNP do hôr príslušník 2. ěs. partizánskej
brigády. Padol v boji s nacistickými okupantmi.
In memoriam bol vyznamenaný Radom SNP
a Ćs. vojnovým krížom.

JÁN GALBAVÝ

*(29. 12. 1800 Brodzany - 17. 1.
1884 Jablonové)*

Národný buditeľ, pedagóg,
publicista, autor učebníc, jab-
lonovský farár. Narodil sa v
Brodzanoch a zomrel v Jablo-
novom, kde je i pochovaný.
Po štúdiách v Ostrihome a vo
Viedni sa usadil v Jablono-

vom, kde pôsobil takmer pol storočia. Stal sa významným členom národných a kultúrnych spolkov. Podporoval založenie slovenských gymnázií a spolupracoval s novinami a časopismi. Bol autorom mnohých učebníc (Počtoveda, Čítanka, Dejepis, Mluvnica a iné). V Jablonovom si ho obyvatelia veľmi vážili nielen preto, že pre obec mnoho urobil, ale aj preto, že bol pre nich skutočným láskavým a duchovným otcom.

Bol priateľom L. Štúra a zachránil ho pred zatykačom uhorskej vlády za vyhlásenie Žiadostí slovenského národa. Štúr v noci pešo odišiel z Modry do Jablonového, kde ho Galbavý prichýlil na fare a ráno na konskom záprahu odviezol do vtedajšej Uhorskej Vsi. Pred 150 rokmi viedla totiž železnica do Prahy cez Rakúsko. Hranica medzi Uhorskou (Záhorskou) Vsou a Angernom už neexistuje, ale hovorí sa, že v tejto časti by mal byť postavený nový most. Tak sa Štúr napriek prenasledovaniu mohol zúčastniť na Slovanskom zjazde v Prahe. Sled udalostí zapísal jablonovský farár do farskej kroniky a spisovateľ Juríček ich spracoval nasledovne:

Galbavý kráčal v reverende. Štúr mal hrať úlohu jeho rektora a preto prenechal všetko na svojho princípála. O štvrt hodiny sa ocitli pri veľkom drevenom moste cez Moravu. Búdka uhorského mýtnika bola celkom tichá. Akoby dnu všetci spali. Farár s rektorom sa ani nezastavili. No o pár krokov sa strhli na výzvu:

Warten sie, meine Herren. Wer sind sie? (Počkajte páni, kto ste?)

Ich bin der Pharrer von Apfelsbach. (Som farár z Jablonového.)

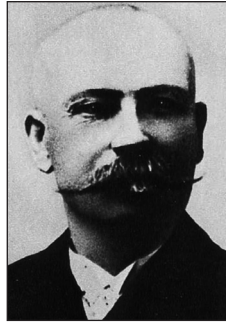
Gehorsamer Diener! Gluckliche Reise! (Služobník poníženy. Šťastnú cestu!)

Most sa im zdal ukrutne dlhý, iste dlhší ako bol v skutočnosti. Na pravej strane hneď konča mosta stála budova strážnice, pred ktorou vešala bielizeň pekná dievčina. Natolko upútala pozornosť cisárskej stráže, že sa opretý vojak o zábradlie bavil s ňou a prichodzí z Uhorska ho nezaujímali. Zabudol i na zatykač na slovenských národovcov, ktorý včera prišiel na túto pohraničnú stanicu. Farár s „rektorom“ odhadli situáciu a ťahali na pravú stranu k mýtnej búdke. Zaplatili dva grajciare mýta a ponáhľali sa na stanicu.

„No, bratku, ešte ani neviem, kam idete,“ poznamenal Galbavý, keď Štúr nastupoval do vlaku na stanici v Angerne.

„Do Prahy, priateľu, dnes tam majú otvoriť Slovanský zjazd.“

CYRIL GALLAY

(13. 3. 1857 Ratková okr; Rimavská Sobota - 18. 3. 1913 Senica)

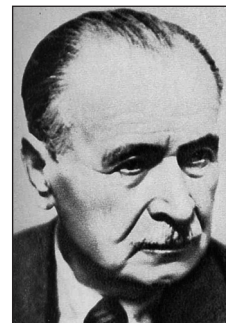
Slovenský národný buditeľ, básnik. Narodil sa v rodine notára, ktorý mal silné vlastenecké cítenie a v tomto duchu vychovával i svojich troch synov. Po skončení stredoškolských štúdií v Revúcej nastúpil v roku

1876 ako učiteľ v Čáčove, kde pôsobil až do odchodu do penzie. Bol veľmi obľúbený a uznávaný. Zúčastnil sa na príprave učebníc Školník pre školy evanjelické a zostavil aj učebnicu fyziky. Písal verše pre deti a uverejňoval ich v časopisoch pod menom strýčko Gallay. Debutoval básnickou zbierkou Slzy osudu, v ktorej parafrázoval nálady svetabôľu z domácej i cudzej poézie. Zbierku venoval J. M. Hurbanovi. Po kritických ohlasoch Vajanského a Vlčeka sa však ako básnik odmlčal. V jeho próze a veršoch pre deti sa prejavujú silné didaktické tendencie. Pokúsil sa aj o prekladanie významných diel svetovej literatúry pre deti a mládež (súbor východných bájí a povestí) Tisíc a jedna noc (Liptovský Mikuláš 1908) a Andersenove rozprávky (Trenčín 1911). Jeho posledným dielom sú Úhrabky. Vďační žiaci a tí, ktorí ho poznali počas jeho pôsobenia ako učiteľa, dali mu na náhrobok vyryť tento epitaf:

Vyučoval s mnohých, mnohí ňu plakali, obstali rov smutný veľikí i malí.

Pamäť tvoja milá požehnaná v ľude a mzda zas od Pána vyplatená bude.

JOZEF HANULA

(6. 4. 1863 Liptovské Sliače - 22. 8. 1944 Spišská Nová Ves) Známy slovenský maliar, reštaurátor sakrálnej tematiky, ilustrátor kníh pre deti a mládež. V rokoch 1880 - 1888 študoval na krajinskej škole pre kreslenie v Budapešti. Odtiaľ sa pravidelne vracal do Spišskej Kapituly, kde sa usadil aj

jeho otec, ktorému vďačil za základy výtvarnej techniky. V rokoch 1892-1896 študuje na Akadémii výtvarných umení v Mníchove. Z tohto obdobia pochádzajú jeho náročné uhľokresby, olejové figurálne štúdiá a náčrty krajínok (Hlava starca, Západ slnka, Dievčatko pletie, Dievčatko s rukávní-

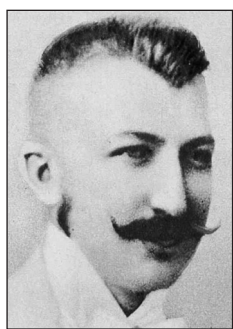
kom a ďalšie), ktoré znamenali jeho umelecký vzostup.

Známa je jeho štúdia k rozsiahlemu historickému obrazu, zachytávajúcemu smrť kaločského biskupa Tomoryho v bitke pri Moháči v roku 1526. Je to najväčšie historické plátno v slovenskom maliarstve a túto kompozíciu zverejnil na milénárnej výstave v Budapešti v roku 1896 (oslavy tisícročného trvania Uhorska). I keď maľba kostolov bola pre neho zamestnaním, uskutočňoval aj tu osobný ideový program. Väčšinu postáv na kostolných obrazoch odieval do slovenských ľudových krojov (napr. v Spišskom Hrušove, Liptovskej Teplej a pod.)

Realizoval okolo 40 kostolných výmalieb. Ku kritickorealistickým dielam patria obrazy Na rodnej hrude, Orba a Príchod Cyrila a Metoda na Slovensko. Od roku 1908 bol knižným ilustrátorom najmä detskej a mládežníckej literatúry. V roku 1918 - 1919 bol učiteľom kreslenia na Štátnej reálke v Žiline a neskôr na meštianskej škole v Spišskej Novej Vsi. V tom čase bol spoluzakladateľom Spolku slovenských umelcov v Martine. Dôležitou, hoci sčasti neprebádanou zložkou jeho pôsobenia je publicistika. V týždenníku Tatry, ktorý redigoval, sa vyjadroval k problematike slovenskej kultúry esejistickými a memoárovými článkami. Vyvrcholením týchto úvah bola kniha Spomienky slovenského maliara, napísaná okolo roku 1935.

Za celoživotnú prácu bol v roku 1941 vyznamenaný Štátnou cenou.

MICHAL MILAN HARMINC

(7. 10. 1869 Kulpín - Juhoslávia - 5. 8. 1964 Bratislava)

Najaktívnejší slovenský architekt, priekopník slovenskej modernej architektúry. Rodina Harmincovcov pochádza z obce Dabaš zo slovenskej kolónie pri Pešti. Usídlila sa na území bývalej Juhoslávie v Báčke v obci Kulpín pri Petrovci, ktorý je strediskom Slovákov z Báčky. M. M. Harminc sa narodil v rodine tesárskeho majstra a podnikateľa, ktorý sa orientoval najmä na stavbu kostolov. Vzdelanie získal vlastnou usilovnosťou. Ako 17-ročný opustil rodičovský dom a zamestnal sa vo firme „Karol Neuschloss a synovia“ v Budapešti. Svojím organizačným talentom zaujal vážne miesto v slovenskom národnom hnutí v Pešti. V roku 1904 ukončil tesársku majstrovskú skúšku a ne-

skôr získal titul staviteľ. Od roku 1886 do I. svetovej vojny žil v Budapešti, od roku 1918 v Bratislave. Spočiatku tvoril v duchu historického eklektizmu, neskôr secesie. Od 20-tych rokov tvoril v duchu zjednodušeného monumentalizovaného neoklasicizmu (bývalá Tatra banka v Bratislave, hotel Carlton-Savoy). Neskôr bol aj autorom funkcionalistických budov v Bratislave (evanjelický kostol - 1929, Dom Slovenskej ligy - 1934). Počas svojej stavitelskej práce naprojektoval vyše 300 budov v Európe, z toho 171 na Slovensku. Vystaval 108 kostolov pre všetky naše konfesie.

skôr získal titul staviteľ. Od roku 1886 do I. svetovej vojny žil v Budapešti, od roku 1918 v Bratislave. Spočiatku tvoril v duchu historického eklektizmu, neskôr secesie. Od 20-tych rokov tvoril v duchu zjednodušeného monumentalizovaného neoklasicizmu (bývalá Tatra banka v Bratislave, hotel Carlton-Savoy). Neskôr bol aj autorom funkcionalistických budov v Bratislave (evanjelický kostol - 1929, Dom Slovenskej ligy - 1934). Počas svojej stavitelskej práce naprojektoval vyše 300 budov v Európe, z toho 171 na Slovensku. Vystaval 108 kostolov pre všetky naše konfesie.

VILIAM HOMOLA

(1922 - 1944 Demjanovsk)

Slovenský vojak, ktorý padol v Bielorusku. Napriek úsiliu sa nám nepodarilo získať bližšie informácie.

JURAJ HRONEC

(17. 5. 1881 - Gošovo, okr. Rožňava - 1. 12. 1959 - Bratislava)

Matematik, vysokoškolský profesor, akademik SAV, nositeľ Štátnej ceny, Národnej ceny, Radu Práce a v roku 1962 mu bola in memoriam udeľená Medaila J. A. Komenského. Vynikajúci odborník v oblasti matematiky. Študoval na gym-

náziu v Rožňave a v roku 1902 - 1906 matematiku a fyziku v Kluži. Študijné pobyty absolvoval na univerzitách v Göttingene, Berlíne, na parížskej Sorbone a na Karlovej univerzite v Prahe. Počas svojej profesorskej dráhy na rôznych miestach Európy získal najvyššie akademické hodnosti a v roku 1956 sa stal doktorom vied. Na jar roku 1936 sa postavil na čelo iniciatívy za vybudovanie vysokých škôl. Na jej zakladajúcej schôdzi bol zvolený za predsedu, tajomníkom výboru sa stal dúbavský rodák Gustáv Husák. V boji za slovenskú techniku sa im podarilo sformovať širšie kruhy slovenskej inteligencie a študentstva. Hroncova koncepcia školy vychádzala predovšetkým z potrieb využitia prírodného bohatstva Slovenska. Osobitný dôraz kládol na lesníctvo a chemickú technológiu spracovania dreva. V roku 1945-54 bol predsedom Matice slovenskej. Z jeho iniciatívy začala MS vydávať mesačník Technický obzor slovenský s prílohou, o prírode ktorý zohral významnú úlohu pri mobilizácii slovenských technikov a prírodovedcov v boji za založenie slovenskej techniky. Juraj

Hronec bol spoluzakladateľom Slovenskej vysokej školy technickej, Prírodovedeckej a Pedagogickej fakulty UK, Vysokej školy obchodnej v Bratislave, Vysokej školy poľnohospodárskeho a lesného inžinierstva v Košiciach zväčša ako ich funkcionár (dekan, rektor, profesor). Pomáhal zabezpečovať ich rozvoj. Na Slovensku ako prvý zaviedol do pedagogiky matematické metódy, kládol dôraz na osobnosť učiteľa, od ktorého vyžadoval sústavné štúdium odbornej literatúry. Juraj Hronec je autorom 24 samostatných vedeckých prác z matematiky. Veľký význam mali jeho prvé slovenské učebnice vyššej matematiky. Jeho prvá učebnica sa zaoberá algebraickými rovnicami a aplikáciou lineárnej algebry na štúdium geometrie lineárnych a kvadratických útvarov. V učebniciach venovaných matematickej analýze podal aj základ počtu pravdepodobnosti, teóriu integrálov, teóriu funkcií komplexnej premennej a základné poznatky z teórie konformného zobrazenia. Vychoval niekoľko generácií odborníkov matematikov a technikov. Pochovaný je v rodnom Gošove.

ALEXANDER HÚŠČAVA

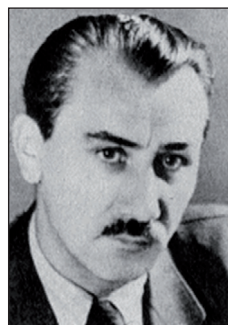
(4. 1. 1906 Lamač - 9. 8. 1969 Lamač)

Po štúdiách na gymnáziu 1925 - 1929 študoval na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, kde získal doktorát filozofie. Neskôr študoval na Štátnej archívnej škole v Prahe, kde roku 1936 zostáva pracovať v Československom štátnom

historickom ústave. Od roku 1937 pracuje na katedre čs. dejín FF UK v Bratislave a od roku 1940 je univerzitným profesorom. Už počas štúdia sa zaujímal o pomocné historické vedy. Definitívnu profesionálnu orientáciu uňho potvrdil pobyt v Ríme, kde vo vatikánskych archívoch skúmal sloveniká z obdobia pontifikátu pápeža Inocenta VI. a zároveň navštevoval vatikánsku archívnu školu. Ako prvý slovenský bádateľ skúmal problematiku pomocných historických vied a stal sa ich priekopníkom na Slovensku. Z jeho iniciatívy sa od roku 1950 študuje na Slovensku archívništvo. Spočiatku sa venoval prevažne diplomatike, pramennou základňou sa mu stali stredoveké dokumenty Liptova. Okrem vedeckého zhodnotenia archívnych listín Liptova sa mu tento materiál stal aj podkladom na štúdium a osvetlenie genealogických a heraldických problémov. Potreby výchovy nových od-

borníkov ho viedli k napísaniu prvej slovenskej učebnice paleografie. Početné parciálne štúdie z metrológie boli prípravou na syntetické dielo pre skúmanie hospodárskych dejín Slovenska od raného feudalizmu po zavedenie metrickeho systému. Poznatky o svojom rodisku spracoval v knihe Dejiny Lamača. Prispieval do odborných časopisov, bol členom redakčnej rady Zborníka FF UK - Historica a v rokoch 1955 - 1969 hlavným redaktorom Historických štúdií. V roku 1966 bol vyznamenaný Zlatou medailou UK a v roku 1969 Radom práce.

DOBROSLAV CHROBÁK

(16. 11 1907 Hybe - 16. 5. 1951 Bratislava)

Spisovateľ, literárny kritik, rozhlasový pracovník, elektrotechnický inžinier. Ľudovú školu vychodil v Hybiach, gymnázium v Rožňave a Liptovskom Mikuláši, priemyselnú školu v Bratislave. Počas bratislavských štúdií pôsobil v

študentskom a kultúrnom hnutí. Bol redaktorom časopisu Mladé prúdy. Po skončení štúdií v Bratislave odchádza študovať elektrotechniku a strojnictvo na ČVUT V Prahe. Po dokončení štúdií sa stal prvým redaktorom mesačníka Slovenské smery umelecké a kritické. Od roku 1943 prednášal vysokofrekvenčnú elektrotechniku na SVŠT v Bratislave. V rokoch 1947 - 1950 bol oblastným riaditeľom Československého rozhlasu na Slovensku v Bratislave. Literárne debutoval už ako študent poviedkou Les. Ďalšie prózy a fragmenty s tematikou dediny a prírody publikoval v časopisoch Mladé Slovensko a iných. Zameriaval sa na fantastiku až mýtickosť prírody. Známý je jeho knižný debut Kamarát Jašek. Cudzie podnety využíval neskôr ako inšpiráciu na vyjadrenie vlastného pohľadu, čo potvrdil v románovej novele Drak sa vracia, ktorá patrí k základným dielam slovenskej lyrizovanej prózy. Na Drakovom hľadaní cesty k ľuďom vyzdvihol základné hodnoty života. Po vydaní diela sa literárne odmlčal. Venoval sa publicistike, literárnej kritike, biografickej a edičnej činnosti, v ktorej sa prejavil ako encyklopedicky rozhladený znalec literatúry a umenia. Prispieval do rôznych časopisov, analyzoval starších spisovateľov (Podjavorinská, Timrava, Vajanský, Záborský), je autorom recenzií a kritik najmä medzivojnovnej prózy, úvah o umení, referátov o výtvarníkoch (C. Majerník, J.

Mudroch, K. Sokol), divadelných recenzií a pod. Spolupracoval na Bujnákovom Slovenskom náučnom slovníku a pripravil Rukoväť dejín slovenskej literatúry, ktorá dlho plnila funkciu slovníka slovenskej literatúry. Sporadicky sa venoval prekladom. Pochovaný je v rodnej dedinke Hybe.

VOJTECH KLIMKOVIČ (KLIMKOVICS)

(22. 3. 1833 Košice - 10. 5. 1885 Košice)

Maliar, múzejník. Pochádzal z maliarskej rodiny, ktorej výtvarnú tradíciu založil jeho starý otec Florián Klimkovič. Roku 1851 - 52 študoval na Viedenskej akadémii, no pre zlú finančnú situáciu sa po roku vrátil do rodného mesta, kde prevzal vedenie rodinnej dielne. O rok neskôr založil vlastnú maliarsku školu (k jeho žiakom patrili J. Bencúr, L. Čordák, L. Horowitz a i.). Od roku 1872 bol spoluzakladateľom Hornouhorskeho muzeálneho spolku a neskôr múzea, ktorého sa stal riaditeľom. Pre slovenské výtvarno-umelecké dejiny mala osobitný význam jeho pedagogická činnosť. Publikoval v ročenkách muzeálneho spolku. Vytvoril viaceré oltárne obrazy, ktoré zdobia rímskokatolícke kostoly na východnom Slovensku. Popri sakrálnej tvorbe sa venoval aj portrétovaniu, maľoval a kreslil figurálne kompozície i žánrové motívy (Krojané postavy z Pohorelej, Panoráma Tatier od Kriváňa po Slavkovský štít atď. V nich inklinoval k biedermeierovskému až romantizujúcemu poňatiu. Z výberu jeho diel sú známe: Pastierka husí (1849), Hlava starca (1855), Hlava stareny (1855), oltárne obrazy: Michal archanjel (1853), sv. Katarína a sv. Ján Krstiteľ (1866), Vzkriesenie Lazara (1871) a množstvo ďalších. V roku 1956 sa konala súborná výstava umeleckého odkazu Klimkovičovcov v galérii v Košiciach. V. Klimkovič výrazne ovplyvnil výtvarný i širší umelecký život v Košiciach, na východnom Slovensku ale i vo vtedajšom Uhorsku. Jeho diela sa nachádzajú v národných galériách v Bratislave, Košiciach i Budapešti.

EUDOVÍT KUDLÁK

14. 3. 1890 Lučenec - 15. 1. 1960 Bratislava

Maliar, technik, zakladateľ slovenskej moderny, pokračovateľ L. Fullu. Študoval na gymnáziu v Lučenci, v rokoch 1908-1910 na priemyslovej škole v Bratislave, v rokoch 1910 - 1914 strojnú inžinierstvo v Budapešti. V rokoch 1919-

1922 navštevuje ČVUT v Prahe a v rokoch 1928-1932 Školu umeleckých remesiel v Bratislave. Po ukončení štúdií bol inžinierom poštovej správy v Bratislave. Po nástupe do zamestnania sa umelecky odmlčal a do výtvarného života sa vracia koncom 20-tych rokov pod vplyvom M. Galandu a L. Fullu. Maľoval žánrové výjavy z dediny ako návraty do detstva a spomienkové kompozície z bratislavskej periferie (Slovenská matka, Pastierik, Zátišie s jablkami, Heľpianka, Donovaly, Na dunajskom nábreží, Podhradie a iné). Vystavoval v Bratislave (1940), v Lučenci (1983). Zúčastnil sa aj zahraničných výstav v Paríži a Budapešti. Patrila medzi najlepších slovenských koloristov. Uplatňoval súzvučie červeno-žlto-hnedých tónov s tyrkysovými a bielymi. V grafikách (linorezoch) používal robustný rez vyjadrujúci len hlavné tvarové a svetelné hodnoty. Po oslobodení sa u neho vyskytujú prvky surrealizmu. Od roku 1950 sa vyrovnával s metódou socialistického realizmu, ale v roku 1955 sa vracia k starej tvorbe. Bol autorom mnohých článkov v slovenských a českých kultúrnych časopisoch (Slovenské pohľady, Výtvarný život). V roku 1949 bol ocenený Kupeckého cenou mesta Bratislavy.

LADISLAV LANDAU

(21. 2. 1914 Plevník - Drienové - 9. 5. 1965 Bratislava)

Významný vedec, pedagóg, veterinár, člen korešpondent SAV, ktorý sa počas celého života zaoberal najmä výskumom fyziológie hospodárskych zvierat. Študoval na gymnáziu v Žiline a na Vysokej škole veterinárnej v Brne.

Tam získal i titul MVDr. v roku 1939. Väčšiu časť života však prežil a pôsobil v Bratislave. V rokoch 1939-59 bol pracovníkom veterinárnych inštitúcií, poľnohospodárskych riadiacich orgánov a výskumu. V rokoch 1959-65 bol riaditeľom Výskumného ústavu chovu a šľachtenia hydiny v Ivanke pri Dunaji. Neskôr pedagogicky pôsobil na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Bol priekopníkom moderných veľkovýrobných metód v živočíšnej výrobe, organizátorom poľnohospodárskeho a biologického výskumu. Svoje výskumy zhrnul v publikáciách Kniha o hydine, Chov moriek, Racionalizácia veľkovýroby vajec, mäsa a hydiny, Rinder-Zucht und Haltung a pod.

JÁN LIPSKÝ

(10. 4. 1766 *Sedličná pri Trenčíne* - 2. 5. 1826 (*Sedličná pri Trenčíne*))

Kartograf, matematik, dôstojník, zeman zo Sedličnej pri Trenčíne. Po stredoškolských štúdiách v Lučenci, Trenčíne a Bratislave odišiel na vojenskú akadémiu do Viedenského Nového Mesta a dosiahol hod-

nosť jazdeckého plukovníka. Už na strednej škole prejavoval mimoriadne sklony k matematike, a tak ho ako kadeta zaradili do vojenskej kartografickej komisie, ktorá vykonávala práce prvého vojenského tzv. jozefínskeho mapovania. Tu ako 17-ročný sa stretol prvýkrát s praktickou kartografiou a geodéziou. Keď sa roku 1785 tieto práce skončili, prednášal Lipský pri svojom pluku kadetom a mladým dôstojníkom. V roku 1786 sa dostal ako vojenská osoba k prácam na katastrálnom mapovaní krajín habsburskej koruny. Chcel napísať väčšiu prácu vojenského charakteru, ku ktorej mienil pripojiť aj mapu. Študoval archívne dokumenty a na svojich cestách zbieral materiál k svojej mape. Cennými radami mu pomáhal aj bratislavský rodák František Zach, zakladateľ a riaditeľ hvezdárne v Gothe. Roku 1803 po takmer dvadsaťročnej usilovnej činnosti zadal Lipský prvé štyri mapy, ďalšie nasledovali v štvormesačných intervaloch. Kartografické dielo napokon vyšlo na 12 listoch, samotné mapy sú na 9 listoch. Na ďalších troch je administratívne rozdelenie Uhorska a Sedmohradska. Mapa je naozaj podrobná. Vyšla pod názvom Generálna mapa Uhorska. Obsahuje vyše 38 tisíc hesiel s označením miest, osád, lazov, hradov, riek, potokov i jazier. Jednotlivé lokality sú v tomto unikátnom kartografickom zozname uvedené po latincky, česky, maďarsky a nemecky. Lipského mapa slúžila ako podklad na ďalšie mapy a kartograficky bola prekonaná až v druhej polovici 19. storočia. Bola zostavená na vedeckom základe. Mapu spolu s 930-stranovým repertóriom (registrom) predávali peštianski kníhkupci, bratia Kilianovci po 60 zlatých viedenskej meny. Lipský vydal aj podrobný plán Budína a Pešti s okolím. V roku 1813 odišiel Lipský do penzie a zomrel vo svojom rodnom dome v Sedličnej.

IMRICH LYSÁK - JACKO (LISÁK)

(3. 6. 1912 *Brezovica, okr. Prešov* - 30. 12. 1943 *Ruďa, ZSSR*)

Učiteľ, účastník protifašistického odboja. Študoval na gymnáziu v Prešove, Nitre a Košiciach, v rokoch 1932 - 33 na diecéznom kňazskom seminári v Košiciach. Po absolvovaní učiteľských skúšok v rokoch 1934 - 1935 je učiteľom ľudovej školy v Davidove, neskôr v Nižnom Slavkove. V rokoch 1939 - 1942 je dôstojníkom slovenskej armády v Žiline, Dolnom Kubíne a Liptovskom Mikuláši. V roku 1942 je člen zaistovacej divízie na okupovanom území ZSSR. Jeden z najbližších spolupracovníkov kpt. J. Nálepku. S jeho skupinou sa zúčastnil na organizovaní odboja a protifašistickej propagandy v slovenských jednotkách v ZSSR. Od augusta 1942 veliteľ posádky v Ptičiach, neskôr v Kopatkevičiach, kde nadviazal spoluprácu s ukrajinským obyvateľstvom. Po dohode prešiel so skupinou kpt. J. Nálepku 15. marca 1943 pri Jeľsku k žitomirskému partizánskemu zväzu A. N. Saburova a v za tento čin bol 2. 7. 1943 fašistickým súdom odsúdený na trest smrti. Bol náčelníkom štábu I. slovenského partizánskeho oddielu v ZSSR vytvoreného zo slovenských prebehlíkov. Ako veliteľ jednej z troch osobitných skupín viedol prechod slovenských vojakov k partizánom. Od augusta, resp. novembra 1943 veliteľ roty v I. čs. samostatnej brigáde v ZSSR, s ktorým sa zúčastnil oslobodzovacích bojov o Kyjev, kde padol. V roku 1943 vyznamenaný sovietskou medailou Partizán Veľkej vlasteneckej vojny I. stupňa, v roku 1944 vyznamenaný Čs. vojnovým krížom 1939, v roku 1946 in memoriam povýšený na kapitána a v roku 1949 vyznamenaný zlatou hviezdou Radu za slobodu.

ZDENĚK NEJEDLÝ

(10. 11. 1878 *Litomyšl* - 9. 3. 1962 *Praha*)

Univerzitný profesor, český historik, hudobný vedec, filozof, umelecký kritik, akademik ČSAV.

Po absolvovaní štúdiá na Filozofickej fakulte KU v Prahe tam v rokoch 1905 - 1939 zostal pracovať ako pedagóg humanistickej vedy. V rokoch 1939 - 1945 bol profesorom moskovskej univerzity a súčasne vedeckým pracovníkom Štátneho historického inštitútu Akadémie vied ZSSR. Od roku 1945 bol členom československej vlády, v rokoch 1945-1946 a 1948-1953 minister školstva, vied a umení, v rokoch 1946-1948 minister sociálnej spravodlivosti a v rokoch 1953-1962 podpredseda vlády.

Na svoju činnosť sa Nejedlý pod vplyvom rodinného prostredia a kultúrneho vplyvu Litomyšľa pripravoval od detstva. Rodnému mestu venoval viacero prác, napríklad *Dějiny města Litomyšle a okolí*, *Tisíc let života českého města*. Vedeckú činnosť začal Nejedlý predovšetkým štúdiom husitstva (Mládí M. Jana z Rokycan, Česká mise Jana Kapistrana).

K spojeniu histórie s hudobnou vedou a estetikou ho priviedli profesori počas jeho pražských štúdií (J. Goll, T. G. Masaryk, J. Gebauer, O. Hostinský). Preto sa už v prvých prácach zameriaval aj na umeleckú kritiku, najmä v oblasti literatúry a hudby. Záujem o hudbu v ňom posilnil osobný vplyv Z. Fibicha. Už od mladosti si získal autoritatívne postavenie v českej hudbe, už ako mladík sa stal členom Kráľovskej českej spoločnosti náuk. Pred I. svetovou vojnou sa venoval popri pravidelnej kritikej a organizačnej činnosti v hudobnej sfére predovšetkým monografickým štúdiám z dejín českej a svetovej hudby. Názor na úlohy českej historiografie vyjadril Nejedlý v štúdiu *Spor o smysl českých dějin*. V *Dějínách předhusitského a husitského zpěvu* podal nový obraz husitstva ako významného sociálneho a kultúrneho protifeudálneho odboja ľudu.

Ako historik, publicista a neskôr aj politik bol Nejedlý oddaným propagátorom spolužitia Čechov a Slovákov ako dvoch blízkych slovanských národov s podobnou kultúrou, jazykom a národnou minulosťou.

Nejedlý sa podieľal na tvorbe Košického vládneho programu a zaslúžil sa o vydanie zákona o jednotnej škole a dekrétu o vysokoškolskom vzdelávaní učiteľov.

EDUARD NEMČÍK

(7. 2. 1838 Opava - 1897 Bosna)

Najvýznamnejšia postava robotníckeho hnutia 19. storočia. Už pred 166 rokmi bol toho názoru, že revolúcia ducha je prijateľnejšia ako revolúcia pästí. Pochádzal z Opavy a hlásil sa k nemeckej národnosti, hoci meno si písal podľa poľského pravopisu (Niemczyk).

V Bratislave sa oženil so Slovenkou pochádzajúcou z Myjavy a zrástol so slovenským prostredím. Roku 1893 odišiel z Bratislavy do Bosny, kde o štyri roky zomrel. Počas svojho života nepracoval ako robotník, ale mal

malý obchod so zmiešaným tovarom. Popri tejto živnosti bol spoluzakladateľom a prvým riadnym predsedom bratislavského vzdelávacieho spolku *Vorwärts - Napred - Előre*, prvého robotníckeho spolku na území Slovenska. Nemčík bol rozhladený, výborne prednášal a rečnil a jeho obľúbenou témou bolo volebné právo, o ktorom robotníci v Uhorsku mohli iba snívať. Na prvé miesto kládol vzdelávanie, ako to vyjadrovalo i vtedajšie robotnícke heslo: *Vzdelaním k slobode, slobodou k cieľu*. I sám sa zaoberal štúdiom a organizovaním kurzov cudzích jazykov. Vzdelávanie považoval za všeliek a videl v ňom hlavný prostriedok emancipácie robotníkov a premeny vtedajšej spoločnosti. Odmietal revolučné ilegálne formy triedneho boja. Nemčíkovo meno sa stalo populárnym v súvislosti s vymáhaním schválenia stanov spolku *Napred* 19. júla 1869, keď sa uskutočnila audiencia u uhorského ministra vnútra baróna Wenekheima. Minister delegáciu prijal až pod hrozbou, že pôjde k cisárovi. V závere na slová, že zlý robotník štátu len škodí, Nemčík odpovedal, že podľa jeho názoru zlý robotník škodí štátu menej ako zlý minister. V tom istom roku sa Nemčík zúčastnil na verejných ľudových socialistických zhromaždeniach vo Viedni a v Brne, kde rečnil pred verejnosťou. Z Brna odchádzal s presvedčením, že robotnícku otázku nemožno premôcť otázkou národnostnou, prípadne rozoštvávaním národností, a že v nastávajúcom boji sa budú musieť zjednotiť všetky národy. Pre svoje názory bol terčom útokov vtedajšej vlády. Rozvinutie zástavy spolku *Napred* 12. septembra 1869 v petržalskej Aréne považoval za najkrajší deň života robotníkov, za demokratický sviatok v pravom zmysle, zbavený všetkých konfesijných predsudkov. Bratislavskí robotníci boli v Uhorsku prví, ktorí zdvihli svoju zástavu na slávu lepšej budúcnosti. Bratislava ako významné centrum robotníckeho hnutia bola 14. novembra 1869 dejiskom prvej konferencie zástupcov socialistického hnutia z celej monarchie. Nemčík bol jedným z jej organizátorov. Vykonal veľké dielo v uveďomovacom procese bratislavských robotníkov a bol priekopníkom robotníckeho hnutia v Bratislave.

KAROL OŽVOLDÍK

(23. 1. 1919 Kopčany - 18. 10. 1944 Krupina - Šváb)

Účastník protifašistického odboja, dôstojník. Do roku 1938 študoval na učiteľskom ústave v Bratislave. V roku 1940-42 na Vojenskej akadémii v Ban-

skej Bystrici. V rokoch 1938-40 pôsobí ako učiteľ v Majcichove. Od roku 1942-44 dôstojník horského delostreleckého pluku armády slovenského štátu v Trenčíne. V roku 1944 sa ako nadporučík stal veliteľom delostreleckej batérie v Raslaviciach.

Po vypuknutí SNP 31. 8. 1944 prešiel s celou jednotkou s výstrojom a výzbrojou k partizánskemu zväzku Alexander Nevský, ktorá sa stala základom jeho oddielu. Pod jeho vedením zohral oddiel významnú úlohu 2. - 6. 9. 1944 pri obrane čiar Fritchovce - Geraltov - Mošurov pred nacistickými vojskami. Potom sa so zväzkom presunul na povstalecké územie, zabezpečoval obranu jeho juhozápadných hraníc pri Žibritove. Zároveň s útokom na Žibritov a Krupinu nepriateľ prepadol aj osadu Šváb, kde sídlil štáb zväzku A. Nevský. Napriek húževnatému odporu sa neudržali a okrem K. Ožvoldíka padlo aj osem partizánov. Na mieste, kde Ožvoldík s partizánmi padol, stojí dnes pomník.

KAROL PEKNÍK

(20. 4. 1900 Pezinok - 1. 11. 1944 Pohronský Bukovec)

Generál, účastník protifašistického odboja, ktorému vlast a česť boli drahšie ako život. Brigádny generál Karol Pekník sa narodil v Pezinku v rodine Karola Pekníka a jeho ženy Evy, rodenej Ženišovej. V roku 1911-1915 študoval na gymnáziu.

V roku 1917-1918 na delostreleckej akadémii vo Viedni a na Vojenskej Akadémii Ludovica v Budapešti. Vojenské štúdiá úspešnej ukončil v roku 1922. Vybral si službu profesionálneho vojaka. V roku 1935, už ako kapitána pechoty Karola Pekníka prijali na Vysokú školu vojenskú v Prahe, ktorá bola najvyššou armádnou vzdelávacou inštitúciou. Bol jedným z mála Slovákov, ktorým sa túto školu podarilo absolvovať a potom sa presadiť. V roku 1938 je už majorom generálneho štábu, prednostom 4. oddielu 6. divízie v Brne a veliteľ výcvikovej skupiny v Banskej Bystrici. V rokoch 1939-1944 pôsobí ako druhý náčelník Hlavného štábu Ministerstva národnej obrany a profesor Vysokej vojenskej školy v Bratislave. Major generálneho štábu K. Pekník sa musel ako dôstojník slovenskej armády zúčastniť bojov po boku nemeckých vojsk v dňoch 28. 3. 1939 až 8. 10. 1939, keď vykonával funkciu zástupcu náčelníka štábu. Už v tomto období sa prejavil jeho postoj k fašistickej ideológii, keď sa dostal do ostrého konfliktu s is-

tým nemeckým generálom. Po vypuknutí Slovenského národného povstania sa podarilo K. Pekníkovi dostať na územie ovládané I. československou armádou na Slovensku, kde sa hlásil veliteľovi armády brigádnemu generálovi Jánovi Golianovi. Od 4. 9. 1944 bol náčelníkom operačného oddelenia Veliteľstva I. československej armády na Slovensku. Po ústupe do hôr padol 1. 11. 1944 v prestrelke s nemeckou jednotkou v Pohronskom Bukovci. Po oslobodení boli jeho telesné pozostatky exhumované a prevezené do rodného Pezinka, kde je pochovaný. Generál Pekník veľkou mierou prispel k riešeniu stratégie a taktiky ozbrojeného boja proti nemeckým fašistickým vojskám. V roku 1945 bol in memoriam vyznamenaný Radom SNP I. triedy. V roku 1946 prezident republiky povýšil plukovníka generálneho štábu Pekníka in memoriam do hodnosti brigádneho generála Československej ľudovej armády. Životom a činnosťou generála K. Pekníka sa zaoberá niekoľko publikácií a vo všetkých je vykresľovaný ako mimoriadne nadaný a talentovaný stratég.

ONDREJ PLACHÝ (PSEUDONYM A. P. HONORIBUS)

(18. 1. 1755 Vrbovok, dnes čabradský Vrbovok, okr. Zvolen - 7. 10. 1810 Nové Mesto nad Váhom)

Náboženský spisovateľ, vydavateľ, publicista, organizátor. Pochádzal zo zemianskej rodiny. Teológiu študoval v Bratislave. V roku 1777-79 študoval na univerzite v Lipsku. Po návrate domov pôsobil ako učiteľ v Banskej Štiavnici, evanjelický farár v Kostolných Moravciach, Martine a Novom Meste nad Váhom. Je predstaviteľom slovenského osvietenstva. Ako turčiansky senior pripravil návrh reformovanej školskej osnovy s vyučovacím jazykom slovenským. Roku 1785 sa z jeho iniciatívy utvorila v Banskej Bystrici Societas slavica, ktorá pod jeho vedením vydávala Staré noviny literárneho umění. Plachý prispieval do nich svojimi článkami. Do literatúry vstúpil básňami a počas svojho života vydal okolo 30 diel. Písal aj príležitostné latinské básne, v ktorých oplakal smrť Márie Terézie, necpalského farára a iné. Synodu v Pešti opísal v epickej básni Fidelitas Hungarorum erga regem. Je pravdepodobne autorom básne Věčnost, ktorého témou i formou anticipovala neskorší vývin slovenskej i českej poézie. Vydal opravený Tranoscius. V rukopise sa zachovala po latinsky napísaná História turčianskeho seniorátu obsahujúca pramene k cirkevným a kultúrnym dejinám i k biografii cirkevných dejateľov a literátov. O. Plachý všestranne

zasiahol do literárneho a kultúrneho života a patrí medzi popredných predstaviteľov prvej fázy osvietenstva. V januári roku 2005 si pripomenieme 250. výročie od jeho narodenia.

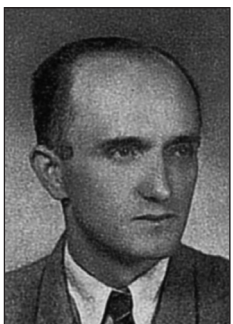
ALEXANDER STEPANOVICH POPOV

(16. 3. 1859 - 13. 1. 1906)

Slávny ruský fyzik a vynálezca. Pôsobil ako profesor na vojenskej škole v Kronštadte. Od roku 1905 bol riaditeľom techniky v Petrohrade. Zaoberal sa technickým využitím Hertzovho objavu elektromagnetických vln. V roku 1895 predviedol prvý rádiový prijímač využívajúci anténu z medeného drôtu. Vynašiel prístroj na bezdrôtovú telegrafiu a je aj autorom prvej antény. V roku 1896 poslal prvý rádiogram na vzdialenosť 250 m. V roku 1901 dosiahol spojenie na vzdialenosť 150 km.

MICHAL POVAŽAN

(8. 9. 1913 Dubové, okr. Martin - 9. 11. 1952 Bratislava)

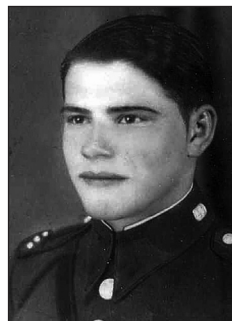
V septembri si pripomínáme výročie úmrtia literárneho kritika a publicistu Michala Považana. Pochádzal z rodiny malo-roľníka. Štúdiá absolvoval na gymnáziu v Kremnici a v Martine, kde roku 1934 zmaturoval. Začal študovať na Lekárskej fakulte v Bratislave, ale odtiaľ prešiel na Filozofickú fakultu, kde však štúdiá nedokončil. Roku 1934 založil vydavateľstvo Zenit, v ktorom vychádzali nadrealistické diela a preklady modernej svetovej literatúry. V roku 1944 sa zúčastnil Slovenského národného povstania a písal do povstaleckej Pravdy. Po roku 1945 sa stal vedúcim filmového odboru Povereníctva informácií a v roku 1947-49 bol riaditeľom novozaloženého vydavateľstva Tatran. Začiatkom 50-tych rokov ochorel, liečil sa v Bratislave a Tatrách, ale chorobe nakoniec podľahol.

Do literatúry vstúpil Považan v polovici 30-tych rokov ako kritik ľavicovej orientácie a širokej palety záujmov. V polovici 30-tych rokov sa priklonil k surrealizmu a stal sa jeho vedúcim slovenským kritikom. V tomto smere rozvinul bohatú publikačnú činnosť napr. v statiach Nadrealizmus v slovenskej poézii (1939), Vývinové zaradenie nadrea-

listickej poézie (1942) a pod. Okrem toho mimo-riadnu pozornosť venoval najmä osvetľovaniu špeci-fického charakteru romantickej poézie Janka Kráľa. Hoci ťažisko Považanovej kritickej činnosti spočívalo v oblasti modernej slovenskej poézie, pozornosť venoval aj súčasnej próze. Po oslobodení roku 1945 sa zamýšľal nad ďalším osudom avantgardného prúdu slovenskej poézie a v intenciách požiadaviek doby začal klásť dôraz na ideovú stránku umenia. Zložitý vývin slovenskej kultúry začiatkom 50-tych rokov poznačil však i jeho myslenie a pri-vádzal ho k určitým zjednodušeniam, ktoré sa zra-čia aj v knižnom výbere statí Z literárnych štúdií a článkov z roku 1953. Obsiahly výber z jeho diela vyšiel pod názvom Novými cestami v roku 1963.

V rámci nadrealistického hnutia na Slovensku bol Považan uznávaným vodcom a organizátorom všetkých významných podujatí. Sem možno zara-diť vydávanie zborníkov Sen a skutočnosť (1940), Vo dne a v noci (1941), Pozdrav (1942). Spolu s M. Bakošom a I. Hrušovským bol iniciátorom založe-nia teoretického združenia Vedecká syntéza.

JÁN RAŠO

(22. 6. 1913 Budmerice - 26. 9. 1944 Vysoké Tatry)

Príslušník finančnej stráže, ktorý počas Slovenského štátu pracoval na poľských hrani-ciach. Po vypuknutí SNP vy-tvoril z príslušníkov finančnej stráže a žandárstva partizán-sku jednotku, ktorá sa stala sú-časťou partizánskeho oddielu

Vysoké Tatry. Padol v boji proti nemeckým oku-pantom na Troch Studničkách pri Važeckej chate. Po ňom pomenovali novú važeckú chatu, ktorá sa nachádza medzi Štrbským Plesom a Podbanským. Taktiež sa na jeho počesť od roku 1946 organizuje memoriál v behu na lyžiach. V roku 1946 Predsed-níctvo SNR udelilo Jánovi Rašovi in memoriam za zásluhy o našu národnú a štátnu samostatnosť Rad SNP I. triedy a bol povýšený do hodnosti kapitána. Pochovaný je na Štrbskom Plese, kde mu odhalili pomník. V rodnej obci je po ňom pomenovaný dom kultúry a ulica a jeho meno je aj na pomníku padlých v I. a II. svetovej vojne na miestnom cin-toríne v Budmericiach.

KAROL REPAŠKÝ

(1905 - 1944)

Dôstojník, učiteľ, účastník ilegálneho protifašistic-

kého odboja. V bojoch o strečniansky prielom bol smrteľne zranený.

SAMUEL SEKURIS

(20. 11. 1906 Radvaň - apríl 1945 Mauthausen - Rakúsko)

V roku 1926 absolvoval štúdium na gymnáziu v Banskej Bystrici a po jeho ukončení pracoval ako úradník Riaditeľstva pôšt a telegrafov v Bratislave.

V roku 1939-44 pôsobil ako dôstojník v rôznych funkciách v Bratislave, Topolčanoch,

Trenčíne a Brezne. Ako veliteľ posádky v Brezne sa zapojil do ilegálneho protifašistického hnutia. Vojenské ústredie SNR ho určilo za povstaleckého posádkového veliteľa v Brezne. Počas tohto obdobia spolupracoval s partizánmi na Horehroní, ktorým dodával zbrane i materiál.

Po vypuknutí Povstania bol veliteľom delostrelcov 2. taktickej skupiny I. čsl. armády na Slovensku. Dňa 20. 11. 1944 bol zatknutý a väznený v Banskej Bystrici a Bratislave. 31. 3. 1945 bol odvečený do koncentračného tábora v Mauthausene, kde zahynul. In memoriam bol povýšený na plukovníka československej armády. V Brezne má odhalenú pamätnú tabuľu.

ANDREJ SOKOLÍK

(9. 2. 1849 Partizánska Lúпча - 6. 11. 1912 Budapešť)

Pedagóg, redaktor, kultúrny pracovník, publicista. Po skončení ľudovej školy v Partizánskej Lúpči študoval na gymnáziu v Banskej Štiavnici, Levoči a v Prešove, kde pracoval vo vzdelávacom spolku ako jeho predseda. Po maturite v roku 1868-1871 bol poslucháčom teológie v Prešove a v roku 1872-1873 absolvoval Teologickú fakultu bazilejskej univerzity. V roku 1900 absolvoval knihovnícky kurz v Budapešti. V rokoch 1874-1877 pracoval ako učiteľ v Partizánskej Lúpči.

Články o ľudovom školstve publikoval v Národných novinách. Vo výchovnej práci aplikoval moderné pedagogické metódy a formy. V rokoch 1890-1908 bol knihovníkom knižnice Národného domu a Muzeálnej spoločnosti Slovenska (MSS). Vybudoval v nej slovenský, český a maďarský knižničný oddiel, usporiadal archíválie a do roku 1909 skatalogizoval 5689 kníh. Spracoval S. Chalupku a A. H. Škultétyho. Sám daroval 310 kníh a 628 časopisov a iných tlačí.

Za národnú činnosť bol perzekvovaný a v roku 1908 a v procese s 28 Martinčanmi odsúdený na 14 dní väzenia.

V roku 1908 na protest proti školským zákonom A. Apponyiho abdikoval zo zamestnania i emancipačného hnutia Slovákov a odišiel na odpočinok k dcére do Budapešti.

Literárne začal pracovať v Prešove, kde písal subjektívnu a prírodnú lyriku (Pieseňka), ale i pesmisticke verše, odrážajúce súveké spoločenské pomery (Za bratmi), preniknuté náboženskou pokorou (Večer). Poéziu publikoval v almanachu Minerva a Napred. Podľa G. A. Gräbnera preložil román D. Defoea Robinson Crusoe.

FRANTIŠEK ŠVANTNER

(29. 1. 1912 Bystrá pri Brezne - 13. 10. 1950 Praha)

Spisovateľ, prozaik, predstaviteľ lyrizovanej prózy. Patrí ku skupine autorov, ktorí v tridsiatych rokoch 20. storočia hľadali základné morálne istoty v prastarých ľudových tradíciách. Vo svojich pózach vychádzal z ľudových rozprávok,

balád a povestí. Narodil sa v rodine železiarskeho robotníka, po ukončení učiteľského ústavu nastúpil ako správca a učiteľ na ľudovú školu v Mýte pod Ďumbierom, kde pôsobil do roku 1940. Činný bol aj v miestnom odbore Matice slovenskej. Roku 1940 prijal miesto odborného učiteľa na Meštianskej škole v Podbrezovej, kde zotrval do konca II. svetovej vojny. V rokoch 1947-1950 bol ako spisovateľ referentom (štipendistom) Matice slovenskej. V roku 1950 bol riaditeľom školy v Hronove pri Banskej Bystrici. Zomrel v nemocnici v Prahe. Švantner sa literárne začal prejavovať ako študent učiteľského ústavu. V tom čase vznikla aj jeho prvá poviedka Výpoveď. Motívmi čiastočne nadväzoval na diela M. Figuli, D. Chrobáka, L. Ondrejova a techniku fantastickej novely študoval na diela E. A. Poea. Z jeho diel je najznámejšia zbierka noviel Malka (1942) a román Nevesta hôľ (1946). Posmrtné bol vydaný jeho román Život bez konca (1956), ktorý bol aj sfilmovaný. Jeho dej sa odohráva v posledných rokoch 19. storočia po hospodársku krízu v 30-tych rokoch 20. storočia. Už v zbierke noviel Malka sa predstavil ako zrelý, nezvyčajne senzibilný prozaik s bohatým jazykom. Jeho dielo je zaradené i do školských učebníc literatúry.

VÁCLAV TALICH

(28. 5. 1883 Kroměříž - 16. 3. 1961 Beroun)

Bol jedným z najvýznamnejších európskych dirigentov svojej doby. Štúdium na husliach absolvoval roku 1903 na pražskom konzervatóriu. Prešiel mnohými významnými pracovnými etapami, bol koncertným majstrom Berlínskej

filharmónie, dirigentom novozaloženej Slovenskej filharmónie a opery v Ľubľane. Po štúdiách a pobytoch v Lipsku a Miláne v rokoch 1912-1915 bol šéfom opery Mestského divadla v Plzni. V roku 1935 sa stal šéfom opery pražského Národného divadla. Po oslobodení založil Celoslovenský komorný orchester, učil dirigovanie na AMU a dirigoval v Českej filharmónii. Od roku 1949 do roku 1952 bol prvým dirigentom novozaloženej Slovenskej filharmónie a profesorom dirigovania na VŠMU v Bratislave. Ťažiskom jeho činnosti bola Praha, kde v Československej filharmónii a Národnom divadle vytváral moderný interpretačný štýl nielen českej klasiky (B. Smetana, A. Dvořák), ale aj slovenskej hudby 20. storočia.

Jeho pobyt na Slovensku znamenal výrazný umelecký a pedagogický prínos pre Slovenskú filharmóniu i pre tvorbu slovenských autorov.

Roku 1949 založil Komorný orchester Slovenskej filharmónie, s ktorým vystupoval aj mimo Bratislavu. Významná bola jeho pedagogická činnosť. Ako pedagóg odchoval na VŠMU niekoľkých dirigentov (L. Slovák, J. M. Dobrodinský). Za celoživotné pôsobenie a vynikajúce výsledky bol v roku 1957 ocenený titulom národný umelec.

FRANTIŠEK TAVARÍK (TAVÁRIK?)

Bratislavský veľkopodnikateľ mal najprv na pozemku „Ferenča drága“ drevený letný domček. Od jednotlivcov postupne skupoval okolité pozemky a v roku 1911-12 začal stavať vily. Pozemky i vily časom predával a postupne postavil do chatovej oblasti aj prístupovú cestu. Dnes je po ňom pomenovaná chatová oblasť Tavaríkova osada.

JURAJ TRANOVSKÝ

(27. 3. 1592 *Cieszyn (Poľsko)* - 29. 5. 1637 *Liptovský Mikuláš*)

Slovenský básnik a náboženský spisovateľ. Študoval v Těšíne, Gubene, Kolobrzegu, Wittenbergu a Prahe. Ako učiteľ pôsobil v Prahe, v roku 1614

bol rektorom v Holešove. Neskôr ako evanjelický farár pôsobil vo Valašskom Meziříčí. Pre náboženské prenasledovanie sa v roku 1629 odobral na Slovensko. Od roku 1631 bol farárom v Liptovskom Mikuláši. Jeho tvorba pozostáva z latinských a českých svetkých básní, ale prevládajú náboženské

texty - ódy, hymny a žalmy, ktoré neskôr vydal v knihe *Odorum, sacrum sive hymnorum*. České prozaické modlitby vyšli v knihe *Phiala odoramentorum*. České náboženské piesne publikoval vo svojom vydaní kancionálu *Cithara sanctorum*. Piesne nesú znaky prevažne barokovej náboženskej poézie a nechýbajú v nich ani sociálne tóny. Niektoré piesne s aktuálnou tematikou neraz prerastajú do pochmúrnych dobových obrazov. Lyrickejšiu a subjektívnejšiu poéziu predstavujú piesne, ktoré zobrazovali autorovo osobné utrpenie.

MIKULÁŠ SCHNEIDER-TRNAVSKÝ

pseudonym *Nicolo Sordini*, od r. 1904 *Trnavský* (24. 5. 1881 *Trnava* - 28. 5. 1958 *Bratislava*)

Hudobný skladateľ, hudobný pedagóg, dirigent, zbormajster, aktivista mnohých hudobných spolkov. Trnavský rodák, ktorý dlho pôsobil v Bratislave. Ľudovú školu a gymnázium

navštevoval v Trnave. Štúdiá vo Viedni, Budapešti a Prahe mu priniesli široký rozhľad v spoločenskom živote. Po roku 1918 rozvinul svoje aktivity cez kultúrne inštitúcie na celé Slovensko. Svoje prvé tvorivé pokusy začal vydávať tlačou už počas štúdií. Roku 1904 mu vyšla v Pamätnici spolku *Národ* jeho jediná zberateľská práca *Kytica slovenských piesní zo západu*. Najplodnejšie skladateľské obdobie začalo od roku 1909 v Trnave. Tu komponoval najmä cirkevné vokálno-inštrumentálne diela. Zároveň sa venoval slovenskej koncertnej piesni. Vytvoril umelé piesne na texty slovenských spisovateľov (napr. *Jesenského*, *Hviezdoslava*, *Podjavorinskej*, *Dilonga*, *Rázusa* a ďalších). Ťažiskom jeho tvorby je cirkevná hudba od zborov až po omšové cykly. Jeho najznámejšími skladbami sú *Slovenská omša*, *Ave Maria*, hymnické zbory *Bože cos' ráčil*, *Hymna k sv. Cyrilovi* a *Me-*

to dovi, Matka Božia Trnavská a i. Vydanie Jednotného katolíckeho spevníka, v ktorom bolo i 226 jeho vlastných piesní, malo veľký význam pre dejiny slovenskej duchovnej piesne. Veľká časť tvorby Schneidera-Trnavského je dodnes v rukopise. Venoval sa aj literárnej a výtvarnej tvorbe, bol predsedom Spolku slovenských umelcov a členom Spolku sv. Vojtecha v Trnave. Jeho rodáci mu v roku 1972 otvorili pamätnú izbu v Trnave a pomenovali jednu z ulíc, kde žil a pôsobil.

Pápež Pius XI ocenil dielo Schneidera-Trnavského udelením rytierskeho rádu sv. Gregora. V roku 1948 bol vyznamenaný štátnou cenou a v roku 1956 sa stal národným umelcom.

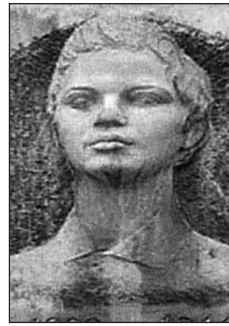
JÁN UŠIAK

(5. 3. 1914 Budiná, okr. Lučenec - 3. 2. 1944 Čeladná, okr. Frýdek - Místek)

Účastník protifašistického odboja. Rodičia boli roľníci a tak po skončení základnej školy pracoval do roku 1941 na otcovom hospodárstve. V rokoch 1936 - 1938 vykonával základnú vojenskú prezenčnú službu v Československej armáde. V roku 1942 na Maďarsku obsadenom území narukoval do maďarskej armády, s ktorou v januári 1942 odišiel na východný front, kde sa dostal do sovietskeho zajatia. Tam požiadal o vstup do I. československého armádneho zboru v ZSSR. Absolvoval výcvik v partizánskej škole vo Svatošine a bol menovaný za veliteľa 21-člennej partizánskej organizátorskej skupiny, ktorú 21. 8. 1944 vysadili na základňu 1. čs. partizánskej brigády M. R. Štefánika v Sklabini. Tá sa postupne rozrástla na oddiel a napokon na 1. čs. partizánsku brigádu Jána Žižku. Po bojoch o prístupy do Turca sa so svojou brigádou prebil cez Váh na moravsko-slovenské pohraničie, kde sa brigáda cvičila, vyzbrojovala a po dvoch neúspešných pokusoch sa ako prvá slovenská jednotka prebojovala cez uzavreté hranice. Jej boj s okupačnými jednotkami bol až do Pražského povstania na jar roku 1945 najväčšou partizánskou operáciou v českých krajinách. Jeho jednotka na Morave zaktivizovala partizánske hnutie a protifašistický odboj. Pri stretnutí s provokatérmi vydávajúcimi sa za predstaviteľov odboja v priestore Čertov Mlyn pod Kněhyňou bol ťažko ranený a v obklúčení sa zastrelil. V roku 1948 bol in memoriam vyznamenaný Radom SNP I. triedy a Čs. vojnovým krížom 1939.

VIOLA VALACHOVÁ

(1928 Bratislava - 21. 9. 1944 Turčiansky Ďur)

Prechádzam Tobruckou ulicou v Bratislave a pri dome č. 2 mi pohľad utkvie na dievčenskej tvári, ktorá z ticha mramoru hľadí na okolitý rušný svet, ktorého sa ona nedožila.

Ako možno popísať osud 16-ročnej dievčiny, dcéry poštového úradníka, ktorá prežíva-

la život v skromnej rodine so všetkými starosťami a radosťami mladých ľudí. Neposedná, zvedavá na všetko, čo sa dialo okolo nej. Revolta a vzbura proti jednotvárnosti života, ktorú s najbližšími priateľmi z detstva s Jožkom a Ľudom prežíva. Prvé mladistvé dotyky a pohľady do tmavých Jožkových očí. Stretávajú sa v úzkom kruhu tlačiarňičky, z ktorej za súmraku vynášajú ilegálne letáky proti nacizmu a vylepujú ich po uliciach Bratislavy. Kto by už len predpokladal, že 15-ročné dievča sa za rána prechádza ulicami a s úsmevom pozoruje tých, ktorí hromžia, keď strhávajú plagáty zo stien domov. Kto by si pomyslel, že...

Čo asi také dievča môže vedieť o fašizme, nacizme, hákových krížoch?

Píše sa rok 1944. Jej dvaja kamaráti odchádzajú do Banskej Bystrice. Nesúhlasia, aby išla s nimi, aj keď ona nalieha. Vypuklo Povstanie. Už nebolo treba premýšľať, čo bude ráno. Ešte sa rozlúčiť s rodičmi. To bolo najťažšie a najstrašnejšie. A potom cesta. Martin. Zvíjala sa s Jožkom a Ľudom v Jegorovovej partizánskej brigáde. Prvé partizánske akcie na čiare Martin - Banská Bystrica, Podbrezová - Brezno. Bratislavské uličky vystriedali hory a lesy a 16-ročné dievča bojuje po boku ostrieľaných chlapov vyzvednej jednotky.

September - čas najtvrdších partizánskych bojov. Všade okolo smrť a ona sa znovu a znovu vrhá do riskantných situácií. Desiati z brigády, medzi nimi i Viola, Jožko a Ľudko sa vydávajú na prieskum smerom na Banskú Bystricu, Turčiansky Ďur. Správy hovoria, že sa blíži fašistická jednotka s troma obrnenými vozidlami a ich je len desať. Ležia v zemiačnicku vedľa riečky Vrce a počúvajú ako z diaľky prichádzajú obrnené vozidlá. Zvierajú samopaly, kým nezaznie prvá salva z guľometu. Hvizd prvého granátu, vzbĺkne prvý transportér a po ňom hneď druhý. Ale z tretieho sa ozve štekot guľometu a páli do partizánskych radov. Dievča najprv nechápavo hľadí na svojich mŕtvych kamarátov a kráča s granátom proti obrnenej obludě. Hlaveň guľometu na chví-

Ľu stíchne, akoby jej obsluha neverila vlastným očiam, no potom hlavne vychrlí ďalšiu dávku. Údery tupo dorážajú do Violinej hrude a deň s tieňmi ostrými ako nože sa pomaly rozplýva. O tom hovorí pamätná tabuľa s kyticou kvetov, ktoré pre Violu nikdy nezvädnú.

JÁN VALAŠŤAN - DOLINSKÝ

(15. 2. 1892 - 2. 3. 1965)

Hudobný skladateľ, pedagóg, publicista, zberateľ ľudových piesní. Narodil sa v Békéšskej Čabe (Békéscsaba, MR) a zomrel v Nitre. Absolvoval učiteľský ústav v Arade. Od roku 1913 bol učiteľom v Hrachovišti pri Starej Turej, neskôr v Brezovej pod Bradlom

a v Beckove. Od roku 1928 učil v Martine, kde súčasne pracoval aj v Hudobnom odbore Matice slovenskej. Zbieral a upravoval ľudové piesne, ktoré vyšli pod názvom Čabianske ľudové piesne pre mužský zbor (1923) a Z našich hôr a dolín (1941). Zhudobnil verše viacerých slovenských básnikov (Hviezdoslavove Letorosty, 9 zborov na texty M. Rázusa, A. Sládkoviča, J. Bottu pod názvom Vám všetkým - 1922). Známym je i 16 mužských zborov na slová J. M. Hurbana, A. Sládkoviča, S. H. Vajanského, A. Guotha, I. Krasku, Š. Krčméryho a ďalších.

Zostavil viacero spevníkov, napr. Môj spevník alebo Slávme slávne. V roku 1955 vydal detské zbory. Okrem toho zložil inštruktážne a komorné skladby. Knižne vydal Všeobecnú náuku o hudbe. Recenzie a hudobné príspevky uverejňoval v kultúrnej a odbornej tlači.

Ako propagátor esperanta napísal prvé slovenské učebnice esperanta - Mluvnicu a slovník slovensko-esperantský (1936), Malý esperanto-slovenský slovník (1948) a Učebnicu jazyka esperanto (1949). Ján Valaštan - Dolinský patrí ku generácii, ktorá na poli hudobnej kultúry i všeobecného vzdelávania vykonala za I. Československej republiky priekopnícku prácu. Za celoživotné dielo bol v roku 1962 vyznamenaný Za vynikajúcu prácu. Pochovaný je v Martine na Národnom cintoríne.

SVÄTÝ VENDELÍN

Pustovník, opát, narodil sa okolo roku 550 v Škótsku, zomrel roku 617 (?) v Tholey (Sasko). Patrón sedliakov, pastierov a dobytky. Vendelínove životopisné údaje sú skryté najmä v legen-

dách. Podľa nich bol škótskym kráľovským synom. Ako dvadsaťročný sa rozhodol podniknúť púť do Ríma. Tam dostal pápežské požehnanie a vybral sa na sever. Napokon ho osud zavial do Trevíru, kde sa stal pustovníkom. Aby si vyslúžil živoby-

tie, prijal u istého šľachtica službu pastiera. Legenda hovorí, že so svojím stádom chodil ďaleko do hôr, aby sa v pokoji mohol modliť. Raz išiel okolo pán a nahneval sa, pretože sa domnieval, že z takej diaľky sa Vendelín nemôže vrátiť načas domov. Aké však bolo jeho prekvapenie, keď Vendelín so stádom bol doma skôr ako pán. Urodzený šľachtic zistil, že Vendelín nie je obyčajný človek, padol pred ním na kolena a ospravedlnil sa mu za neodôvodnené podozrievanie. Aby krivdu napravil, splnil Vendelínovi želanie a vystaval mu v blízkosti statku pustovňu. Tu Vendelín žil zbožným životom, oddával sa modlitbám a rozjímaniu. O zbožnom pustovníkovi sa čoskoro dozvedeli mnísi z blízkeho kláštora v Tholey. Vyhľadali ho v jeho samote a poprosili ho, či by im nerobil opáta. Vendelín službu prijal a až do svojej smrti v roku 617 žil v kláštore v Tholey.

O Vendelínovom pohrebe sa takisto dozvedáme z legendy. Mnísi pochovali svojho opáta do hrobu, nasledujúceho rána však telo ležalo vedľa hrobu. Mnísi zapriahli teda dva voly a pohrebnú káru s telom Vendelína nechali ťahať kam sa im zachce. Záprah sa zastavil až na mieste, kde sa Vendelín najradšej modlieval. Tam mnísi telo znova pochovali a z jeho hrobu sa zakrátko na to stalo známe pútnické miesto, kde postupne vzniklo mesto St. Wendel nad Sárrou.

Napriek tomu, že Vendelín nepatrí ku klasickým 14 pomocníkom v núdzi, bol k nim v niektorých oblastiach vždy počítaný. Je považovaný za veľkého patróna pastierov a sedliakov.

Kostoly zasvätené sv. Vendelínovi sú po celom svete - od Južnej Ameriky, cez Afriku až po Čínu. Osoba sv. Vendelína - pustovníka a pastiera - bola obľúbeným námetom umelcov všetkých dôb. Bol znázorňovaný ako pútnik, mních, pustovník, pastier i ako kráľovský syn. Zväčša máva pri sebe pastiersku palicu, tanistru, ruženec, knihu, lopatu, kyjak alebo korunu. Podľa liturgického kalendára sviatok sv. Vendelína pripadá na 20. októbra.

EUDO ZÚBEK

(1907 Malacký - 1969 Bratislava)

Spisovateľ, ktorý sa zapísal svojím perom do školských učebníc a do srdc Slovákov. S nárúživosťou bádateľa sa pohrúžil do dejín kultúry a pretváral ich do vzrušujúcej historickej podoby.

Narodil sa v Malackách a po štúdiu na Obchodnej akadémii pracoval ako bankový úradník. Dlhé roky pôsobil v bratislavskom rozhlase ako vedúci literárnej redakcie pre mládež. Od roku 1956 sa venoval literárnej činnosti, za ktorú bol odmenený mnohými významnými literárnymi cenami. Jeho životná púť nebola ľahká, ale dokázal jej dať literárnu podobu. Ako učeň u murárov opísal svoje zážitky v autobiografickej knihe *Murársky chlieb*. Spoznával históriu Bratislavy, Levoče a jeho knihy *Moja Bratislava* či *Skrytý prameň* sú opisom života Slovákov a Slovenska. Svedectvo o živote významného lekára spodobil v knihe *Doktor Jesenius. Národná minulosť druhej polovice 19. storočia* je opísaná v románe *V službách Mateja Hrebendu*. Osudy významných autorov svetovej literatúry sa nachádzajú v knihe *Rytieri bez meča*. Sfilmovaný bol román *Jar Adely Ostrolúckej*, v ktorom priblížil E. Štúra, postavu našej národnej histórie. V rade jeho diel je ojedinelá kniha rozprávok *Ako sa čertík Froliš dostal z Pekla*.

V literatúre pre mládež bol jedným z popredných autorov historickej a biografickej prózy a literatúry faktu.

Ulice, ktoré boli premenované

Chutkovej ulica (od roku 1974 do roku 1987, dnes Gallyayova): **Margita Chutková** (1922 - 1945), úradníčka, pracovníčka ilegálnej organizácie KSS v Uhrovci, počas SNP členka revolučného ONV a OV KSSv Bánovciach nad Bebravou, zavraždená gestapom, in memoriam významenaná Čs. vojnovým krížom a Radom SNP I. triedy

Kaletova ulica (od roku 1975 do roku 1987, dnes Tranovského): **Ján Kaleta** (1891 - 1944), rozširovateľ ilegálnych novín KSS *Kladivo* a *Hlas ľudu*, roku 1942 zatknutý ÚŠB, po dočasnom prepustení z väzenia zomrel.

Nagyova ulica (od roku 1971 do roku 1987, dnes Bošaniho): **Július Nagy** (1872 - 1925), popredný organizátor marxistickej ľavice v Bratislave, jeden z vodcov maďarského proletariátu na Slovensku, účastník zjazdu v Eubochni.

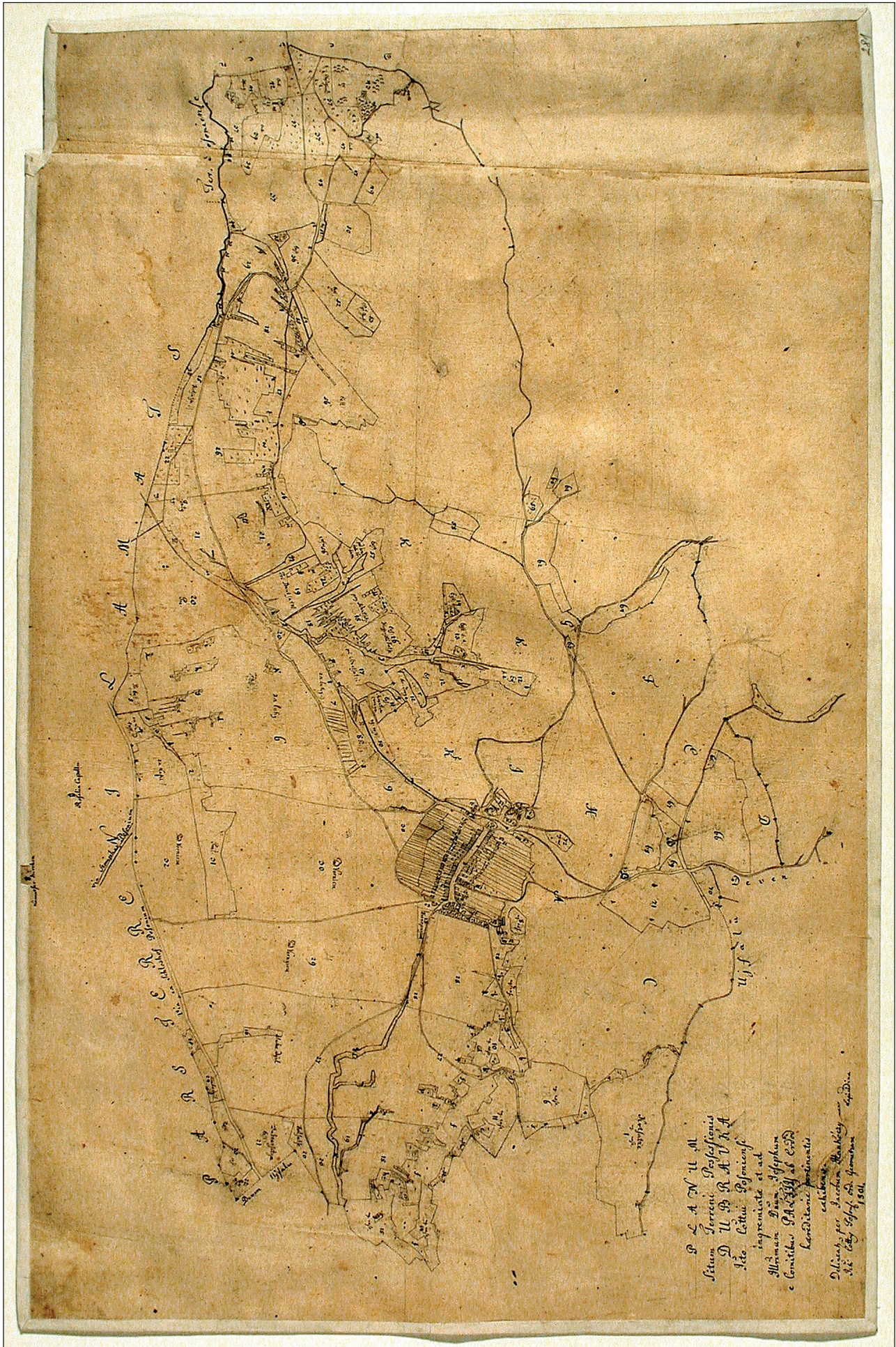
Strachotova ulica (od roku 1975 do roku 1987, dnes Cabanova): **Alojz Strachota** (? - 1945), ilegálny pracovník KSS v Bratislave, zahynul pri transporte do koncentračného tábora v rakúskom Mauthausene následkom bombardovania vlaku americkým letectvom pri Melku.

Zoznam literatúry a prameňov

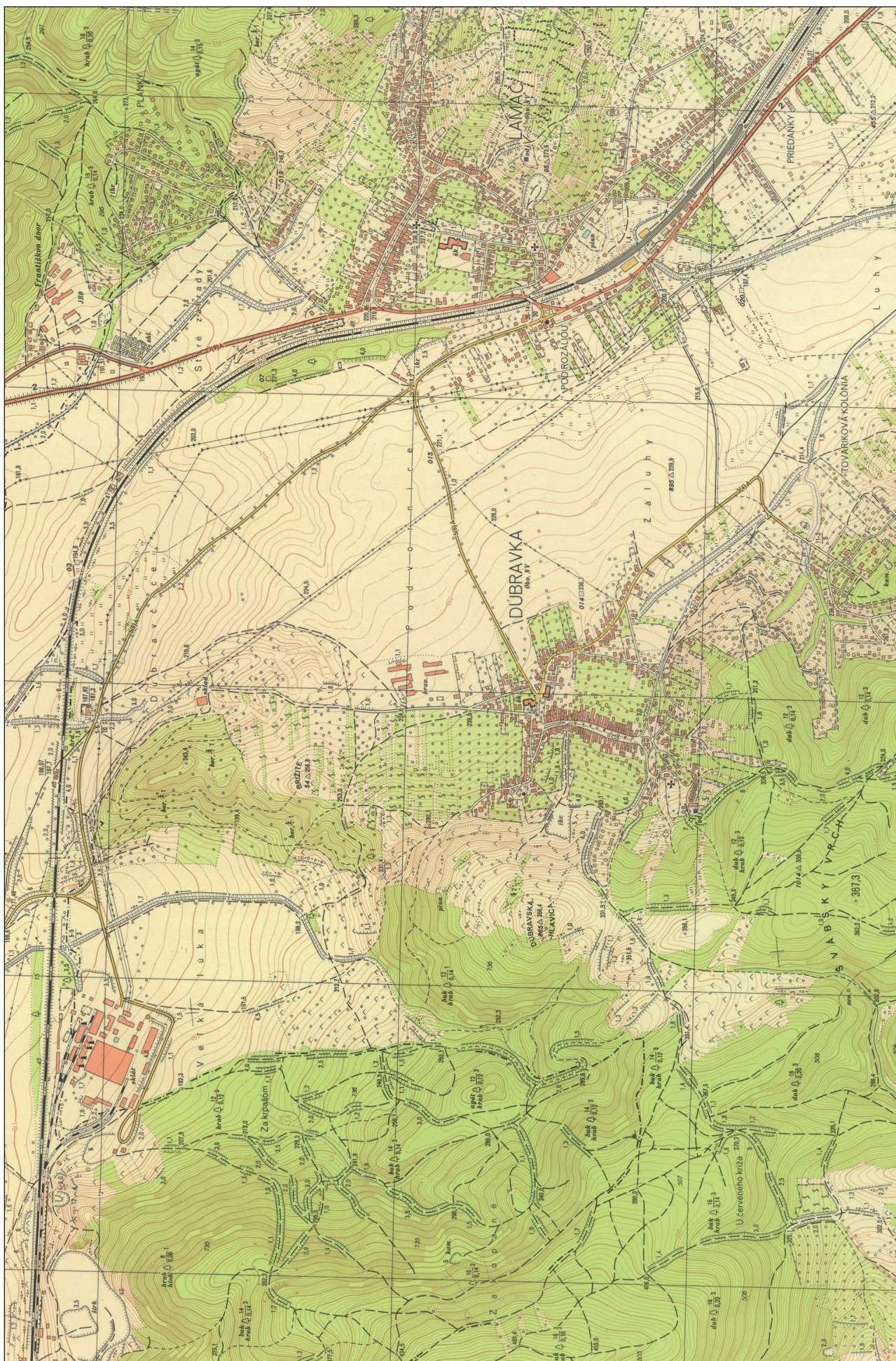
- Černý, Ján.** Knieha lekárska. Praha: Avicenum. 1981, 463 s.
- Kolektív autorov.** Detská ilustrovaná encyklopédia História ľudstva. Bratislava: Slovart. 1992, 168 s.
- Mound, Laurence.** Hmyz. Bratislava: Fortuna Print, 63 s.
- Byam, Michele.** Staré zbrane. Bratislava: Tatran. 1992, 63 s.
- Ratkoš, Peter.** Slovensko v dobe veľkomoravskej. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo. 1990, 178 s.
- Kolektív autorov.** Kronika Slovenska 2. Praha: Fortuna Print a Adut. 1999, 608 s.
- Kováč, Dušan a kol.** Kronika Slovenska 1. Praha: Fortuna Print. 1998, 616 s.
- Dekan, Ján.** Slovenské dejiny diel II. Bratislava: Slovenská akadémia vied a umení. 1951, 188 s.
- Mišianik, Ján.** Antológia staršej slovenskej literatúry. Bratislava: Vydavateľstvo SAV. 1964, 852 s.
- Váňa, Zdeněk.** Svět slovanských bohů a démonů. Praha: Panorama. 1990, 288 s.
- Horváth, Vladimír.** Najstaršie dejiny Bratislavy. Bratislava: Archív hlavného mesta SSR. 1986, 302 s.
- Kollár, Daniel; Ovečková, Jana; Ovečková Mária.** Slovensko-rakúske Pomoravie. Bratislava: Dajama. 1996, 213 s.
- Mazák, Ratislav.** Jak vznikl člověk. Praha: Práce. 1986, 424 s.
- Bratislava - Nové mesto.** Tvár nového milénia. Bratislava: Mestská časť Bratislava - Nové mesto. 2004, 103 s.
- Kolektív autorov.** Srdce Žitného ostrova. Dunajská Streda: NAP Kiadó. 1999, 208 s.
- Kolektív autorov.** Atlas sveta. Bratislava: Slovenská kartografia. 1970
- Kšica, Miroslav.** Výpravy za pravekým umením. Martin: Tlačiarne SNP. 1984, 311 s.
- Chmelár, Vladimír.** Dunaj historický a dnešný. Žilina: Electa. 223 s.
- Bronowski, Jacob.** Vzestup člověka. Praha: Odeon. 1985, 443 s.
- Cmorej, Július; Gažo, Mikuláš.** Pressburg, Pozsony, Bratislava 1883 - 1919. Bratislava: Práca. 1991, 220 s.
- Kolektív autorov.** Dejiny Rímskej ríše. Bratislava: Gemini. 1993, 384 s.
- Varsik, Branislav.** Slovanské (slovenské) názvy riek na Slovensku a ich prevzatie Maďarmi v 10. - 12. storočí. Bratislava: Veda. 1990, 181 s.
- Kolektív autorov.** Lexikón slovenských dejín (doplnené vydanie). Bratislava: SPN. 1999, 382 s.
- Kolektív autorov.** Our violent Earth. Washington, D. C.: National Geographic Society. 1982, 103 s.
- Farmer, David Hugh.** Oxfordský lexikón svätcov. Bratislava: Kalligram. 1996, 629 s.
- Marsina, Richard Prof. PhD., DrSc.,** Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov. Bratislava: Národné literárne centrum. 1998, 405 s.
- Kolektív autorov.** Úsvit civilizácií. Bratislava: Gemini. 1992, 192 s.
- Glatz, Ferenc.** A Magyarok krónikája. Budapest: Officina Nova. 1990, 816 s.
- Kalesný, František.** Habáni na Slovensku. Bratislava: Tatran. 1981, 374 s.
- Parker, Steve.** Země a její činnost. Martin: Osveta. 1994, 64 s.
- Steele, Philip.** Žraloky a iní obyvatelia morských hlbín. Martin: Osveta. 1993, 64 s.
- Kolektív autorov.** Živý svet. Bratislava: Slovart. 1992, 198 s.
- Špiesz, Anton.** Ilustrované dejiny Slovenska. Bratislava: Perfekt. 2002, 299 s.
- Kučera, Matúš.** Stredoveké Slovensko. Bratislava: Perfekt. 2002, 228 s.
- Pisoň, Štefan.** Hrady, zámky a kaštiele na Slovensku. Martin: Osveta. 1977, 442 s.
- Ferko, Milan.** Veľkomoravské záhady. Bratislava: Artisan. 1995, 189 s.
- Györffy, György.** István Király emlékezete. Bratislava: Madách. 1987, 161 s.
- Šalomon, Bedřich; Kuchař, Karel.** Školský zeměpisný atlas. Praha: SPN. 1953
- Irša, Rudolf.** Próza (Materiál z terénneho výskumu v Starej Turej a okolí). Bratislava: FF UK, Katedra etnografie a folkloristiky. 1979
- Hudec, Konštantín.** Slovenské ľudové piesne. Bratislava: Štátny ústav pre slovenskú ľudovú pieseň v Bratislave. 1950, 165 s.
- Historická revue,** roč. 1992 - 2006
- Dúbravské noviny,** roč. 1992 - 2006
- Holčík, Štefan.** Slovenské národné múzeum. Bratislava: Tatran. 1989, 412 s.
- Záruba, Bořivoj.** Svět vymřelých zvířat. Praha: Aventinum. 1992, 62 s.
- Feráková, Viera a kolektív.** Flóra, geológia a paleontológia Devínskej Kobyly. Bratislava: Litera. 1997, 99 s.
- Holub, Karel.** Prostřené stoly v době císaře Rudolfa II. Česká kuchařka alchymisty rytíře Bavora mladšího Rodovského z Hustiřan z roku 1591. Praha: Ars Bohemica. 1997, 195 s.
- Holčík, Štefan.** Korunovačné slávnosti. Bratislava: Tatran. 1986, 84 s.

- Podolák, Ján.** Záhorská Bratislava. Bratislava: Obzor. 1986, 333 s.
- Kolektív autorov.** Dúbravka - Reanimácia historického jadra mestskej časti Bratislavy. Bratislava: ŠPTÚ. 1990, 77 s.
- Plachá, Veronika;** Hlavicová, Jana. Devín - slávny svedok našej minulosti. Banská Bystrica: Perfekt. 2003, 171 s.
- Cmorej, Július.** Bratislava - svedectvo historických pohľadníc. Poprad: Region Poprad. 2004, 280 s.
- Kolektív autorov.** Slovensko - Kultúra (1. časť). Bratislava: Obzor. 1979, 985 s.
- Monografia mestskej časti Bratislava - Nové Mesto.** Bratislava: Miestny úrad Bratislava - Nové mesto. 1998. 124 s.
- Kolektív autorov.** Stavoprojekt Bratislava 1949 - 1989. Martin: Neografia. 1989
- Kolektív autorov.** Stavoprojekt Bratislava 1949 - 1969. Bratislava: Práca. 1969
- Kolektív autorov.** Vysoká pri Morave od praveku po dnešok. Bratislava: Miestny úrad Vysoká pri Morave. 1996, 158 s.
- Kolektív autorov.** Karlova Ves. Bratislava: Alfa. 1993, 212 s.
- Špeisz, Anton.** Bratislava v stredoveku. Bratislava: Perfekt. 2001, 229 s.
- Kolektív autorov.** Dejiny Bratislavy. Bratislava: Obzor. 1966, 607 s.
- Kolektív autorov.** Slovenský literárny album. Bratislava: Obzor. 1968, 440 s.
- Podolák, Ján.** Rača. Bratislava: Miestny národný výbor v Bratislave - Rači. 1989, 290 s.
- Kolektív autorov.** Okres Dunajská Streda. Bratislava: Obzor. 1981, 140 s.
- Stilichová, Danica.** Peter Dvorský. Bratislava: Tatran. 1991, 103 s.
- Kolektív autorov.** Mestské múzeum v Bratislave. Bratislava: Tatran. 1988, 220 s.
- Dekan, Ján.** Veľká Morava. Bratislava: Tatran. 1985, 281 s.
- Kolektív autorov.** Malá encyklopédia Slovenska. Bratislava: SAV. 1987, 664 s.
- Kolektív autorov.** Záhorie. Združenia miest a obcí záhorskej oblasti, 2005, 141 s.
- Zápisnice finančnej komisie od roku 1926 do 1938** (2 zväzky)
- Kolesár, Miloš.** Zlatá kniha Slovenska II. vydanie. Bratislava: Živnostenské vydavateľstvo a nakladateľstvo Dr. S O. R. v Bratislave. 1930, 522 s.
- Bagin, Anton - Krajčí, Jozef.** Kostoly a kaplnky hlavného mesta SSR Bratislavy. Trnava: Spolok sv. Vojtecha. 1988, 216 s.
- Dobšinský, Pavol.** Slovenské obyčaje, povery a čary. Bratislava: Pictus. 1993, 143 s.
- Janšák, Štefan.** Brány do dávnoveku. Bratislava: Tatran. 1986, 200 s.
- Zostavil: Leščák, Milan.** Slovenské ľudové hádanky. Bratislava: Tatran. 1981, 149 s.
- Editor: Polla, B.; Valašek, A.** Archeologická topografia Bratislavy. Bratislava. 1991
- Elschek, Kristián.** Jedenásta výskumná sezóna v Bratislave - Dúbravke (Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku). Nitra: AVANS. 1993, s. 32-34, 145-148
- Elschek, Kristián.** Národná kultúrna pamiatka na Veľkej Lúke v Dúbravke. Dúbravské noviny 3, 1993, č. 1-2
- Elschek, Kristián; Kolník, Titus.** Praveké osídlenie a rímsko-germánska usadlosť v Dúbravke. Pamiatky - súčasnosť, 22, 1991, č. 1, s. 10 - 12
- Elschek, Kristián; Kolník, Titus:** Výskum v Bratislave-Dúbravke v roku 1991. Nitra: AVANS. 1992, s. 30-31, 140-141.
- Farkaš, Z.; Turčan, V.** Záchraný výskum na Devínskej Kobyle v Bratislave-Dúbravke. Nitra: AVANS. 1984, s. 74-75, 255.
- Hromada, J.** Včasnოსlovanské žiarové pohrebisko v Bratislave-Dúbravke. Slovenská archeológia, 39, 1991, s. 277-286.
- Hromada, J.** Výskum mezolitického sídliska a včasnოსlovanského žiarového pohrebiska v Bratislave-Dúbravke II. Nitra: AVANS. 1992, s. 49-51.
- Hromada, J.; Cuper, J.** Mezolitické stanice v Bratislave-Dúbravke. Nitra: AVANS. 1992, s. 57-59
- Hromada, J.; Kolník, T.** Sídliskové objekty s keramikou pražského typu v Bratislave-Dúbravke. Slovenská archeológia, 39, 1991, s. 257-276
- Kolník, Titus.** Neue Ergebnisse der Limesforschung in der CSSR. In: Studien zu den Militärgrenzen Roms III. Stuttgart 1986, s. 355-361
- Kolník, Titus.** Römische Stationen im slowakischen Abschnitt des nordpannonischen Limesvorlandes. Archeologické rozhledy, 38, 1986, s. 411-434, 467- 472
- Kolník, T.; Elschek, K.; Roth, P.** Pokračovanie výskumu v Bratislave-Dúbravke. Nitra: AVANS. 1986, s. 124-129, 298-301
- Kolník, T.; Kulichová, L.** Pokračovanie výskumu rímskej civilnej usadlosti v Bratislave-Dúbravke. Nitra: AVANS. 1985, s. 126-129, 294-295
- Prášek, K.** Pokračovanie záchraného výskumu v Dúbravke v kostole sv. Kozmu a Damiána. Nitra: AVANS. 1992, s. 96-97, 171
- Štefanovičová, T. a kol.** Najstaršie dejiny Bratislavy. Bratislava. 1993

- Borovský, Š.** Devín, BIPS, Bratislava 1984
- Bratislava:** Stavebný vývin a pamiatky mesta, Bratislava 1961
- Dejiny Slovenska I.,** 1985
- Lehotská, D.; Pleva, J.** Dejiny Bratislavy, Bratislava 1966
- Horváth, V.** Bratislavský topografický lexikón, Bratislava 1990
- Húščava, A.** Dejiny Lamača, Bratislava 1948
- Kalesný, F.** Z etnickej minulosti ľudu Veľkej Bratislavy. In: Bratislava, roč. Mestského múzea v Bratislave. Bratislava, 1966
- Kalesný, F.** Ľudové stavitelstvo a bývanie. In: Podolák, J. /ed/, Záhorská Bratislava 1986
- Kolektív autorov.** Encyklopédia Slovenska I. Bratislava. 1977
- Novák, Jozef.** Erby a pečate Bratislavy. Bratislava. 1977
- Šášky, L.** Bratislava mesto na Dunaji. Bratislava. 1992
- Plevza, V. a kol.** Prezident medzi nami. Bratislava. 1976
- Budinský, Libor:** Trinásť prezidentov, Ikar, a.s., Bratislava, 2004, 352 s.

Katastrálna mapa Dúbravky z roku 1801, ktorí na objednávku vtedajšieho zemepána grófa Pálffyho vyhotovil Jakub Hankóczi

Podrobná vojenská mapa zachytávava stav z roku 1967, krátko pred výstavbou dúbavského a lamačského sídliska

Zoznam dúbavských ulíc

Dúbravka

Agátová B,C 1; D,E 2
 Bagarova E,F 6
 Batkova E 5,6
 Bazovského E 6
 Beňovského F 6
 Bezekova D 6
 Bílíkova E 5
 Bošániho E 6
 Brižitská C 4
 Bujnáková E 6,7
 Bullova F 6
 Cabanova C 3,4
 Červenáková E 5
 Čiernohorská C 4
 Damborského E,F 6
 Dražická E 4,5
 Drobného E 4
 Fedáková D 3,4
 Galbavého D 5,6; E 6
 Gallayova D 3,4
 Hanulova E 6,7
 Harmincova F 7
 Homolova C,D 3
 Húščavova F 6,7
 Chrobáková D 5,6
 Valaštana- Dolinského D 5
 Jadranská C 4,5
 Janka Alexyho E,F 5
 Jura Hronca D 6
 K Horán. studni C 5
 Karloveská F 7,8
 Karola Adlera D 3,4
 Klimkovičova E 6
 Koprivnická C,D 5
 Kpt. Jána Rašu E 4,5
 Kudláková E 6
 Landauova E 5
 Lipského F 6,7
 Luda Zúbka E 6; F 7
 Lysáková E 4
 M. Sch. Trnavského E 6,7
 Na vrátkach E,F 4

Nejedlého D,E 3
 Nemčíkova E,F 6
 Novodvorská C,D 4
 Oskorušová D 4
 Ožvoldíkova D 3
 Pekníkova D 4
 Plachého C 6; D 5,6
 Pod záhradami D 4,5
 Polianky G 7
 Popovova C 4
 Považanova D 5,6
 Pri kríži D 2,3
 Repašského D 4
 Saratovská D 2,3,4,5
 Sekurisova E 4
 Sokolíkova D,E 6
 Strmé sady C 5
 Strmý bok
 Štepná C 4
 Švantnerova D 6
 Talichova D 5,6
 Tavárikova osada D 6,7
 Tranovského C 3,4
 Trhová E 4,5
 Tulipánová D 4,5
 Ušiakova E 4
 Valachovej E 5
 Vendelínska D 5
 Žatevná D 4

Lamač

Bakošova F 2
 Borinská F 4
 Cesta na Klanec G 4
 Furmanská F 4
 Havelkova F,G 3
 Heyrovského F 3
 Hodonínska F 3,4
 Kuneradská F,G 6
 Lamačská cesta G 6,7
 Lediny F 4
 Malokarpatské nám. F,G 3
 Na barine F 2

Pod násypom F 5
 Pod Zečákom G 5,6
 Podháj F,G 3
 Podlesná F 2; G 2,3
 Podlesná cesta G 3
 Povožnícka F 5
 Pridánky F,G 6
 Rácova G 6
 Rajtáková F,G 4
 Rozálska F 4,5
 Segnáre G 5,6
 Skerličova F,G 5
 Stanekova G 3
 Studenohorská F,G 3
 Vrančovičova F 3,4
 Vysokohorská G 4
 Zelenohorská H 6,7
 Zhorínska G 4
 Zidiny G 6
 Zlatohorská F 4

Ostatné

Cesta mládeže J 6
 (*Nové Mesto*)
 Cesta na Červený most I 7,8
 (*Nové Mesto + Staré Mesto*)
 Dúbavská cesta
 (*Karlova Ves*)
 Hodonínska F 1
 (*Záhorská Bystrica*)
 Kysucká I 7
 (*N.ové Mesto*)
 Lamačská cesta H 8
 (*Karlova Ves*)
 Mokrohájska cesta H 8
 (*Karlova Ves*)
 Ostružinová cesta H 7
 (*Nové Mesto*)
 Pod brehmi G 8
 (*Karlova Ves*)
 Podlesná G 2
 (*Záhorská Bystrica*)